

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา)

ปริญญา

ปฐมวัยศึกษา

การศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร
โรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

A Study of Teachers' Needs on Leadership Characteristics of Private Kindergarten
Administrators in Phatthalung Educational Service Area 1

นามผู้วิจัย นายสุกกร พลายแสง

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ปัทมาวดี เล่ห์มงคล, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร, ศษ.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดาร์ตน์ สารสว่าง, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

A Study of Teachers' Needs on Leadership Characteristics of Private Kindergarten
Administrators in Phatthalung Educational Service Area 1

โดย

นายศุภกร พลายแสง

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา)

พ.ศ. 2553

ศุภกร พลายแสง 2553 การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของ
ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ปฐมวศึกษ) สาขาปฐมวศึกษา ภาควิชาการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ปัทมาวดี เล่ห์มงคล, Ph.D.
121 หน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของ
ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ประชากรที่ใช้
ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ปีการศึกษา 2552 สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 259 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น
แบบสอบถามการศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน
อนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 และใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 25-30 ปี
มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร
โรงเรียนอนุบาลเอกชน 6 ด้านในเรื่องดังต่อไปนี้ 1) คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ ได้แก่
การมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง การดูแลร่างกายให้สะอาดอยู่เสมอ มีสภาพร่างกายที่พร้อมจะ
ทำงานอยู่ตลอดเวลา 2) คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล ได้แก่ ผ่านการศึกษาระดับ
ในศาสตร์ ด้านการบริหารการศึกษา เป็นผู้ที่ไม่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เป็นผู้มีความ
ซื่อสัตย์สุจริต 3) คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์
มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล 4) คุณลักษณะ
ผู้นำด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ กล้าคิด กล้าพูด และกล้าทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องดีงาม 5) คุณลักษณะ
ผู้นำด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมงานแสดงความคิดเห็น
มีความเชื่อมั่นในวัตถุประสงค์ในการทำงาน 6) คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม ได้แก่ สามารถทำงาน
ร่วมกับผู้อื่นได้ดี ให้การช่วยเหลือเมื่อมีโอกาส

Supphakon Plaisaeng 2010: A Study of Teachers' Need on Leadership Characteristics of Private Kindergarten Administrators of Phatthalung Educational Service Area 1. Master of Education (Early Childhood Education), Major Field: Early Childhood Education, Department of Education. Thesis Advisor: Associate Professor Pattamavadi Lehmongkol, Ph.D. 121 pages.

The purpose of this research was to study the teachers' need on leadership characteristics of private kindergarten administrators in Phatthalung Educational Service Area 1. The subjects were 259 teachers working in academic year 2009 in Phatthalung Education Service Area 1. The questionnaire was the instrument of the study. The data were analyzed by percentage, standard deviation, and mean score.

The results of the study found that the majority of the population were female ranging in age of 25-30 years old and earned bachelor degree. The teachers' need on leadership characteristics of private kindergarten administrators were as follows; 1) physical characteristics : teachers' need on leadership characteristics were strong health, clean, good hygienic and physical care, and ready to work all times, 2) personal background : teachers' need on leadership characteristics were gaining more knowledge regularly and being honest were having, 3) intellectual and capability characteristics : teachers' need on leadership characteristics vision, creative thinking and had reasonable in solving problem, 4) personality characteristics : teachers' need on leadership characteristics were able to think, speak, and act in the right things, 5) job related characteristics : teachers' need on leadership characteristics were having the opportunity to show opinions, and commitment in work objectives and 6) social characteristics : teachers' need on leadership characteristics were able to work with others and assist when other needed.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทมาวดี เล่ห์มงคล ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร. ปิยะนันท์ หิรัณยชัยโลทร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดีตลอดมา ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จเรียบร้อยทุกขั้นตอน ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ นายเจริญ ภักดีวานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชลาธิป สมหาโต และดร.อนงค์ เขาวะนกิจ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจ แก้ไข และเสนอแนะการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบคุณครูผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทำให้การวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบูชาพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ที่ส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา และขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกคน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือ ให้กำลังใจตลอดมา และสุดท้ายขอขอบคุณบุคคลในครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจ ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก ทำให้สามารถเขียนรายงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

นายสุกกร พลายแสง

กุมภาพันธ์ 2553

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง

(3)

บทที่ 1 บทนำ

1

ความสำคัญของปัญหา

1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

4

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4

ขอบเขตงานวิจัย

4

นิยามศัพท์

5

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร

7

ผู้บริหาร โรงเรียน

8

ความหมายของผู้บริหารโรงเรียน

8

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน

8

การศึกษาเอกชน

12

คุณลักษณะผู้นำ

16

ความหมายของคุณลักษณะผู้นำ

16

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ

17

องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

28

คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ

29

คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล

31

คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ

33

คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ

38

คุณลักษณะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับงาน

44

คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม

51

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

57

กรอบความคิดในการวิจัย

60

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	61
ประชากรกลุ่มเป้าหมาย	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	62
การให้คะแนน	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การวิเคราะห์ข้อมูล	64
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	65
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	66
ผลการวิจัย	66
ข้อวิจารณ์	79
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	88
สรุปผลการวิจัย	88
ข้อเสนอแนะ	90
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	92
ภาคผนวก	102
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ	103
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญ	108
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	110
ภาคผนวก ง รายชื่อโรงเรียนที่เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยแบบสอบถาม	112
ภาคผนวก จ แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	114

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว	67
2	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของประชากรของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร	68
3	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของประชากรของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ด้านกายภาพ	69
4	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของประชากรของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ด้านภูมิหลังส่วนบุคคล	70
5	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของประชากรของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ด้านสติปัญญาและความสามารถ	71
6	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของประชากรของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ด้านบุคลิกภาพ	72
7	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของประชากรของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน	73
8	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของประชากรของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ด้านสังคม	75

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศนั้นจะต้องอาศัยคนที่ได้รับการศึกษาจึงจะทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน (ประมวลพระบรมราโชวาท, 2548: 67) ที่ว่า

... วัตถุประสงค์ของการศึกษานั้นคืออะไร กล่าวโดยรวบยอด ก็คือการทำให้นักคนมีปัจจัยหรือมีอุปกรณ์สำหรับชีวิตอย่างครบถ้วนเพียงพอ ทั้งในส่วนตัววิชาความรู้ ส่วนความคิดวินิจัย ส่วนจิตใจและคุณธรรมความประพฤติ ส่วนความขยันอดทน และความสามารถ ในอันที่จะนำความรู้ความคิดไปใช้ปฏิบัติงานด้วยตนเองให้ได้จริงๆ เพื่อสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยความสุขความเจริญมั่นคง และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมและบ้านเมืองได้ตามควรแก่ฐานะด้วย...

การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชากร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศโดยเฉพาะการศึกษาของเอกชนที่ได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและประเทศชาติมาโดยตลอด แนวทางในการจัดการศึกษาเอกชนได้มีการปรับให้สอดคล้องและทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นระยะ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาเอกชนนับว่ามีบทบาทต่อชุมชนหลายด้าน กล่าวคือ บทบาทในการช่วยจัดการศึกษาในส่วนที่รัฐไม่สามารถจัดได้ หรือจัดได้ไม่เพียงพอ ทั้งในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษารวมทั้งการศึกษานอกระบบ การกระตุ้นให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของการศึกษา การช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสในสังคม โดยเปิดโรงเรียนสอนเด็กพิการ โรงเรียนของวัด โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน การจัดบริการที่สนองความต้องการของประชาชน และสังคม ตลอดจนการเน้นด้านระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งมีบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2548: 3)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมรวมทั้ง

ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเอกชนด้วย ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเอกชน โดยเฉพาะตั้งแต่มาตรา 43-46 สรุปว่า การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ สามารถจัดการศึกษาได้ทุกระดับทุกประเภท โคนรัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นประโยชน์ ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษามีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้ ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้เอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 5)

ปัจจุบันมีโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาในระบบโรงเรียน กล่าวคือ เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา จำนวน 3,731 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 2.2 ล้านคน และมีครูรวม 115,337 คน ส่วนการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีจำนวน 8,078 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 3,093,909 แสนคน และมีครู 136,026 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2550:10) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การศึกษาเอกชนจะยังคงบทบาทสำคัญและนับวันจะทวีความสำคัญเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีความคล่องตัวและมีความพร้อมที่จะพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ในการจัดการศึกษาเอกชนโดยส่วนรวมแล้ว ยังประสบกับปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความอยู่รอดของโรงเรียนโดยตรง คือ การมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และปัญหาด้านคุณภาพการเรียนการสอน รวมทั้งการบริหารโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2548: 6)

การดำเนินการขององค์กรหรือหน่วยงานให้เจริญก้าวหน้าและบรรลุจุดมุ่งหมายนั้นจะต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ อย่างประกอบกัน และปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงาน คือ บุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำ หัวหน้า ผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรวมพลังความคิด และความสามารถของบุคคลในหน่วยงานให้ปฏิบัติงาน ด้วยความกระตือรือร้น สร้างความพึงพอใจในการทำงานให้เกิดขึ้น อันเป็นพื้นฐานสำคัญให้งานบรรลุจุดมุ่งหมาย การที่ผู้บริหารจะได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานมากน้อยเพียงใดย่อมมาจากปัจจัยหลายด้านด้วยกัน เป็นต้นว่า ความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา บุคลิกลักษณะ คุณสมบัติการเป็นผู้นำ การมีมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ และความรู้ความสามารถในการบริหาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2548: 8)

ผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องเป็นผู้นำที่มีทั้งความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ควบคู่กันไปกับคุณลักษณะพื้นฐานของแต่ละบุคคลซึ่งได้แก่ พื้นฐานการศึกษา คุณวุฒิ และวัยวุฒิ รวมทั้งบุคลิกภาพทางกาย ทางอารมณ์และสังคมด้วย หน่วยงานใดก็ตาม ที่สามารถสรรหาหรือคัดเลือกหัวหน้างาน หรือผู้นำที่มีลักษณะต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้อง กับสถานการณ์ภายในที่เป็นอยู่ก่อน จะคาดหวังผลแห่งความสำเร็จในระดับหนึ่งได้ ในทางตรงกันข้าม หากได้ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะไม่เหมาะสมก็ย่อมจะเป็นการทำลายขวัญของผู้ใต้บังคับบัญชา และทำให้เกิดความล้มเหลวในการบริหารงานได้ (ธงชัย สันติวงศ์, 2541: 10) ผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและต่อผลงานเป็นส่วนรวม ดังนั้นผู้บริหาร ควรมีคุณสมบัติพิเศษต่างจากคนทั่วไป กล่าวคือ มีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบ มีความเชื่อมั่น ในตนเอง มีความเด็ดเดี่ยวในการทำงาน มีกำลังใจในการทำงานสูง มีความสามารถในการศึกษา และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีความสามารถรอบด้าน มีความทะเยอทะยานและ กระตือรือร้น มีความสุภาพ เห็นอกเห็นใจ และจริงใจต่อคนทั่วไป มีศีล มีสัตย์ เกียรติธรรม ปราศจากอคติ มีความสามารถในการแนะนำและการถ่ายทอดความรู้ มีศรัทธาต่องานและ ผู้ร่วมงานอย่างจริงใจ ซึ่ง นิพนธ์ ศศิธร (2534: 15) กล่าวว่า บุคลิกภาพของผู้นำเป็นคุณลักษณะ พิเศษซึ่งติดตัวมาแต่กำเนิดและลักษณะอื่นที่มีส่วนให้กลายเป็นผู้นำจะประกอบด้วย ลักษณะ ทรวดทรงทางร่างกาย ความสูง น้ำหนักตัวอนามัยแข็งแรง ความเฉลียวฉลาด มีความเชื่อมั่น ในตนเอง การเข้าสังคม จิตใจมั่นคงทำหน้าที่ในการนำกลุ่ม เปิดเผยติดต่อได้ง่าย ฉะนั้นผู้นำที่ดี จึงต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะพิเศษที่จะสร้างความสนใจ และได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่ม

ถึงแม้โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วยบุคลากร ไม่ว่าจะเป็น ครูหรือนักเรียนจำนวนน้อย แต่ผู้บริหารโรงเรียนก็มีความจำเป็นต้องใช้ความรู้ด้านบริหารหรือ การจัดการเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินการโรงเรียน ดังนั้นการบริหารหรือการจัดการย่อมต้อง อาศัยผู้บริหารที่มีคุณลักษณะผู้นำที่ดี มีความสามารถ ซึ่งพิจารณาจากลักษณะทางกาย สติปัญญา ภูมิหลังทางสังคม บุคลิกภาพ ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และลักษณะทางสังคม โดยศึกษาจาก ลักษณะที่มองเห็นได้ และลักษณะที่แสดงออกทางพฤติกรรม ซึ่งจะสามารถบอกได้ว่า ผู้นำมี คุณสมบัติภาวะผู้นำ และมีคุณลักษณะเหมาะสมแก่ตำแหน่งเพียงใด (ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์, 2540: 14)

ดังนั้น การศึกษาให้ทราบถึงความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำของ ผู้บริหารหน่วยงานใต้บังคับบัญชา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการ

ปรับปรุงตนเองของผู้บริหารและเป็นประโยชน์ในการบริหารกิจการโรงเรียน ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานเพื่อให้เกิดคุณลักษณะผู้นำที่สอดคล้องกับความต้องการของครู

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาค้นคว้ามุ่งศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ในคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับงาน คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม
2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ปีการศึกษา 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 259 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความต้องการของครูในคุณลักษณะ 6 ด้านคือ คุณลักษณะผู้นำด้านทางกาย คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับงาน และคุณลักษณะผู้นำด้านสังคม

นิยามศัพท์

คุณลักษณะผู้นำ หมายถึง สิ่งที่ทำให้เห็นความดี หรือลักษณะประจำตัวที่ดีของครูใหญ่ ผู้จัดการ หรือผู้รับใบอนุญาต พิจารณาจากผลการตอบแบบสอบถามของครู

คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ หมายถึง รูปร่าง ทรวดทรง สัดส่วน ส่วนสูง น้ำหนัก ความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายและจิตใจ ตลอดจนทำทางที่สง่า

คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล หมายถึง ประวัติส่วนตัว การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ หมายถึง ความสามารถในการใช้สมอง ในลักษณะต่างๆ คือ การพูด การตัดสินใจ ความคิดริเริ่ม ความจำ การมีเหตุผล

คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมที่แสดงออกเป็น ลักษณะส่วนบุคคล คือ ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตนเอง การแต่งกาย จรรยาบรรณ และเป็นแบบอย่างที่ดี

คุณลักษณะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับงาน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการปฏิบัติงาน คือ ความรับผิดชอบ และการใช้ทักษะในการบริหารตามกระบวนการบริหาร

คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการอยู่ร่วมกันในสังคม และการสมาคม คือ การต้องการร่วมมือกันกับผู้อื่น การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ การมีเกียรติและเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่นได้

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ ผู้จัดการ ผู้รับใบอนุญาต ตลอดถึงผู้รักษาการ
ในตำแหน่งดังกล่าวในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

โรงเรียนอนุบาลเอกชน หมายถึง สถานศึกษาที่มีการเปิดสอนระดับอนุบาล สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจาก
กระทรวงศึกษาธิการ

ครู หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ครู อาจารย์ ในสายปฏิบัติการสอนในระดับปฐมวัยสังกัด
โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยได้ศึกษาค้นคว้าและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียน

- ความหมายของผู้บริหารโรงเรียน
- บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน
- การศึกษาเอกชน

คุณลักษณะผู้นำ

- ความหมายของคุณลักษณะผู้นำ
- ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ

องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

- คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ
- คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล
- คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ
- คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ
- คุณลักษณะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับงาน
- คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้บริหารโรงเรียน

ความหมายของผู้บริหารโรงเรียน

มีนักวิชาการให้ความหมายของผู้บริหารโรงเรียนไว้หลายท่านและที่น่าสนใจ ได้แก่

พกา แสงอรุณ (2534: 246) ให้ความหมายของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้มีอำนาจในการจัดการต่างๆ เพื่อให้การบริหารทางการศึกษาของโรงเรียนบังเกิดผลตามความมุ่งหมาย ผู้บริหารโรงเรียนอาจจะหมายถึง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการบริหารโรงเรียน ตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนจะเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามขนาดของโรงเรียนนั้นๆ

ฉลอง มาปริดา (2537: 2) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารโรงเรียนว่าเป็นบุคคลที่มีหน้าที่บริหารและควบคุมดูแลกิจการ ซึ่งเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยงาน มีหน้าที่ในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารเพื่อสร้างความสำเร็จแก่หน่วยงาน

อุทัย บุญประเสริฐ (2540: 3) ให้คำนิยามของผู้บริหารโรงเรียนว่า หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่กำกับ ดูแล ควบคุมและจัดการให้โรงเรียนดำเนินการ และทุ่มเทความพยายามในการดำเนินงานทั้งปวงของโรงเรียนเพื่อการพัฒนาเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบให้บรรลุผลตามภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กร

สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน คือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนด้านต่างๆ เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน

การเป็นผู้บริหารโรงเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญและท้าทายความสามารถของบุคคลเป็นอย่างมาก ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องรู้ ต้องตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของงานในตำแหน่งนี้ดังที่นักวิชาการได้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

วันทนา เมืองจันทร์ (2532: 11 - 21) ได้กล่าวถึงบทบาทผู้บริหารนักพัฒนาโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ต้องเป็นผู้ริเริ่มและเปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ รวมทั้งบุคลากรในโรงเรียนได้ร่วมกันกำหนดนโยบายหรือเป้าหมายหลักของโรงเรียน
2. ต้องมีบทบาทในฐานะนักพัฒนาโรงเรียน
3. ต้องมีบทบาทในการเป็นนักวางแผนกิจกรรมและสร้างประสบการณ์ที่จะทำให้มีโปรแกรมที่เหมาะสมอันจะนำไปสู่เป้าหมายหลักของโรงเรียน
4. ต้องมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานการทำงานที่เหมาะสมและแสวงหาวิถีทางที่จะตรวจและติดตาม
5. ต้องมีบทบาทในการเลือก ฝึกฝน และพัฒนาครูอาจารย์
6. ต้องมีบทบาทในการกระจายคณะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
7. ต้องแบ่งและมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของครูอาจารย์
8. ต้องเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรของโรงเรียน
9. ต้องมีบทบาทในการพัฒนาและให้ความปลอดภัยแก่นักเรียน
10. จะต้องวางแผนมาตรการควบคุมการรักษาวินัยของนักเรียน
11. ต้องทราบเกี่ยวกับสภาพของวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนว่าอยู่ในสภาพดีเหมาะสมหรือไม่
12. ต้องสร้างขวัญและบรรยากาศที่ดี ทั้งครูอาจารย์และนักเรียน

13. ต้องกระตุ้น ส่งเสริมให้เกิดมีการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร
14. ต้องเป็นผู้พัฒนา และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน
15. ต้องมีส่วนร่วมในงานพิธีที่เกี่ยวข้องและงานสาธารณประโยชน์ของสังคมและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
16. ต้องรายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องทราบ
17. ต้องเป็นผู้มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานและนิเทศงานของโรงเรียนโดยสม่ำเสมอ
18. ต้องทันเวลา ทันเหตุการณ์และทันสมัย
19. ควรมีเวลาปรึกษากับผู้ร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องสำคัญๆ ที่ต้องตัดสินใจ
20. ควรหาเวลาเข้าสอนนักเรียนบ้าง
21. ต้องวางระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

บทบาททั้ง 21 ประการของผู้บริหารดังกล่าวนี้ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจที่จะกำหนดความสำคัญในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในแต่ละบทบาทตามแต่สมควร และผู้บริหารจะต้องแน่ใจอยู่เสมอว่าปัญหาทุกอย่างจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ และควรจะระลึกอยู่เสมอว่า การที่จะเป็นนายคนอื่นนั้น ท่านจะต้องเป็นนายตัวเองเสียก่อน โดยการควบคุมตัวเองและกำหนดวินัยของตนเอง

อย่างไรก็ตาม พระเทพวิสุทธิเมธี (2538: 3 - 4) ได้กล่าวถึงบทบาทและคุณสมบัติของผู้บริหารไว้ว่า ผู้มีหน้าที่ในการบริหารเป็นบุคคลในระดับผู้บังคับบัญชา มีฐานะโดยตำแหน่งหน้าที่ซึ่งมีความสำคัญของการทั้งหลาย โดยได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบจากผู้รับผิดชอบในสายงานนั้นๆ มาก่อนแล้วจนได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจ จึงได้รับตำแหน่งให้เป็นผู้มีหน้าที่บริหาร และมีความผูกพันกับงานของตนเพิ่มขึ้นและประณีตขึ้น

ผู้มีหน้าที่ในการบริหารงานโรงเรียนจึงเป็นผู้มีเกียรติ โดยฐานะ คือ มีตำแหน่งหน้าที่ที่สำคัญและประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน เพราะนอกจากตัวเองได้บรรลุถึงความเจริญตามความมุ่งหมายอีกด้วย ซึ่งเป็นการแน่นอนยิ่งกว่า การช่วยการสร้างความเจริญให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่ตนมีหน้าที่ทำนั้น คือ การสร้างความเจริญให้แก่ตนเองเช่นกัน

ความสำคัญของงานที่ต้องทำร่วมกันด้วยคนจำนวนมาก เป็นงานที่ต้องใช้ทั้งกำลังความคิดและสติปัญญาเป็นปัจจัยสำคัญ ฉะนั้นผู้ที่ทำหน้าที่บริหารงาน จึงต้องมีบทบาท และระดมกำลังทุกอย่างที่ตนมีเพื่อทำงานให้เต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะนับถือเป็นเยี่ยงอย่างและปฏิบัติตามอีกด้วย ซึ่งนอกจากจะเป็นคนดี มีคุณวุฒิ และประพฤติดีโดยเป็นผู้มีคุณภาพ ตลอดจนปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดตามระเบียบวินัยที่กำหนดขึ้น และผู้มีหน้าที่บริหารจะต้องถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติอันเป็นความดีพิเศษ ดังนี้

1. ตั้งใจทำงาน จะต้องทำงานด้วยความจริงใจ เริ่มตั้งแต่การเข้าทำงานและการเลิกงานอย่าให้เป็นดังที่พูดกันในทำนองคำขวัญว่า “มาอย่างไทยไปอย่างฝรั่ง” คือมาทำงานอย่างไม่เคารพต่อระเบียบว่าด้วยการทำงาน โดยมาทำงานสายตามใจชอบ แต่กลับตามเวลาที่เลิกงานทันที ลักษณะการทำงาน การเลิกงาน ของคนไทยมักเป็นเช่นนี้ โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่บริหารจะต้องสังวรไว้ให้มากในเรื่องนี้ แม้วันใดที่มีความจำเป็นที่ต้องมาสาย หรือมีกิจสำคัญที่จะต้องกลับก่อนเวลาเลิกงาน ต้องบอกกล่าวให้ผู้ร่วมงานได้รู้ตามความจำเป็น
2. อ่อนใจผู้อื่นเป็น ต้องเป็นผู้รู้จักสังเกต คือ หมายรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อเข้าใจในความต้องการของผู้ใหญ่ด้วย ในความต้องการของผู้ nhỏด้วย โดยเฉพาะผู้น้อยที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาต้องพยายามแบ่ง และจัดงานให้ตามความรู้ความสามารถและความถนัดของเขา อย่าปล่อยให้มั่งงานเพียงเล็กน้อยและมีเวลามาก เพราะผู้ที่มั่งเวลาว่างไม่ต้องทำงาน คือตัวปัญหาที่จะก่อให้เกิดความวุ่นวาย ความไม่สงบขึ้นในหน่วยงานนั้นๆ อย่างแท้จริง
3. เห็นใจต่อผู้น้อย ผู้บริหารต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพราะคำว่า “เห็นใจ” หรือ “เห็นนอกเห็นใจ” นี้ มีความหมายว่า “การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา” คนดีมีคุณธรรมเท่านั้นที่จะมีความเข้าใจและปฏิบัติตนเป็นผู้เห็นใจผู้น้อย ดังนั้นควรจะเป็นผู้มี พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

4. มีใจคล้อยเทียงธรรม คำว่า “เทียงธรรม” คือ “ตรงแท้ ตรงแน่นอน” เป็นคุณสมบัติพิเศษอีกประการหนึ่งของนักบริหาร ผู้เป็นนักบริหารต้องปฏิบัติตนเป็นคนเทียงธรรมในการปกครอง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ต้องวางตนให้เป็นคนยุติธรรม การมีหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชา นั้น มีส่วนให้คุณและให้โทษต่อผู้ใต้บังคับบัญชา จึงต้องใช้พระเดชและพระคุณควบคู่กันไปจะใช้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อให้การปกครองเป็นไปโดยชอบ มีความเทียงธรรมเป็นหลัก พระเดชนี้เปรียบด้วยอำนาจ ส่วนพระคุณเสมือนธรรมชาติ ผู้บังคับบัญชาที่ยึดถือความยุติธรรมต้องใช้ทั้งอำนาจและทั้งคุณธรรมเป็นหลักแห่งความเที่ยงตรง

5. น้อมใจตามมติธรรม ผู้ที่เป็นผู้บังคับบัญชาต้องรู้จักเคารพต่อมติ หรือความคิดเห็นของส่วนรวม ในการทำงานเมื่อมีมติปรากฏเช่นไรแล้ว จะชอบหรือไม่ชอบก็ตาม ถูกใจหรือไม่ถูกใจก็ตาม ไม่ควรคำนึงและอย่าถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ตนไม่เห็นด้วย แต่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมติ ส่วนใหญ่ที่เห็นชอบแล้วนั้น ควรเคารพต่อมติของส่วนใหญ่มาก แล้วคล้อยตามความเห็นส่วนข้างมาก โดยไม่ขัดขืนจึงจะเป็นความเหมาะสม

6. ร่วมใจประพฤติดี คนที่ทำงานร่วมกันเป็นจำนวนมากนั้น จำเป็นต้องมีระเบียบข้อบังคับเป็นแนวปฏิบัติ โดยระบุไว้อย่างชัดเจน เพื่อผู้ร่วมงานในสถานที่ทำงานนั้น จะได้ทำหรือละเว้นและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้ และทำงานตามหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัดต่อไป ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ผู้บริหารระดับสูงก็ยิ่งต้องเคารพในเรื่องนี้ให้มาก เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้น้อย หากผู้ใหญ่ละเลยในเรื่องระเบียบข้อบังคับแล้ว จะปกครองให้ผู้น้อยปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับได้อย่างไร

สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน นอกจากเป็นผู้นำทางการศึกษาในโรงเรียนแล้ว ยังต้องปฏิสัมพันธ์กับคนเป็นจำนวนมากทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งต้องเป็นผู้ประสานงาน และผู้ชำนาญการ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

การศึกษาเอกชน

การศึกษาเอกชนเป็นสิ่งที่มีความคู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด การศึกษาเอกชนมีขึ้นก่อนการศึกษาในระบบโรงเรียนของรัฐ นั่นคือ ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2199 –

2231) และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเริ่มมีในต้นสมัย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2394 – 2411) โดยที่ทั้งสองระยะดำเนินการโดยบุคคลที่เข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนการศึกษา เอกชนในระบบ เริ่มมีขึ้นจนถึงปัจจุบันนั้น เป็นเวลาเกือบ 150 ปี สามารถแบ่งได้เป็น 5 ระยะ คือ

1. การดำเนินงานอย่างเป็นอิสระ (พ.ศ.2395 – 2461) คือตั้งแต่การก่อตั้งโรงเรียน ปัจจุบัน มีชื่อว่าโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยจนถึงการประกาศพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ฉบับที่ 1 โรงเรียนเอกชนทั้งหลาย สามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องมีการควบคุม ในปลายรัชกาลที่ 5 มีโรงเรียนเอกชนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะโรงเรียนจีน ซึ่งเป็นแหล่งเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองระบอบสาธารณรัฐประชาธิปไตย ซึ่งเป็นแหล่งเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองระบอบสาธารณรัฐประชาธิปไตย เพื่อโค่นล้มราชวงศ์ชิงจากสมคมกงเหมิงหุ้ย นำโดย ดร.ซุน ยัตเซ็น จึงทำให้เกิดปัญหาทางการเมือง เกิดปัญหาภฏ ร.ศ.130 (พ.ศ.2454) ขึ้น ซึ่งมีผลให้นโยบาย การเปลี่ยนคนจีนให้คนไทยของรัชกาลที่ 6 ทำได้ยากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาทางการเมือง รัฐบาลจึง ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461

2. การควบคุมการศึกษาเอกชน (พ.ศ.2461 – 2480) ในระยะนี้มีพระราชบัญญัติ โรงเรียนราษฎร์ 2 ฉบับ คือ พ.ศ.2461 และ พ.ศ.2479 สาเหตุสำคัญยังคงเกี่ยวกับโรงเรียนจีน ในระหว่าง พ.ศ.2461 – 2480 มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ที่ส่งผลทั้งทางตรงและโดยทางอ้อม ต่อการจัดการศึกษาเอกชน นั่นคือ การประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา (พ.ศ.2464) ซึ่ง บังคับให้กุลบุตรกุลธิดาทั้งหลาย เข้ารับการศึกษา อย่างน้อย 4 ปี (แบบค่อยเป็นค่อยไป) เกิดภาวะ ตกต่ำทางเศรษฐกิจภายในประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร และนโยบาย การขยายการศึกษาให้เร็วยิ่งขึ้น

3. ความเฟื่องฟูของการศึกษาเอกชน (พ.ศ.2480 – 2503) คือ ตั้งแต่รัฐบาลเริ่มให้เงินอุดหนุน การรับรองวิทยฐานะ และให้โรงเรียนร่วมรับผิดชอบในการศึกษาของบ้านเมืองมากขึ้น โรงเรียนเอกชนขยายจำนวนอย่างเห็นได้ชัด จวบจน พ.ศ.2503 เมื่อรัฐบาลประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ และมีนโยบายการศึกษาภาคบังคับ 7 ปี ภาวการณ์จึงเริ่มเปลี่ยนแปลงไป

4. การหยุดชะงักและขยายตัวของโรงเรียนเอกชน (พ.ศ.2503 – 2518) เพราะรัฐได้ขยาย การศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี ทำให้การศึกษาที่ดำเนินการโดยรัฐ ขยายตัวออกมากขึ้น จนกระทบต่อ การดำเนินการของโรงเรียนเอกชน ทำให้จำนวนนักเรียนในโรงเรียนเอกชนลดลงไประยะหนึ่ง แต่

ด้วยรัฐไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เพราะปัญหาทางงบประมาณขาดครุ และอาคารสถานที่ รัฐจึงสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาช่วยดำเนินการมากขึ้น โรงเรียนเอกชนจึงขยายใหม่ ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

5. การแสวงหาแนวทางใหม่ (พ.ศ.2518 – ปัจจุบัน) การประกาศใช้ พระราชบัญญัติ โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2518 พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 และการประกาศใช้แผน การศึกษาแห่งชาติ 2520 ส่งผลอย่างมากต่อการดำเนินการของโรงเรียนเอกชน เพราะมีการควบคุม มาตรฐานการศึกษาอย่างเข้มงวดยิ่งขึ้น ควบคุมการเก็บค่าเล่าเรียนให้อยู่ในอัตราที่กำหนดเพื่อไม่ให้ ได้กำไรเกินพอดี ในสภาพที่โรงเรียนเอกชนถูกควบคุมด้วยข้อจำกัดหลายประการ และสภาพการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไปนี้เอง ทำให้โรงเรียนเอกชนจึงต้องแสวงหาทิศทางใหม่ เพื่อความอยู่รอด จึงหันไป จัดการศึกษาในระดับที่ไม่ใช่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา นั่นคือ ไปดำเนินการในระดับอนุบาล อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ในปีการศึกษา 2532 รัฐบาลเปิดโอกาสให้โรงเรียนเอกชนเพิ่มค่าเล่า เรียนได้ และยังมีมาตรการอื่นซึ่งก่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้ประกอบการศึกษาเอกชน เพราะแม้ การศึกษาเอกชนจะมีจุดอ่อนและมีปัญญอยู่ในบางเรื่อง แต่คุณประโยชน์ของการศึกษาเอกชนต่อ การศึกษาของชาติก็มีเนกอนันต์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535: 6 - 11)

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้กำหนดให้ภาคเอกชนและชุมชนเพื่อ บพบาทในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาที่สนองความต้องการเฉพาะกลุ่มบุคคล ทั้งนี้ให้ หน่วยงานของรัฐสนับสนุนด้านวิชาการทรัพยากรและการอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2535: 29) โดยให้เอกชนเป็นส่วนเติมเต็มและช่วยให้ ประชาชนมีในโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิต ตามความถนัด และความต้องการหลังจากได้รับ การศึกษาภาคบังคับแล้ว จรัญ ปัทมดิลก (2533: 24 – 25) อย่างไรก็ตาม ในขณะที่รัฐบาลให้การ สนับสนุนต่อการศึกษาเอกชน โรงเรียนเอกชนทั้งหลายโดยเฉพาะที่เป็นที่นิยมจากคนทั่วไป น่าจะ ได้คิดถึงการสนับสนุนเยาวชนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้มากขึ้น เช่น การให้ทุนการศึกษา เรียนในโรงเรียนดังกล่าว ซึ่งจะทำให้โรงเรียนเอกชน บำเพ็ญคุณประโยชน์ต่อสังคมได้มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2535: 11)

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทยเรานั้น ได้มีการจัดมานานแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ.2483 เกิดขึ้นครั้งแรกที่โรงเรียนละอออุทิศ ซึ่งได้ปรากฏเป็นหลักฐานครั้งแรกว่า จะปรับปรุงโรงเรียนอนุบาลของรัฐให้ดีขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เอกชน และมีการเปิดโรงเรียน

อนุบาลใหญ่ และมีประชากรหนาแน่น แต่ยังไม่มียะไรปรากฏชัดเจน ต่อมาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 รัฐไม่ได้เข้าดำเนินการเอง แต่จะกำหนดระเบียบการในการจัดการศึกษา เพื่อให้อยู่ในระเบียบและกรอบเท่านั้น เมื่อถึงแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 5 ระบุว่า รัฐจะสนับสนุนให้ท้องถิ่นและเอกชนจัดการศึกษาให้มากที่สุด รัฐจะเป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น การจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเสริมสร้างโภชนาการที่ถูกต้อง และเตรียมความพร้อมของเด็กเมื่อเข้ารับการศึกษาในระดับต่อไป ในการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 รัฐมุ่งขยายการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค สนับสนุนให้เอกชนจัดโรงเรียนอนุบาลสำหรับเด็กวัย 3 – 5 ขวบให้มากขึ้น รัฐจะจัดในท้องถิ่นห่างไกลและมีปัญหาทางภาษาไทย โดยจัดการศึกษามุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมของเด็กเล็ก การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทยในขณะนี้ ทุกฝ่ายให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ค่อนข้างสูง และตามแนวนโยบายการศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 ได้สนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและให้มากขึ้น โดยเฉพาะการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จึงนำมาเป็นทิศทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชนทุกระดับทุกประเภท ให้โรงเรียนได้พัฒนาเอง และประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ตลอดจนส่งเสริมให้โรงเรียนสามารถดำเนินกิจการอยู่ได้ ด้วยการพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2535: 6 - 7)

การศึกษาเอกชน ได้มีวิวัฒนาการขึ้นเป็นลำดับ แต่ระบบการศึกษาเอกชน ยังคงเป็นระบบใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารโรงเรียนหรือการบริหารหลักสูตร ภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายการศึกษาของรัฐบาลและรัฐธรรมนูญ ในปัจจุบันเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเกือบทุกประเภททุกระดับ โรงเรียนเอกชนกระจายอยู่ทั่วไปทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครและในเมืองใหญ่ๆ จะเห็นได้ว่าเอกชนได้มีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษาของรัฐอยู่ไม่น้อย หากมองในแง่ของการลงทุน ก็เท่ากับเป็นการช่วยประหยัดการลงทุนของรัฐไปได้ส่วนหนึ่ง ดังนั้นจึงไม่มีข้อสงสัยประการใดในบทบาทความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2535: 1) การจัดการศึกษาของเอกชนแม้จะเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐและเป็นการระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนมาช่วยจัดการก็ตาม แต่จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของเอกชนส่วนใหญ่เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการเป็นธุรกิจที่หวังผลตอบแทน บางครั้งทำให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาทั้งด้านโอกาสที่จะได้รับการศึกษาที่จะได้รับการศึกษาและคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาของเอกชนหลายแห่ง โดยเฉพาะขนาดเล็ก ยังมีคุณภาพต่ำ เพราะมีอุปกรณ์การเรียนการสอนและมีครูที่มีคุณสมบัติ

ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนจากรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นการนิเทศการศึกษา หรือความช่วยเหลือทางวิชาการในรูปแบบต่างๆ แก่สถานศึกษาของเอกชน ยังดำเนินการได้น้อยและไม่ทั่วถึง (ประดิษฐ์ สังขะวิชัย, 2531: 35)

คุณลักษณะผู้นำ

ความหมายของคุณลักษณะผู้นำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 189) ได้ให้ความหมาย คำว่า คุณลักษณะไว้ดังนี้ เครื่องหมายหรือสิ่งชี้ให้เห็นความดี หรือลักษณะประจำ

เขตรัฐ พ่วงธรรมรงค์ (2542: 7) คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งชี้ให้เห็นถึงความดี หรือลักษณะประจำ คุณลักษณะที่ดีจะประกอบด้วยกันหลายด้าน เช่นด้านร่างกายมีสุขภาพแข็งแรง แต่งกายสะอาด ด้านบุคลิกภาพ คือวางตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความซื่อสัตย์ มีความยุติธรรม มีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมงาน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไป ด้านความรู้ความสามารถเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด เก่งคนเก่งงาน การจูงใจคน การมอบหมายสั่งการและการตัดสินใจ

Shane and Yarch (1957: 517 - 519) (อ้างใน จิราภรณ์ วุฒิกิติ, 2542: 62) ได้สรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำไว้ดังนี้ คือ หนักแน่นและมีวิจารณ์ มีความมานะอดทน ตั้งใจในการทำงาน เชื่อมั่นในตนเอง ทำคนให้เป็นที่นับถือ ใจกว้าง ให้ผู้ร่วมงานได้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ทนต่อเหตุการณ์ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีปัญญา มีมนุษยสัมพันธ์ มีอารมณ์มั่นคง มีระเบียบวินัย เป็นนักพัฒนา

Stogdill (1974: 7 - 16) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำพอสรุปได้ดังนี้คือ มีสติปัญญามีการศึกษา มีความรับผิดชอบสูงสถานะทางเศรษฐกิจสังคมดีเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความเพียรพยายาม รู้จักวิธีที่จะทำงานให้เสร็จ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตื่นตัวอยู่เสมอ มีความสามารถในการปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ มีความสามารถในการ

เจรจา และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการตัดสินใจ และการเข้าสังคม การมีอารมณ์ขัน ตลอดจน ความสามารถทางด้านกีฬา

วิจิตร วรุตบางกูร (2542: 46) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำ คือ มีอิทธิพลในตนเองสูงกว่าอิทธิพลอื่นๆ ของบุคคลในกลุ่มและสามารถในการที่จะชักนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหน่วยงานได้ง่าย และคุณลักษณะของผู้บริหารด้านความเป็นผู้นำที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้คือ มีความร่าเริงแจ่มใส อุดมทุน มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความสามารถในการชักจูงใจคน มีความรับผิดชอบ มีความฉลาด และมีไหวพริบดี มีความขยันขันแข็ง มีความเสียสละ มีบุคลิกดี ความเป็นประชาธิปไตย

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ

การศึกษาเรื่องคุณลักษณะผู้นำนั้นได้มีผู้สนใจศึกษาอย่างกว้างขวางมาตั้งแต่อดีต ดังที่นักวิจัยและนักวิชาการต่างก็ได้ทำการค้นคว้าและวิจัยถึงผู้นำคนสำคัญในวงการต่างๆ เพื่อค้นหาคุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำไว้ดังนี้

ทฤษฎีคุณลักษณะ

จากการศึกษาทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ เป็นกรอบความคิดที่สำคัญซึ่งผู้ศึกษาภาวะผู้นำจะต้องทำความเข้าใจเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการวิเคราะห์บุคลลากรขององค์กรให้เกิดความเข้าใจถึงแนวทางการบริหารและการจัดการทรัพยากรมนุษย์รวมทั้งสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรขององค์กร

อารี พันธุ์ณี (2547: 126 – 128) กล่าวว่า องค์ประกอบของการศึกษาเกี่ยวกับผู้นำนั้นมี 4 ประการ ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม ผลตอบแทนและสถานการณ์ ซึ่งการศึกษาเรื่องผู้นำและทฤษฎีผู้นำในยุคแรกจะเน้นการศึกษาลักษณะของผู้นำ (leader characteristic) และส่วนมากก็ใช้วิธีศึกษาถึงลักษณะนิสัย (traits) ซึ่งศึกษาลักษณะแตกต่างทางบุคลิกลักษณะด้านต่างๆ ของผู้นำ

Pervin (1989: 290 - 324) ได้รวบรวมทฤษฎีคุณลักษณะ (Trait theory) ตามการศึกษาของนักจิตวิทยาหลายท่าน ซึ่งกล่าวถึงคุณลักษณะไว้แตกต่างกัน ได้แก่ Allport ได้จัดแบ่งคุณลักษณะบุคคลออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. คุณลักษณะสามัญ (Cardinal traits) ซึ่งเป็นคุณลักษณะเด่นของบุคคล
2. คุณลักษณะร่วม (Central traits) คือคุณลักษณะสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ ความก้าวร้าว เป็นต้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้จะควบคุมพฤติกรรมบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ
3. คุณลักษณะทุติยภูมิ (Secondary traits) คือคุณลักษณะต่างๆ ไปที่บุคคลแสดงออกมักเป็นอุปนิสัยในเชิงเจตคติ เช่น ความชอบหรือไม่ชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็น

ทฤษฎีกลุ่มนี้มีจุดเด่นและข้อจำกัดอยู่หลายประการ ซึ่งจุดเด่นนั้น ได้แก่มีการสำรวจหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะหลายประการ มีการวิจัยและหาข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ อาทิจากการทดลอง การสังเกต หรือการใช้แบบสอบถาม รวมถึงมีการพัฒนาแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอยู่เสมอ แต่ในขณะเดียวกันก็มีข้อจำกัด ได้แก่ การละเลยถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์และคุณลักษณะบุคคลที่เกิดขึ้น ผลการศึกษาคุณลักษณะนั้นจะเป็นบทสรุปที่ตายตัว ซึ่งมีได้คำนึงถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ มีผู้กล่าวไว้อย่างมากมาย ซึ่งแต่ละแนวคิดก็ประกอบด้วยคุณลักษณะที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้นำแต่ละแห่ง แต่ละสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมก็มีความแตกต่างกัน แนวคิดด้านคุณลักษณะจึงมีความแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดดังกล่าวไว้ ดังนี้

สจวน สุทธิเลิศอรุณ (2543: 130) ได้สรุปเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำที่ดีไว้ดังนี้

1. มีความคิดกว้าง ไกล และลึก

2. มีความสามารถในการใช้ภาษา มีความคิดริเริ่มและเป็นคนที่ฉลาด
3. มีความสำเร็จในด้านวิชาการหรือด้านบริหาร
4. มีความรับผิดชอบ และมีความอดทน
5. เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและปรับตัวเข้ากับสังคมได้
6. มีฐานะดีทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
7. มีระดับจิตใจสูง

Barnard (1938 อ้างใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2543: 130) กล่าวถึงคุณลักษณะพิเศษของผู้นำไว้ดังนี้คือ

1. เป็นผู้ที่มีสุขภาพดีด้านจิตใจ และมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์
2. เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญพิเศษ
3. เป็นผู้มีความสามารถในการรับรู้เรื่องราวต่างๆ ได้เป็นอย่างดี
4. มีความทรงจำดี
5. เป็นผู้มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
6. มีความสามารถในการตัดสินใจได้ดี
7. มีความอดทนและกล้าหาญ

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2530: 85 – 86) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะประจำตัวที่ผู้นำควรมี โดยกล่าวอ้างนักวิชาการชาวต่างประเทศไว้ 3 ท่าน ดังนี้คือ

1. Korman กล่าวว่า Ghiselli ได้แสดงความคิดเห็นว่า คุณสมบัติผู้นำควรมีลักษณะดังนี้

1.1 มีความฉลาด

1.2 มีความคิดสร้างสรรค์

1.3 มีความสามารถในการนิเทศคนอื่นได้

1.4 มีจิตใจมั่นคง เชื่อตนเอง

1.5 มีการตัดสินใจดี

1.6 มีวุฒิภาวะ

2. Luthans ได้ให้คุณลักษณะของผู้นำไว้ดังนี้

2.1 มีความฉลาด มีไหวพริบ

2.2 รู้จักวิเคราะห์

2.3 มีความกระตือรือร้น

2.4 มีความกล้า

2.5 มีมนุษยสัมพันธ์ดี

2.6 จูงใจคนเก่ง

2.7 มีอำนาจ

2.8 มีบุคลิกดี

2.9 รู้จักยืดหยุ่น รู้กาลเทศะ

2.10 เป็นคนเปิดเผย

2.11 มีความสมดุล

2.12 ต้องการสำเร็จสมหวัง

2.13 มีความทะเยอทะยาน

3. Campbell ได้กล่าวถึงคุณลักษณะประจำตัวที่ผู้นำควรมี ดังนี้

3.1 มีความฉลาด

3.2 มีความรับผิดชอบ

3.3 มีความรอบรู้ในเรื่องที่ตนทำ

3.4 สุขภาพทางอารมณ์

3.5 สื่อความหมายดี

3.6 มีอารมณ์ขัน

Stadt (1961 อ้างใน ณัฐวุฒิ การพบ, 2537: 42) กล่าวว่า ลักษณะของผู้นำที่ดีมีดังนี้

1. คำนึงถึงมาตรฐานในการทำงาน

2. เป็นที่พึ่งของคนอื่น
3. มีความกล้า กล้าที่จะคิด กล้าที่จะเสี่ยง
4. มีความรับผิดชอบ
5. มีความสามารถที่จะแบ่งงานให้ผู้อื่นช่วยปฏิบัติ
6. มีวินัยในตนเอง
7. มีมโนภาพ
8. มีมนุษยสัมพันธ์
9. มีความสามารถในการสื่อความคิด
10. แข็งแรงและสุขภาพดี
11. มีความสามารถในการจัดรูปงาน
12. มีสติปัญญา
13. มีความสามารถในการตัดสินใจ

ผกา แสงอรุณ (2534: 269) ได้สรุปคุณลักษณะผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมที่ดีไว้ 12 ประการ ได้แก่

1. เป็นผู้ที่มีโลกทัศน์กว้างขวาง มีความรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก
2. เป็นผู้ยึดมั่นอยู่ในพรหมวิหาร 4 ประการที่สามมีประสบการณ์ในการทำงาน

4. มีความสามารถทางวิชาการ
5. มีบุคลิกภาพดี เหมาะแก่การเป็นผู้นำ
6. มีสุขภาพจิตดี อารมณ์มั่นคง
7. มีความมานะอดทนต่อปัญหา
8. มีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม
9. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
10. มีความสนใจเรื่องเกี่ยวกับเด็กในวัยเรียนตลอดจนปัญหาของเด็ก
11. มีความเข้าใจการศึกษาแผนใหม่ พร้อมจะปรับปรุงและแก้ไขให้ดีขึ้นเสมอ
12. มีสุขภาพแข็งแรงและประการสุดท้ายเป็นผู้ยึดมั่นในระเบียบวินัย เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุคลากรในโรงเรียน

กวี วงศ์พุก (2535: 117 – 118) กล่าวถึงคุณลักษณะผู้นำและผู้บริหารสรุปที่สำคัญ ได้แก่ การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ สามารถใช้สติปัญญาและความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อสามารถกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารอย่างเหมาะสม มีความสามารถด้านการสื่อสาร ประสิทธิภาพความสำเร็จด้านวิชาการหรือด้านบริหาร มีฐานะทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม และมีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหาร

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2540: 198) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะผู้นำที่ดีมี 3 ด้านคือ

1. ด้านวิชาการ มีความรู้ด้านวิชาชีพเป็นอย่างดี มีความรู้ด้านความรู้ทั่วไปดี ไปดีมีประสิทธิภาพในการบริหาร

2. ด้านบุคลิกภาพ มีบุคลิกภาพด้านร่างกายดี บุคลิกลักษณะดี แต่งกายถูกต้อง มีชีวิตชีวา วาจาดี วางตนเหมาะสม มีจิตใจดี มีความเชื่อมั่น ศรัทธาผู้อื่น มีความอดทน กล้าหาญ เมตตา มีวินัย มีใจเป็นธรรม และมีอารมณ์ขัน

3. ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน มีสติปัญญาฉลาด รู้บทบาทตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความกล้าหาญ มีความแนบเนียน มีความเด็ดขาด กระตือรือร้น บังคับใจตนเองได้ รวมทั้งมีความสามารถในการตัดสินใจ การจูงใจ การประสานงาน และมีผลงานที่ประสบผลสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 304 – 305) ได้ระบุคุณสมบัติของผู้บริหารโรงเรียนไว้ได้แก่ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีของการครองตน ครองคน ครองงาน กล่าวคือ

1. การครองตนประกอบด้วยคามีวิสัยทัศน์ สุจริต ใฝ่รู้ รักษาวินัย ครองคน ประกอบด้วยความเป็นกันเอง มีมนุษยสัมพันธ์ เอื้อเฟื้อ จริใจ สนับสนุนความก้าวหน้าของผู้คน และครองงาน ประกอบด้วยความขยัน พากเพียร อดทน รับผิดชอบ ริเริ่ม ความเป็นประชาธิปไตย
2. ประการที่สองเป็นผู้เสียสละ ทั้งกำลังกาย ใจ สติปัญญา เวลา ทรัพย์ เพื่องาน
3. ให้ผู้เกี่ยวข้องรู้วัตถุประสงค์และเป้าหมายของงาน เพื่อให้ทีมงานรู้ทิศทางการปฏิบัติ สู่จุดหมายเดียวกัน เน้นการสร้างบุคลากรให้เห็นประโยชน์ของการทำงาน
4. ให้ขวัญกำลังใจ ส่งเสริมบุคลากรให้พัฒนางานและพัฒนาตนเอง
5. นิเทศติดตามงานอย่างเป็นกันเอง ทั้งถึง ต่อเนื่อง เน้นการช่วยเหลือผู้ได้รับการนิเทศ มิใช่การจับผิด สร้างให้บุคลากรพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

อรุณ รัชธรรม (2541: บทคัดย่อ) กล่าวว่า คุณลักษณะที่ดีที่สำคัญของผู้นำควรจะประกอบไปด้วยความรู้ ความกตริเริ่ม ความกล้าหาญ ความเด็ดขาด ความแนบเนียน ความยุติธรรม

ท่าทาง ความอดทน ความกระตือรือร้น ความไม่เห็นแก่ตัว คุณพินิจ ความสงบเสงี่ยม ความเห็นอกเห็นใจ ความจงรักภักดี การสังคมดี การบังคับตนเอง

วิจิตร รุทบางยาง และสุพิชญา ชีระกุล (2542: 62) กล่าวว่า การเป็นผู้นำคือมีอิทธิพลในตนเองสูงกว่าอิทธิพลอื่นๆ ของบุคคลในกลุ่มและสามารถในการที่จะชักนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหน่วยงานได้ง่ายและคุณลักษณะของผู้บริหารด้านความเป็นผู้นำที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีความร่าเริงแจ่มใสอดทน
2. มีความสามารถในการตัดสินใจ
3. มีความสามารถในการชักจูงใจคน
4. มีความรับผิดชอบ
5. มีความฉลาดและมีไหวพริบดี
6. มีความขยันขันแข็ง
7. มีความเสียสละ
8. มีบุคลิกดี
9. ความเป็นประชาธิปไตย

อานันท์ ปันยารชุน (2542: 26 - 31) ให้ความสำคัญต่อคุณธรรมผู้นำพร้อมทั้งมีแนวคิดเพิ่มเติมต่อคุณสมบัติของผู้นำว่าควรมีความสามารถทำให้ผู้อื่นศรัทธาและคล้อยตาม เป็นผู้ชวนชวนในการเรียนรู้ สามารถใช้เทคโนโลยีในการเป็นเครื่องมือปฏิบัติการ

วินิจ เกตุจำ (2535: 127 – 128) และไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (2542: 98 – 99) ต่างให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของผู้นำที่สำคัญ ได้แก่ บุคลิกภาพภายใน คือผู้นำต้องมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีสภาพจิตที่มั่นคง มองโลกในแง่บวก เป็นผู้มีอารมณ์เมตตา กรุณา รักความถูกต้อง และบุคลิกภาพภายนอกคือผู้นำต้องมีทักษะการนำ การจูงใจ การแก้ปัญหา การจัดการ การกล้าแสดงออก

ลีปนันท เกตุทัต (2542: 35 – 36) มีแนวคิดเพิ่มเติมด้านบุคลิกภาพว่าผู้นำควรเป็นผู้ผ่านการเปลี่ยนแปลง มีอุปนิสัยปรับปรุงงานเป็นนิสัย ส่วนจิตรา ก่อมนันทเกียรติ (2543: 12 – 13) ให้ความสำคัญกับผู้นำที่มีบุคลิกเป็นนักปฏิบัติ สามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความทะเยอทะยานในปริมาณที่เหมาะสม และมีความมุ่งมั่นในความสำเร็จ นอกจากนี้ อรุณ รักธรรม (2533: 177 – 180) ยังมีแนวคิดว่า ผู้นำควรมีวิสัยในตนเองพร้อมทั้งมีความสามารถในการเข้าสังคมได้ดี

โสภณ สุภาพงษ์ (2544: 59 – 60) ได้สรุปคุณสมบัติของผู้นำและผู้บริหารไว้ 3 ประการ คือ

1. ต้องสามารถเข้าใจปรัชญาและแนวความคิดขององค์กร และมีความสามารถในการถ่ายทอดแนวคิดสู่ผู้ปฏิบัติงานได้ถูกต้องเหมาะสม
2. ต้องเข้าใจวัตถุประสงค์เฉพาะหน้า และระยะยาวขององค์กร และสามารถแสดงออกถึงความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ และส่วนอื่นๆ โดยการปฏิบัติและควบคุมการปฏิบัติของผู้ใต้บังคับบัญชา
3. มีความสามารถทำงานของส่วนที่อยู่ภายใต้ความดูแลสำเร็จได้ผลภายใต้ระบบและนโยบายขององค์กรด้วยการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างเป็นขั้นตอน พัฒนาระบบการทำงาน พัฒนาความรู้และเทคนิคขององค์กรให้ทันสมัยขึ้นตลอดเวลา

ประทุม โพธิกุล (2540: 87 – 90) มีความเห็นเพิ่มเติมว่านอกจากผู้นำจะต้องประสานงานปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วยังต้องสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้บังคับบัญชาได้อย่างราบรื่นด้วยเช่นกัน

อารี พันธมณี (ม.ป.ป.: 75 – 78) ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้นำไว้ 10 ประการ ตามตัวสะกดในภาษาอังกฤษว่า LEADERSHIP ได้แก่ L (Learners) หมายถึงการเป็นผู้รอบรู้ทันเหตุการณ์ ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น E (Endurance and example) หมายถึงความมีมานะอดทน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ปฏิบัติงาน A (Attempt) หมายถึงความพยายาม ไม่ย่อท้อ มองอุปสรรคเป็นโอกาส D (Drives and diligence) หมายถึงมีแรงจูงใจ ความมุ่งมั่นที่จะพาองค์กรสู่ความสำเร็จ มีทิศทางเป้าหมายการทำงานชัดเจน E (Enthusiasm and expert) หมายถึงมีความตื่นตัวและมีความชำนาญทั้งชำนาญในเนื้อหาของงาน และการบริหารงาน R (Responsibility and risk) หมายถึง มีความรับผิดชอบและมีความกล้าที่จะเสี่ยง กล้าตัดสินใจ S (Self confidence, sincerity and sex) หมายถึง มีความมั่นใจในตนเอง มีความจริงใจและมีความสุขในครอบครัวเพื่อเป็นกำลังใจในการทำงานให้สำเร็จ H (Honesty, human relations and health) หมายถึง มีความซื่อสัตย์ มีมนุษยสัมพันธ์และมีสุขภาพอนามัยดี I (Intelligence, ideologist and initiative) หมายถึง มีความเฉลียวฉลาด มีอุดมคติและความคิดริเริ่ม P (Personality) หมายถึงมีบุคลิกภาพที่ดี

Stogdill (1974: 17 – 23) ได้สรุปจากการวิเคราะห์งานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับการเป็นผู้นำสรุปว่า ทฤษฎีทางการเป็นผู้นำมีดังนี้

1. Greatman theory ทฤษฎีนี้เหมือนกับทฤษฎีที่ว่าด้วย trait theory of leadership ที่เชื่อว่าลักษณะผู้นำนั้นมีมาตั้งแต่กำเนิด
2. Environment theory เชื่อกันว่าลักษณะความเป็นผู้นำนั้นเกิดจากสภาวะแวดล้อม เวลา สถานที่ และ โอกาส
3. Personal-situational theory มีความเชื่อว่า ความเป็นผู้นำนั้นออกสถานการณ์และสภาพแวดล้อมแล้ว ความสามารถเฉพาะตัว มีส่วนประกอบด้วย ทั้งนี้ผู้นำจะต้องมีความฉลาดความสามารถ รวมทั้งมีผู้ร่วมงานที่ดีด้วย
4. Interaction-expectation theory ทฤษฎีนี้ความสำคัญกับองค์ประกอบสามประการคือการกระทำ (action) การปฏิสัมพันธ์ (interaction) และเจตคติ (sentiment) โดยเชื่อว่าผู้ที่จะเป็นผู้นำ

ได้นั้นจะต้องมีความสามารถในการกระทำ มีมนุษยสัมพันธ์ และมีการควบคุมทางใจที่ดี เหมาะสมกับสถานการณ์

5. Humanistic theory เชื่อว่า ผู้นำนั้น จะต้องเป็นผู้มีความเข้าใจในลักษณะทางธรรมชาติของจิตมนุษย์ว่า มีความต้องการอะไร บุคคลแต่ละคนในกลุ่ม มีความนึกคิดและต้องการอะไร หากผู้ที่เป็นผู้นำเข้าใจและสามารถตอบสนองความต้องการเหล่านั้นจะทำให้เป็นผู้นำในกลุ่มอย่างแท้จริง

6. Exchange theory เชื่อว่าลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์นั้น จะคิดอยู่เสมอว่าการที่คนให้อะไรแก่ผู้อื่นนั้น ย่อมต้องการสิ่งตอบแทนที่คุ้มค่ากัน หรือดีกว่า ถ้าได้ให้ความร่วมมือตามที่ผู้นำขอร้องแล้ว ผลตอบแทนควรจะคุ้มค่ากัน ถ้าผู้นำให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากันแล้ว ผู้นำย่อมเป็นที่ยอมรับของผู้ตามคนอื่นๆ ในกลุ่มด้วย

จากคุณลักษณะผู้นำและผู้บริหาร โรงเรียนที่ดีดังกล่าวมานั้น พบว่า มีแนวความคิดที่หลากหลาย โดยสามารถนำมาสรุปคุณลักษณะผู้นำที่ดีได้ 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น บุคลิกภาพ สติปัญญา ความสามารถ คุณธรรม ด้านคุณลักษณะทางวิชาการ เช่น การศึกษา ความรอบรู้ และคุณลักษณะทางวิชาชีพ เช่น ความสามารถทางการบริหาร ความเชี่ยวชาญชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวมีความสำคัญที่ทำให้ผู้นำสามารถสร้างให้ทีมงานให้ประสบความสำเร็จต่อไป

องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อ้างแนวคิดคุณลักษณะผู้นำซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามความต้องการของครูรวม 6 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ ด้านภูมิหลังส่วนบุคคล ด้านสติปัญญาและความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ ด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานและด้านสังคม ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้

คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ

คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ หมายถึง คุณลักษณะทั่วไปของผู้นำที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย บุคลิกภาพเป็นลักษณะประจำตัวของผู้นำ ที่เป็นปกติซึ่งแสดงคุณลักษณะโดยส่วนรวมของผู้นำ การที่มีสุขภาพแข็งแรง คือ มีสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ที่สมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ความผิดปกติของร่างกาย ตลอดจนสามารถทำให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอยู่ได้

นงนุช วงษ์สุวรรณ (2544: 4) กล่าวว่า การมีสุขภาพแข็งแรง (Health) มนุษย์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ทั้งด้านกายภาพ (Physical) และจิตภาพ (Psychological) มักจะได้รับการยอมรับ คนที่มีความไม่สมประกอบด้านร่างกายและจิตใจ หรือทั้งสองด้านย่อมมีคุณภาพด้อยกว่าคนที่มีความแข็งแรงหรือจิตใจที่ถูกต้องสมบูรณ์ (Healthy) ในทำนองเดียวกัน คนที่มีความแข็งแรงและจิตใจสมบูรณ์ย่อมมีคุณภาพสูงกว่าคนที่มีความแข็งแรงแต่มีโรคประจำตัว

ดังที่ กิติ ตัชคานนท์ (2534: 30); มนูญ วงศ์นารี (2539: 86, 109 - 110) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะทางร่างกายของผู้นำสรุปได้ 4 ประการ ได้แก่

1. สุขภาพ หมายถึง มีความสมบูรณ์ของร่างกาย ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ทั้งนี้งานในความรับผิดชอบของผู้นำมีมากจึงต้องอาศัยร่างกายที่แข็งแรงเป็นพื้นฐาน ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพที่ดีอยู่ 3 ประการ

1.1 การรับประทานอาหาร เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ถูกสุขลักษณะ ได้คุณค่าตามหลักโภชนาการ ดื่มน้ำสะอาด ตามความต้องการของร่างกาย

1.2 การนอน ซึ่งร่างกายจะได้พักผ่อน โดยแต่ละวันควรพักผ่อนประมาณ 6-8 ชั่วโมง สดชื่นดีไหว้พระ แม่เมตตา ก่อนนอนก็จะทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง

1.3 การเล่นหรือการออกกำลังกาย ซึ่งต้องเลือกประเภทกีฬาให้เหมาะสมกับวัย ต้องหมั่นออกกำลังกายสม่ำเสมอทำให้ร่างกายแข็งแรง แต่หากหักโหมจะเป็นการทำให้ร่างกายทำงานหนัก อาจเกิดผลทางลบได้ นอกจากนี้ผู้นำควรมีสุขภาพใจที่แข็งแรงด้วยการฝึกจิตใจให้เยือกเย็น

ไม่ฟุ้งซ่าน มีเมตตา ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเสมอ พร้อมทั้งมีสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง ได้แก่ หลีกเลี่ยงการเสพสิ่งเสพติดให้โทษ การพนัน อบายมุขต่าง ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้สุขภาพกายและใจทรุดโทรม

2. กำลังกาย เป็นผลสืบเนื่องจากสุขภาพของร่างกาย ผู้มีสุขภาพดีย่อมมีกำลังกายดี ซึ่งแต่ละคนอาจจะมีกำลังกายไม่เท่ากัน กำลังกายนี้มีความเสื่อมตามวัย ผู้นำหรือผู้บริหารเองหากอยากรักษากำลังกายก็ต้องรักษาสุขภาพให้ดีเพื่อให้มีกำลังกายในการทำงาน

3. รูปร่างหน้าตา ผู้มีรูปร่างสง่างามดึงดูดใจ สร้างความน่าเลื่อมใสได้มาก แม้แต่จะมีรูปร่างที่ไม่สมบูรณ์แต่หากสามารถเลือกเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับที่เหมาะสมกับตนเองได้ก็จะเพิ่มความน่าสนใจ พร้อมกันนี้ต้องดูแลรักษาความสะอาดของร่างกายอยู่เสมอ

4. บุคลิกลักษณะของการเป็นผู้นำ ดูเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี และผู้นำควรมีความสามารถในการวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ เหมาะกับบทบาทของตนทั้งนี้ผู้นำต้องพบกับผู้คนต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการวางตัวจึงถือเป็นเรื่องสำคัญ

ธงชัย สันติวงษ์ (2543: 127) ได้กล่าวว่า บุคลิกท่าทางของผู้นำจะมีบุคลิกแตกต่างกันไป และบุคลิกแบบใดแบบหนึ่งมักจะมีผลต่อคนแต่ละคนแตกต่างกันไป บุคลิกของผู้นำแบบหนึ่งอาจเป็นที่ชอบพอของคนคนหนึ่ง แต่อาจไม่เป็นที่ชอบพอของคนอีกคนหนึ่งก็ได้ บุคลิกท่าทางของผู้นำแบบหนึ่งอาจเหมาะสมเป็นที่ชอบพอของคนทุกคนในองค์กรในฝ่าย แต่ก็อาจไม่เป็นที่ชอบของอีกฝ่ายก็ได้ ดังนั้น บุคลิกท่าทางของผู้นำที่เหมาะสมจึงมักขึ้นอยู่กับสภาพเหตุการณ์เป็นกรณี ๆ ไป

อารี พันธมณี (2547: 77) ได้กล่าวว่า สุขภาพอนามัย สุขภาพจิต ผู้นำต้องใส่ใจดูแลรักษาสุขภาพอนามัยให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพราะผู้นำย่อมต้องทำงานหนัก ต้องใช้สมอง ไตร่ตรองขบคิดแก้ปัญหา ถ้าร่างกายไม่อยู่ในสภาพที่แข็งแรงพอ ก็ไม่อาจสู้งานที่ยากได้ สภาพจิตใจก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อกัน ดังที่ว่า “A sound mind is in a sound body” จิตใจที่ดีอยู่ในร่างกายที่แข็งแรง ฉะนั้นจึงควรบริหารร่างกายและบริหารจิตอยู่เสมอด้วยการปฏิบัติตาม “5 อ” อาหาร อากาศ อูจจาระ อารมณ์ ออกกำลังกายและฝึกจิตให้คิดแต่ ความคิดเชิงบวกมองแต่ดี ถ้าจิตและกายดีก็จะสามารถสู้งานหนักได้ดี

บันลือ พฤษะวัน (2537: 32) เสนอความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดี ซึ่งเป็นผลรวมของมนุษย์ที่ชวนให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจ ศรัทธาและให้ความร่วมมือ ขอมรับนับถือ

แต่แรกพบ คือ สภาพร่างกาย ได้แก่ สุขภาพแข็งแรง รูปร่างและขนาดสมส่วน หน้าตาขี้มึน และ
แววตาเป็นมิตร

สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะด้านกายภาพทางด้านร่างกายที่ดี จะต้องมีการแสดงออก
อย่างเห็นได้ชัด จนเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของบุคคลทั่วไป

คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล

ภูมิหลังส่วนบุคคล หมายถึง การมีการศึกษาดี มีความรู้ มีความสามารถในการคิดด้วย
เหตุผล รู้จักการแก้ปัญหา มีสถานภาพทางสังคมดี

Stogdill (1974: 74) พบว่า ภูมิหลังส่วนบุคคลของผู้นำ คือ การศึกษา คือ มีแนวโน้มที่จะมา
จากผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง มีความรู้ดี

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543: 171 - 172) กล่าวว่าการศึกษาเป็นการที่จะเป็นผู้นำที่ดีนั้น
พื้นฐานความรู้และการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นได้ เพราะการศึกษาช่วยกล่อม
เกลา อบรมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่มนุษย์ ทั้งในด้านการปรับตัวเข้ากับสังคม การฝึกฝนวัฒนธรรม
ทางความคิด ภาษา วัฒนธรรมประเพณี ศิลปะ ที่มุ่งหวังลักษณะบัณฑิตที่สถาบันอุดมศึกษาควร
พัฒนาให้เกิด 4 ประการ คือ

1. ให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะสาขาวิชา ความสามารถในการปฏิบัติงานพัฒนาอาชีพ
และความรู้ความสามารถพิเศษ
2. ให้มีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะสมในการปฏิบัติงาน มีบุคลิกภาพทางสังคม อารมณ์และ
สุขภาพร่างกายที่ดี
3. ให้เป็นผู้มีความใฝ่หาความรู้อย่างมีความสุขตลอดชีวิต
4. ให้เคารพสิทธิและหน้าที่ของตนและผู้อื่น โดยมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

สุภาลักษณ์ บัญชรเทวกุล (2540: 233 - 236) กล่าวว่าความคล่องตัว ผู้นำที่มีความคล่องตัว เคลื่อนไหวได้อย่างรวดเร็วเพียงใดก็สามารถก้าวไปข้างหน้าได้รวดเร็วด้วยเช่นกัน ในการปฏิบัติงาน ทุกวันนี้ผู้นำต้องขับเคลื่อนอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาผู้ร่วมงานที่มี ความสามารถได้ก่อนผู้อื่น การรักษานวัตกรรมไว้ การได้รับข้อมูลข่าวสารที่สำคัญอย่างรวดเร็ว การเคลื่อนย้ายตนเองไปปฏิบัติงานในที่ต่างๆ อย่างฉับไว ซึ่งการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนให้เป็นผู้ คล่องตัวนี้ก็ต้องระมัดระวังมิให้ความรวดเร็วบ่อนทำลายคุณภาพของงาน ผู้นำต้องระลึกถึง จุดมุ่งหมายเสมอ เรียงลำดับของงานได้ ให้ความสำคัญของงานเป็น ฝึกฝนตนเองให้เป็นคนคิดเร็ว คิดแจ่มแจ้งชัดเจน มีการสื่อสารที่ตรงประเด็น รวมทั้งนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการ ทำงานเพิ่มคล่องตัวในการจัดการข้อมูลและพื้นฐานการตัดสินใจที่เชื่อถือได้

เสมอ ศรีพงษ์ (2542: 26) กล่าวว่าความซื่อสัตย์ เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเป็นมนุษย์ที่ ศักดิ์สิทธิ์ หากผู้ใดได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์ที่ศักดิ์สิทธิ์แล้ว เขาผู้นั้นก็จะได้รับการยอมรับ ศรัทธาอย่างจริงใจจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและยอมให้ความร่วมมือปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ดังที่ ขงเบ้ง กล่าวว่า คนเราหากไร้สัจจะก็ยืนหยัดอยู่ในหมู่คนมิได้ ตนเองรักษาสัจจะ ผู้อื่นก็จะให้ ความเชื่อถือ หากไร้สัจจะเสียแล้วผู้อื่นก็จะไม่เชื่อถือ ขงเบ้งถือสัจจะ เมื่อออกคำสั่งไปก็ต้องปฏิบัติ ฉะนั้นจึงสามารถบัญชาการได้ตามความปรารถนา ทุกคนจึงรับใช้ภารกิจของจ๊กก๊กอย่างเต็มสติ กำลังลักษณะของผู้มีความซื่อสัตย์ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์จะมีพฤติกรรมที่ปรากฏ 3 ประการ ดังนี้

1. ความมีสัจจะ คือ การแสดงออกที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างการนึกคิดกับการพูดและ การกระทำ เช่น พูดและทำตรงกับที่คิด คิดอย่างไร พูดและทำอย่างนั้น
2. ความจริงใจ คือ การแสดงออกใดๆ ต่อบุคคลอื่นด้วยความรู้สึกลับแบบตรงไปตรงมา ไม่หาสาระแวงจนไม่อาจมอบความรู้สึกลับดีๆ ต่อบุคคลอื่นได้ หรือทำให้การแสดงออกและการ กระทำเบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริง
3. ความน่าไว้วางใจหรือน่าเชื่อถือ คือ การกระทำตนให้เป็นบุคคลที่น่าไว้วางใจของ บุคคลอื่น

วิทยา นาควัชร (2542: 32 - 35) กล่าวว่าสถานะทางสังคม สถานะทางสังคมของผู้นำ อาจหมายถึงการมี ชาติตระกูล ตำแหน่ง หน้าที่สถานบรรดาศักดิ์ สถานะทางการเงินซึ่งล้วนแต่เป็น

องค์ประกอบหนึ่งในการติดต่อสมาคมกับบุคคลอื่นในสังคม แต่สิ่งที่ผู้นำจะขาดเสียไม่ได้ นั่นคือ ความเป็นผู้ดีและมีเกียรติ คุณสมบัตินี้เป็นสิ่งที่ผู้นำแสดงออกในทุก ๆ การกระทำ ความเป็นผู้ดีของผู้นำสะท้อนให้เห็นจากการมีวาจาดี บุคลิกภาพ มารยาท พฤติกรรมดี มีจิตใจดี เป็นผู้นำมากกว่าผู้รับ ปฏิบัติต่อชนทุกชั้นอย่างเท่าเทียม รู้จักให้ออกาสผู้อื่น รู้จักการให้อภัย มีคุณธรรม และผู้นำต้องสร้างความตระหนักแก่ตนเองให้มีความเป็นผู้ดีและมีเกียรติให้เหมาะสมกับความไว้วางใจจากผู้ตาม

พลวัต (นามแฝง) (2543: 13 - 27) กล่าวว่าทั้งนี้ สถานะทางสังคมยังสะท้อนได้จากมารยาทในการเข้าสังคมของบุคคล บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับปานกลางถึงดี จะได้รับการฝึกฝนให้รู้จักมารยาทในการเข้าสังคมต่างๆ เช่น การสนทนา มารยาทบนโต๊ะอาหาร การวางตัวในโอกาสต่างๆ ซึ่งผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำนั้นจะไม่ค่อยได้รับการฝึกฝนในเรื่องดังกล่าว เมื่อผู้นำเองต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น มีกิจกรรมทางสังคมและถือเป็นตัวแทนของสถานศึกษาหรือชุมชน จึงต้องมีมารยาททางสังคมดีด้วยเช่นกัน

คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคลของผู้นำอาจแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามภาวะผู้นำยังคงเป็นสิ่งที่พัฒนาได้เสมอ ผู้นำที่ดีควรมีความสามารถในการครองตน ครองคน ครองงาน ซึ่งความสามารถนี้จะเกิดขึ้นได้จากการหมั่นแสวงหาวิชาความรู้ รู้จักฟัง พูด อ่าน เขียน คิด จนคล่องแคล่วเพื่อฝึกฝนตนเองสู่การเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ

คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ

คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ หมายถึง การมีความเฉลียวฉลาด ฉับไวทางความคิด มีความรอบรู้ มีเหตุผล มีวิสัยทัศน์ ตัดสินใจได้ถูกต้องทันเหตุการณ์ของผู้นำ โดยคุณลักษณะผู้นำนี้มีความจำเป็นต่อผู้นำอย่างยิ่ง เนื่องจากบทบาทของผู้นำนั้นต้องปฏิบัติงานที่ใช้ความคิด การตัดสินใจ ในการงานบริหารอยู่เสมอ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกรวดเร็วยิ่งทำให้ผู้นำต้องมีสติปัญญาและความสามารถเพื่อนำพาองค์กรและผู้ตามให้ประสบความสำเร็จซึ่งคุณลักษณะสติปัญญาและความสามารถนี้ครอบคลุมด้านสติปัญญา การตัดสินใจ ความสามารถด้านการพูด ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะกล่าวไว้ด้วยในรายละเอียดต่อไป

ด้านสติปัญญา

สติปัญญา หมายถึง การรู้จักการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล ประกอบไปด้วยการมีสติปัญญาฉลาดรอบรู้ มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ และการติดต่อสื่อสารผู้นำที่ดี จะต้องมีความรู้ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ และความรู้ทั่วไปดี ถ้าเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานแล้ว ผู้นำจะต้องสามารถให้คำปรึกษา แนะนำ หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ซึ่งจะเป็นการทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชายกย่อง เลื่อมใส เคารพนับถือให้ความเชื่อถือและไว้วางใจในตัวผู้นำมา ดังที่

ศิริพงษ์ ศรีชัยมัยรัตน์ (2542: 26) กล่าวว่า การเป็นผู้นำความรู้ เป็นสิ่งจำเป็นที่สุด ผู้นำที่ดี ต้องมีความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ และต้องมีความรู้ในด้านอื่นๆ ด้วย ยิ่งรอบรู้มากเพียงใด ฐานะความเป็นผู้นำก็ยิ่งมั่นคงมากขึ้นเพียงนั้น

วรรัตน์ เขียวไพบรี (2542: 156) กล่าวว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีความเฉลียวฉลาด ต้องมีความสามารถในการรวบรวมความคิด วิเคราะห์ การแปลความหมาย มีวิสัยทัศน์ สามารถแก้ปัญหาได้ดี

พระธรรมปิฎก (2542: 22 - 23) ได้สรุปลักษณะทางปัญญาของผู้นำว่าผู้นำต้องมองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง กล่าวคือ มองสิ่งที่เกี่ยวข้องที่มีผลส่งผลกระทบต่อจากภายนอก มองอย่างรู้เท่าทัน เห็นโอกาสและช่องทางที่จะดำเนินการตามจุดหมาย คิดในเชิงเหตุปัจจัย และมองว่าอนาคตจะเป็นอย่างไรเพื่อสามารถวางแผนเตรียมการในอนาคตได้ นอกจากนั้นต้องเฝ้าหาจุดหมายที่ดำรง มุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์งานที่ดีมีประโยชน์ มีผลผลิตที่มีคุณภาพสูงสุด

นภดล เจนอักษร (2540: 59 - 60) ได้เสนอคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่จะสร้างวิสัยทัศน์ คือ

1. มีความสามารถในการคิดคาดคะเน เรียนรู้จากประสบการณ์ได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งอนาคต
2. มีความสามารถในการวางแผนเชิงกลยุทธ์

3. มีความสามารถวิเคราะห์องค์กรที่ดี รู้ลึกซึ่งเกี่ยวกับองค์กร
4. เป็นผู้ไวต่อความเปลี่ยนแปลง ไม่ยึดติดกับสภาพที่เป็นอยู่ ประการที่ท้าทายกว้าง สามารถรับประสบการณ์ใหม่และส่งเสริมผู้ที่มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ
5. มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ทะเยอทะยาน มุ่งหาความสำเร็จตลอดเวลา

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2540: 98) มีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณสมบัติทางสติปัญญาของผู้บริหารว่าควรมีความสามารถเข้าใจทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการศึกษา วางแผนได้ดีเป็นระบบ มีความรู้กว้างขวาง มีเจตคติชอบสืบสวน รู้เท่าทันผู้อื่น มีความเข้าใจเรื่องเด็กและมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคม

ด้านการตัดสินใจ

การตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อภาวะความเป็นผู้นำในการบริหารงานอย่างมาก จนถึงว่าเป็นหัวใจของการบริหารงาน พฤติกรรมของมนุษย์ประกอบด้วย กิจกรรมการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา บางครั้งเป็นการตัดสินใจที่เกิดจากการพิจารณาไตร่ตรองไว้เป็นอย่างดี บางครั้งก็เป็นการตัดสินใจที่ปราศจากเหตุผลใดๆ และบางครั้งก็เป็นการตัดสินใจในเรื่องส่วนตัว ขณะที่บางครั้งเป็นการตัดสินใจเพื่อส่วนรวมหรือในฐานะที่ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง การตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ ๆ นับว่ามีลักษณะเป็นการใช้ยุทธวิธีมากที่สุด เพราะการตัดสินใจนั้นต้องขึ้นอยู่กับการพิจารณาวิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นอยู่แล้วต้องมีการเปลี่ยนแปลง หรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์นั้น ให้ได้อย่างแนบเนียน

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2540:1940) กล่าวว่า หลักการตัดสินใจที่ดี ต้องประกอบด้วย

1. ต้องรู้แจ้งในข้อเท็จจริงให้แน่ชัด
2. ต้องสั่งงานให้ตรงประเด็น
3. ต้องสั่งงานให้เป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้งและต้องมีความมั่นใจ

4. ต้องสั่งงานให้ทันต่อเหตุการณ์และเวลา
5. ต้องสั่งงานให้อยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติตามได้
6. ต้องมอบหมายอำนาจให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน
7. ต้องกล้ารับผิดชอบและยอมรับข้อผิดพลาดถ้าไม่เกิดผล

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ เอกชัย กีสุขพันธ์ (2538: 114 - 115) และ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 241 - 242) ซึ่งได้ระบุคุณสมบัติผู้นำที่มีประสิทธิภาพด้านการแก้ปัญหาและตัดสินใจ ได้แก่ ผู้นำต้องมีหลักการตัดสินใจ มองปัญหาและคาดการณ์ผลที่เกิดขึ้นได้ถูกต้อง ใช้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ต้องกล้าตัดสินใจด้วยความเชื่อมั่น สุขุม ใจเย็น ตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ สร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และการตัดสินใจอย่างเหมาะสมกับเวลา

ความสามารถด้านการพูด

ความสามารถด้านการพูด ผู้นำหรือผู้บริหารต่างต้องมีความสามารถในการสื่อสารเพื่อเป็นเครื่องมือสร้างความเข้าใจให้งานบรรลุผล ดังนั้นศิลปะการถ่ายทอดของผู้นำจึงมีความสำคัญเพราะผู้นำต้องติดต่อกับผู้อื่นถึง 6 ทิศทาง ได้แก่ เบื้องบน คือ ผู้บังคับบัญชา เบื้องล่างผู้ใต้บังคับบัญชา เบื้องหน้าลูกค้าย เบื้องหลังครอบครัว เบื้องซ้ายเพื่อนร่วมงานและเบื้องขวาสังคม การถ่ายทอดนี้มีใช้เพียงการใช้ภาษาพูด หากแต่ต้องใช้องค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการ คือ

1. น้ำเสียง สูงต่ำ มีจังหวะเหมาะสมกับสาระและสถานการณ์
2. ภาษา เลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง ออกเสียงพยัญชนะ สระ แบ่งวรรคถูกต้อง
3. สายตา ช่วยเพิ่มความลึกซึ้งและบ่งบอกอารมณ์ในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี
4. ท่าทาง การใช้มือ การขยับร่างกายประกอบการพูด ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ประการนี้หากใช้อย่างเหมาะสม จะช่วยเสริมให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ยุทษ์ พยัณวิเชียร, 2542: 1 - 60)

พระธรรมปิฎก (2542:15-16) กล่าวว่าพระพุทธเจ้าทรงแสดงลักษณะของนักสื่อสารที่ดีไว้ 4 ประการ คือ

1. พูด แจ่มแจ้ง (สันตัสสนา) สามารถอธิบายได้เข้าใจ มองเห็นเหตุผลจนหมดข้อสงสัย
2. พูดจงใจ (สมาทปิปนา) ให้เห็นคุณค่า ความสำคัญจนเกิดการซาบซึ้ง ยอมรับและปฏิบัติตามในที่สุด
3. พูดเร้าใจ (สมุตเตชนา) ทำให้เกิดความมั่นใจ มีกำลังใจ กระตือรือร้นที่จะทำให้สำเร็จ
4. พูดให้เร้าใจ (สัมปหังสนา) เกิดบรรยากาศแห่งเมตตา ไมตรี รู้สึกสดชื่นด้วยความคิดหวังในสิ่งดีและทางที่จะสำเร็จ

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543: 196 - 197) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการพูดที่ดี ได้แก่ ใช้วาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน ภาษาง่ายต่อความเข้าใจ พูดสอดคล้องกับหลักปรีชาธรรม 7 คือ เหมาะสมกับโอกาส บุคคล สถานที่ ชุมชน พูดด้วยน้ำเสียงชัดเจน ได้เนื้อหาสาระ สอดคล้องกับกริยาในเชิงบวก พูดเชิงสร้างสรรค์ คิดก่อนพูด หลีกเลี่ยงการพูดแบบก้าวร้าวและสร้างความขัดแย้งกับผู้อื่น

กิติ ตยัคคานนท์ (2533: 43 - 44) และ สรกล อุดุลยานนท์ (2542: 60 - 65) กล่าวว่าในการบังคับบัญชาของผู้บริหารหรือผู้นำอาจต้องมีการให้คำชม เพื่อสร้างขวัญและการดำเนินเพื่อให้บุคลากรปรับปรุงงาน ซึ่งการชมนี้มีหลักว่าควรชมในสิ่งที่เป็นความจริง ชื่นชมด้วยความจริงใจ ไม่เปรียบเทียบให้ผู้ที่มีได้รับคำชมเสียใจ ส่วนการดำเนินนั้นเป็นสิ่งที่ผู้นำต้องระมัดระวังในการใช้มาก หากใช้ไม่เหมาะสมจะมีโทษมากกว่าคุณ เทคนิคของการดำเนินนั้นได้แก่ ต้องรู้ข้อเท็จจริงในเรื่องที่ดำเนินมากที่สุด ต้องดำเนินในเวลาที่เหมาะสม เป็นการส่วนตัว ต้องดำเนินเพื่อมุ่งให้เกิดการแก้ไข กระทำด้วยใจเป็นธรรมมากที่สุด ต้องระมัดระวังไม่ดำเนินด้วยอารมณ์โกรธ ต้องใช้น้ำเสียงและภาษาที่ไม่รุนแรง ต้องไม่แสดงความผิดหวังให้ผู้ถูกดำเนินร่วมงานอยู่ด้วย และต้องให้กำลังใจว่าสามารถแก้ไขความผิดพลาดได้

คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถของผู้นำเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา การตัดสินใจ ความรอบรู้และทักษะในการพูด ซึ่งในการปฏิบัติงานบริหารนั้น ผู้บริหารต้องใช้คุณลักษณะเหล่านี้ช่วยส่งเสริมให้งานบรรลุผล การบริหารโรงเรียนทั้งปัจจุบันและอนาคตต่างต้องการผู้นำที่มีความสามารถในการคิด มีความรอบรู้และสามารถถ่ายทอดแนวคิดให้เผยแพร่ สร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรได้ทั่วถึงตรงกัน อันจะนำสู่การประสานงานที่ดีมีผลงานบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ

คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ หมายถึง การมีสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ที่สมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ความผิดปกติของร่างกาย ตลอดจนสามารถทำให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอยู่ได้โดยมีสมรรถภาพ ซึ่ง

กองบรรณาธิการ (2543: 67) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพ หมายถึง พฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะของมนุษย์ เป็นการกระทำที่ซ้ำประจำและสอดคล้องกัน มิใช่กระทำโดยบังเอิญเป็นครั้งคราว โดยบุคลิกภาพมีความสำคัญและสัมพันธ์กับคุณลักษณะผู้นำ ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณาบุคลิกภาพแบ่งได้ 7 เกณฑ์ ดังนี้

1. เกณฑ์ทางกายภาพ หมายถึง รูปร่าง ความสูง ทรวดทรง สุขภาพ ประสาทสัมผัสต่างๆ
2. เกณฑ์ทางสมอง หมายถึง เซาว์ปัญญา ความคิด ความจำ
3. เกณฑ์ความสามารถ ซึ่งอาศัยจากประสบการณ์และความถนัดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
4. เกณฑ์ความประพฤติ แบบของการประพฤติของบุคคลอย่างสม่ำเสมอ
5. เกณฑ์ทางสังคม ได้แก่ ทักษะ ทักษะ หรือกริยาที่ปฏิบัติตนผู้อื่น
6. เกณฑ์ทางอารมณ์ การแสดงออกทางอารมณ์ ท่าทาง เช่น ใจเย็น ขุนเฉียว

7. เกณฑ์กำลังใจ การแสดงออกเมื่อพบปัญหา ความสามารถต่อสู้อุปสรรคของชีวิต

พร้อมกันนี้ได้เสนอบุคลิกภาพของผู้นำว่าควรมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถโน้มน้าวใจผู้อื่น ความสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ ชี้อัตถ์ มีวินัย มีการตัดสินใจที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ และเข้ากับผู้อื่นได้ดี

พระธรรมปิฎก (2540: 116 - 121) ได้สรุปว่าผู้บริหาร โรงเรียนควรพัฒนาชีวิต 3 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาพฤติกรรม คือมีความเป็นกัลยาณมิตรกับผู้ร่วมงาน มีวินัย (ศีล)
2. พัฒนาจิตใจ คือมีแรงจูงใจ ใฝ่ดี (ฉันทะ) มีจิตสำนึกในการฝึกตน มีแนวคิดในการส่งเสริมการเรียนรู้ มีความไม่ประมาท
3. พัฒนาปัญญา คือการรู้จักคิดด้วยหลักโยนิโสมนสิการ

ศิริวรรณ สัญชนนัท (ม.ป.ป.: 180) ได้กล่าวว่า การมีสุขภาพดี คือการมีสุขภาพร่างกาย และสุขภาพทางจิตดี ย่อมทำให้บุคลิกสดชื่น แจ่มใส ร่าเริง สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบุคคลใดมีสุขภาพแข็งแรง ระบบต่างๆ ของร่างกายทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำนั้น นอกจากจะต้องรับภาระอย่างหนักทั้งร่างกายและจิตใจในเรื่องของงานแล้ว ยังต้องเข้าสังคมและจะต้องเข้าร่วมกับชุมชน ทั้งกิจกรรมที่เป็นพิธีการและไม่เป็นทางการ ทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ สุขภาพและจิตใจจึงต้องแข็งแรง เพราะถ้าสุขภาพไม่แข็งแรงแล้วจะส่งผลให้เกิดปัญหาดังนี้ คือ

1. เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงาน เช่น การขาดงาน การสิ้นหวัง การท้อแท้ เหนื่อยหน่าย
2. ทำให้เกิดปัญหาทางจิตวิทยา รวมถึงการเกิดโรคประสาท แล้วหันเข้าพึ่งสารเสพติดต่างๆ
3. เกิดปัญหาใจและเกิดโรคทางกายขึ้น (Psychosomatic disorders)

สรุปได้ว่าความหมายของบุคลิกภาพนั้นมิใช่จะหมายถึงลักษณะภายนอกที่มองเห็นในกายมนุษย์เท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ประกอบขึ้นเป็นตัวบุคคล ซึ่งหมายถึงคุณสมบัติหรือคุณลักษณะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของมนุษย์ในสภาวะการณ์ต่างๆ รวมทั้งพัฒนาการและบทบาทของคุณสมบัติเหล่านั้น ในขณะที่ผู้นำมีบุคลิกภาพด้านลบ ก็อาจเกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติงานด้วย จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำเพื่อเข้าใจในความแตกต่างของคุณลักษณะผู้นำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความว่องไว ต้นตัว ผู้นำที่มีความว่องไว ต้นตัวเสมอนั้นต้องเป็นผู้นำที่มีสุขภาพแข็งแรง กระตือรือร้น มีจิตใจที่เบิกบาน แจ่มใส การพัฒนาตนให้เป็นคนว่องไว้นั้นมีวิธีการดังนี้ เริ่มจากการที่ไม่เป็นคนโลเล ตัดสินใจยาก ควรมีความกล้าหาญในการตัดสินใจและกล้ารับผิดชอบต่องานในหน้าที่ ต่อมาต้องเตือนตนเองอยู่ตลอดเวลาให้เป็นผู้ว่องไว กระฉับกระเฉง ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง หรือเอาอย่างผู้ที่เกียจคร้าน ต้องฝึกทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพราะทำให้งานที่มีคุณภาพ ใช้ความคิดในการทำงานเพื่อหาวิธีลด หาทางลดขั้นตอน หรือพัฒนาวิธีการทำงานที่ดีกว่าเดิมเสมอ เมื่อปฏิบัติงานเป็นนิสัยก็จะทำให้ผู้นำมีความตื่นตัวเสมอ (สมิต อาชวนิจกุล, 2543: 96 – 98) ทั้งนี้ความตื่นตัวรวมถึงการยอมรับในวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงงานให้ดีขึ้นเสมอ (กิติ ตัณฑานนท์, 2534: 38) จะเห็นได้ว่าคุณสมบัตินี้เริ่มต้นจากการมีสุขภาพที่แข็งแรงอันเป็นพื้นฐานให้สภาพร่างกายสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างรวดเร็ว ว่องไว มีประสาทที่พร้อมในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆ เป็นความตื่นตัวในการรับรู้และตอบสนอง ทั้งนี้ภาระงานของผู้บริหารมีหลากหลายและต้องปฏิบัติภารกิจในสถานที่และบุคคลมากมาย ดังนั้น ผู้บริหารที่มีความตื่นตัวอยู่เสมอจะเตรียมพร้อมสำหรับการทำงาน สร้างบรรยากาศการทำงานที่สดใสได้ดี พร้อมกันนี้การปฏิบัติงานที่ว่องไวยังช่วยเสริมให้งานสำเร็จโดยไม่ลังค้ำ

ความมีอิสระ เสรีภาพ คือการมีสิทธิในการเป็นตัวของตัวเองทั้งด้านความคิด การกระทำ อุดมคติของตนเองที่ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ด้วยภาระของผู้นำที่ต้องสร้างเป้าหมายกำหนดแผนแห่งความคิดและการปฏิบัติ จึงทำให้ผู้นำที่สร้างสรรค์ควรเป็นทั้งนักฝันและนักทำสิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ยากหากผู้นำไม่มีความคิดที่เป็นอิสระ พร้อมจะเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ไม่ได้ยึดติดกับรูปแบบ หรือวิธีการดั้งเดิม พร้อมกันนี้ผู้นำที่ค้นพบตนเองตระหนักในความสามารถ ทักษะ สมรรถภาพต่างๆ ของตนและรู้จักใช้ความสามารถนั้นอย่างเป็นตัวของตัวเองมากที่สุดที่จะทำให้ภาพลักษณ์ของผู้นำเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จึงนับเป็นความอิสระที่จะไม่ต้องเหมือนใคร ในขณะเดียวกันก็ไม่ขัดแย้งกับผู้อื่น เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ (2543: 35 – 38, 103) กล่าวว่า อิสระ เสรีภาพ

ของผู้นำยังสามารถทำให้ผู้นำไม่ยึดติดกับลาภ ยศ สรรเสริญ จึงยังทำให้ผู้นำสามารถตัดสินใจโดยปราศจากอิทธิพลใดๆ มาครอบงำ คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ไม่หวาดกลัวต่อการถูกโยกย้ายถอดถอนผู้นำจะกล้าเปลี่ยนแปลง กล้าทดลองระบบงานแบบใหม่ ซึ่งเป็นการสร้างนวัตกรรมการทำงานให้เกิดขึ้น

ความมั่นใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ถือเป็นบุคลิกภาพของผู้นำที่สำคัญ ซึ่งจะแสดงออกโดยการมีความพยายามที่จะช่วยเหลือตนเองก่อนเสมอ รู้จักนับถือตนเอง เชื่อในความสามารถของตน แม้จะพบแรงกดดันหรือภาวะวิกฤติก็สามารถอยู่ในอาการสงบได้ ใคร่ครวญความคิดของผู้อื่นก่อนตัดสินใจเชื่อ มีความเชื่อว่าทุกสิ่งเป็นไปได้หากพยายาม มีแนวคิดทางบวก (Positive thinking) เสมอ และมีความกล้าคิด กล้าพูดในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องดีงาม กันยา สุวรรณแสง (2533: 26); สมิต อาชนวนิจกุล (2543: 92 – 93) และรังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544: 37) ซึ่งความมั่นใจในตนเองนี้มีความสัมพันธ์กับความเป็นตัวของตัวเองดังที่หลวงวิจิตรวาทการ (2531: 102) ให้ความหมายของความเป็นตัวของตัวเองว่าบุคคลต้องมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ใช้ปัญญาตรึกตรองหาเหตุผลจนเกิดข้อเท็จจริงก่อนที่จะตัดสินใจหรือเลือกดำเนินการสิ่งใดๆ และเมื่อเลือกหรือตัดสินใจแล้วก็จะยืนยันทิ้งนั้นอย่างมั่นคง

ความกล้าแสดงออก เป็นบุคลิกลักษณะที่โดดเด่นในตัวของผู้ผู้นำ เพราะผู้นำมีการกิจต้องนำผู้ตามให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำจึงต้องมีความกล้าคิด กล้าทำ กล้านำ กล้าเปลี่ยนแปลง กล้าคือความกล้าคิดในต่างมุม กล้าเสนอความคิดเห็น ความกล้าทำคือกล้าที่จะทำเป็นตัวอย่าง ทำในสิ่งใหม่ สร้างสรรค์ ความกล้านำคือกล้าตัดสินใจ กล้าบริหารสิ่งที่เป็นนามธรรม และกล้าเปลี่ยนแปลง คือผู้นำแสดงออกถึงการให้คุณค่าต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงใดๆ ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาขึ้น ซึ่งผู้นำจะเปิดเผยถึงความต้องการ ความคิดเห็น ทศนคติ หรือความรู้สึกล้วนผ่านการสื่อสารด้วยภาษาพูดและภาษากายที่เหมาะสมอันทำให้กลุ่มรับรู้ความคิด ความต้องการของผู้ผู้นำ แต่ความกล้าแสดงออกของผู้ผู้นำนั้นต้องมีขอบเขตของความกล้าเพื่อมิให้ทำให้เกิดผลที่เสียหายแก่ตนเองได้ ซึ่งปัจจัยที่นำมาพิจารณานี้คือ 7C ได้แก่ความคิดความเชื่อในสิ่งที่เห็นว่าเป็นจริง (Conviction) มีความประสงค์ที่จะแสดงออกซึ่งความคิดความเชื่อนั้นๆ (Compassion) มีมโนธรรม มีสติในการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรทำ (Conscience) มีความฉลาด มีเหตุผลของประเด็นต่างๆ (Cleverness) มีความเห็นเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆ รู้จัก แก้ไข เข้าใจในผลดีและเสียที่อาจเกิดขึ้น (Connection) มีความยึดมั่นในความกล้าหาญอย่างคงเส้นคงวา (Commitment) และมีบุคลิกเป็นแบบฉบับของตน กล้าแสดงออกอย่างถูกกาลเทศะ (Character) ทิพาวิดี เมฆสุวรรณ (2544: 7 -35) และรังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544: 37)

จริยธรรม ความมีจริยธรรมของผู้นำนั้นถือเป็นคุณค่าของตัวผู้นำเอง สิ่งนี้จะสร้างความจงรักภักดี ความไว้วางใจทั้งจากผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ในทางพุทธศาสนามีคำสอนถึงการดำเนินชีวิตอย่างชอบธรรมซึ่งผู้บริหารสามารถนำมาปฏิบัติเป็นแนวทางสร้างจริยธรรมการบริหาร ได้แก่ มรรค 8 อันประกอบด้วย สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบในสิ่งที่ดีงาม สัมมาสังกัปปะ คือ ดำริชอบในสิ่งที่ดีงาม สัมมาวาจา คือเจรจาชอบ สัมมากัมมันตะ คือกระทำชอบ สัมมาอาชีวะ คือ เลี้ยงชอบ สัมมาสติ คือมีสติในการปฏิบัติงาน สัมมาสมาธิ คือมีสมาธิในการปฏิบัติงาน (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2543: 196 – 197)

บุญมี แท่นแก้ว (2541: 90) กล่าวว่าหน้าที่ผู้บริหารจะเสริมสร้างจริยธรรมให้เกิดแก่ตนควรสนใจในองค์ประกอบ 2 ประการ ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ องค์ประกอบแรก ปรโตโฆสะ หมายถึง สิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งอาจหมายถึงกัลยาณมิตร เป็นหลัก คือหากได้ผู้ให้คำแนะนำที่ดี ทั้งจากบุคคลใกล้ชิดและสังคมที่เกื้อกูลกันก็จะปลูกฝังให้เกิดจริยธรรมในการดำเนินชีวิต องค์ประกอบที่สองได้แก่ โยนิโสมนสิการ คือการใช้สติปัญญาพิจารณาเหตุผล ใช้ความคิดให้ถูกวิธี คิดเห็นตามหลักความสัมพันธของเหตุปัจจัยต่างๆ ซึ่งสององค์ประกอบนี้เป็นส่วนช่วยให้ผู้บริหารได้ระลึกรู้ตนในการปฏิบัติตัวให้บริหารอย่างมีจริยธรรมอยู่เสมอ

ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านการคิดถือเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญของนักบริหาร โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนก็ต้องใช้ทักษะด้านความคิดในการวางแผน แก้ไขปัญหา พัฒนางาน โดยการคิดอย่างสร้างสรรค์จะทำให้องค์กรได้พัฒนาเพื่อสิ่งที่ดีขึ้นกว่าเดิม อันความรู้จักคิด หรือคิดเป็นนี้ มีการกล่าวไว้ในหลักการคิดของพุทธศาสนา นั่นคือโยนิโสมนสิการ หมายถึงการคิดอย่างมีระเบียบ หรือคิดตามแนวทางของปัญญา ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญของคุณลักษณะบริหารโรงเรียน ซึ่งมีด้วยกัน 10 แบบ คือ

1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย พิจารณาปัญหา และทางแก้ไขจากสาเหตุ
2. วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ พิจารณาสถานะของสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นส่วนๆ จนเข้าใจอย่างถูกต้อง
3. วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา เข้าใจว่าเป็น ธรรมชาติของสิ่งนั้นๆ

4. วิธีคิดแบบแก้ปัญหา หรือวิธีคิดแบบอริยสัจ เริ่มต้นจากปัญหาหรือทุกข์ แล้วสืบหาสาเหตุเพื่อแก้ไข พร้อมกันนั้นก็กำหนดเป้าหมาย คิดวางวิธีปฏิบัติที่จะแก้ไขเหตุปัญหานั้น
5. วิธีคิดแบบบรรลธรรมสัมพันธ์ ต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักการกับจุดมุ่งหมายให้ถ่องแท้เสียก่อนลงมือทำ
6. วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก มองให้ครบทั้งข้อดี ข้อเสียก่อนตัดสินใจ
7. วิธีคิดแบบ รู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่แท้จริง สามารถเลือกใช้และปฏิบัติตนให้ชีวิตมีคุณค่าอย่างแท้จริงมากขึ้น
8. วิธีคิดแบบอุปมาปลูกเร้าคุณธรรม ช่วยให้เกิดการกระทำที่ดีงาม เกิดความระมัดระวังต่อความคิดในด้านลบของตน และหันมาใช้ความคิดเพื่อสร้างสรรค์
9. วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน ไม่ยึดติดกับอดีตหรือฝันเลื่อนลอยเกี่ยวกับอนาคต แต่มีสติกับการกิจปัจจุบัน
10. วิธีคิดแบบภวิชชาวาท การมองและแสดงความจริงโดยแยกแยะให้เห็นครบทุกแง่มุม ทำให้ความคิดและการวินิจฉัยแยกเรื่องต่างๆ ชัดเจน ตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง (พระราชวรมุนี, 2530: 157 – 184)

กองบรรณาธิการ (2543: 61 – 64) กล่าวว่านอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนยังต้องใช้ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดแนวคิดที่สนะ และวิธีการใหม่ๆ ในการสร้างให้โรงเรียนพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ความคิดริเริ่มเป็นพลังเจียบที่ถ่ายทอดลงไปยังผู้ได้บังคับบัญชา ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีโอกาสปฏิบัติงานโดยคิดพัฒนางานด้วยตนเอง เกิดวิธีการแก้ไขปัญหาใหม่ๆ เสมอ ซึ่งในปัจจุบันมีการพบเจอปัญหาในการสร้างสรรค์ หรือ CQ (creativity quotient) โดยผู้ที่มึลักษณะคิดสร้างสรรค์สูงนี้ สังเกตได้จากการมีพฤติกรรมดังนี้ มีความสามารถคิดแบบไม่มีกฎเกณฑ์ได้ดีกว่าคนทั่วไป ช่างสังเกตปฏิกิริยาไวต่อความรู้สึก ความสามารถเรียบเรียงความคิด และถ่ายทอดเป็นรูปธรรมได้ เป็นตัวของตัวเองสูง มีพรสวรรค์หรือความสามารถพิเศษในด้านที่ตนสนใจ สนใจศาสนา ปรัชญา เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมและสามารถนำมาเรียบเรียงใหม่ได้ มัก

ต่อต้านหรือตั้งข้อสงสัยในแบบแผนและอำนาจนิยม มักมีความสามารถพลิกแพลงและรักการผจญภัย มักต่อต้านและไม่ค่อยยินยอมที่จะปฏิบัติตามแบบแผนที่เคยทำสืบทอดกันมา มีความสามารถในการจำแนกถูก-ผิด ดี-เลว มีสัมผัสที่หก สามารถแก้ปัญหาที่ยากได้

ความกระตือรือร้น ความกระตือรือร้น ความกระฉับกระเฉงว่องไว เป็นการแสดงออกซึ่งความสนใจ เอาใจใส่ สนใจในการทำงานให้ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง การพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการทำงานนั้นสามารถฝึกได้ด้วยการสร้างนิสัยการทำงานทันที ไม่ผัดผ่อน หรือมีข้ออ้างต่างๆ เพื่อไม่ต้องทำงาน ต่อมาสร้างขวัญ กำลังใจในการทำงาน เพื่อเป็นพลังเป็นความหวังในการทำงานทำให้เรามีความต้องการทำงานให้สำเร็จด้วยความสนุกและเต็มใจ พร้อมกันนี้ควรมีการฝึกความกระตือรือร้นลงมือปฏิบัติงานอย่างว่องไว ไม่เฉื่อยชา ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีความกระตือรือร้นจะสร้างอิทธิพลต่อตัวผู้ร่วมงานให้มีความรู้สึกสดชื่นพลอยกระตือรือร้นในการทำงานไปด้วย การสร้างความกระตือรือร้นให้แก่ตนเองนั้นสามารถทำได้ด้วยการนึกผลสำเร็จของงานจะทำให้เกิดพลังในการกระตุ้นตนเองได้

ในทางพุทธศาสนามีธรรมะที่พูดถึงเรื่องความเพียร ความขยัน เรื่องอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ สร้างให้มีความรักในงาน วิริยะ สร้างให้มีความเพียรในงาน จิตตะ สร้างความเอาใจใส่ในงาน และวิมังสา มีการไตร่ตรองในผลงาน ซึ่งสิ่งนี้จะช่วยสร้างให้เกิดความรักในงานนำมาซึ่งความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ดีได้เช่นกัน ฉลอง มาปริดา (2537: 36) และ สมิต อาชนิกกุล (2543: 54 – 57)

คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพที่กล่าวมานั้นล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้นำมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ผู้นำแต่ละบุคคลใด สถานการณ์ใด การสร้างคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพนี้หากผู้นำใช้อย่างเหมาะสมก็จะเกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน แต่หากใช้บางคุณลักษณะมากเกินไปหรือน้อยเกินไปก็ทำให้ขาดสมดุล ซึ่งการแสวงหาสมดุลของการใช้การนำที่มีประสิทธิภาพถือเป็นศิลปะที่ผู้นำต้องเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ของตนเป็นสำคัญ

คุณลักษณะผู้นำด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน

คุณลักษณะผู้นำด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน หมายถึง การที่ผู้นำที่มีความตั้งใจในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ ขยันอดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค มุ่งงานเป็น

หลักการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพของบุคลากรนั้น หมายถึงการประเมินว่าคนทำงานได้ผลเท่าที่ควรจะทำให้หรือดีกว่า หรือดีกว่าที่คาดหมาย และคุ้มค่าเงินเดือนที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้นหรือไม่ เป็นการเปรียบเทียบระหว่างผลงานของบุคคลที่ปรากฏกับมาตรฐานที่วางไว้สำหรับตำแหน่งนั้น ๆ โดยความยอมรับร่วมกันระหว่างผู้นำกับผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการควบคุม ตรวจสอบปริมาณงาน คุณภาพงาน คุณภาพคนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อให้รางวัลหรือลงโทษ ตลอดจนพัฒนาบุคลากรในโอกาสต่อไป (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2539: 8 - 9)

สารอง เพ็ญหนู (2540: 44 - 45) ได้กล่าวถึง ศิลปะในการทำงานให้สำเร็จ ดังนี้

1. ถ่ายทอดข่าวสารแก่บรรดาผู้ร่วมงาน ให้ทราบในสิ่งที่จำเป็นจะต้องทราบเช่น กฎ ข้อบังคับ ระเบียบวินัย ระเบียบวิธีดำเนินการ นโยบายและการจัดรูปงาน
2. จัดให้มีคำแนะนำอย่างครบถ้วน แสดงวิธีที่ดีที่สุดในการปฏิบัติหน้าที่การงานเท่าที่แต่ละคนได้รับมอบหมาย ควรมีความอดทนเมื่อผู้ร่วมงานกำลังเรียนรู้วิธีทำงาน
3. สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานได้เสนอแนะข้อคิดเห็น และควรให้คำชมเชยแก่ผู้เสนอแนะข้อคิดเห็นตามควรแก่กรณี
4. ควรแสดงความสนใจในแต่ละบุคคล พยายามให้พบว่าแต่ละคนสนใจในสิ่งอะไรที่เขาชอบและไม่ชอบ เขามีปัญหาอะไรอยู่บ้าง จงพยายามทำตนเป็นมิตรกับเขาให้ได้ แม้ในตอนแรกเขาจะทำเฉยเมยบ้างก็ตาม
5. ให้กำลังใจแต่ละบุคคลด้วยการยกย่องชมเชยเมื่อเขาปฏิบัติงานได้ดีขึ้นกว่าเดิมหรือทำอะไรได้ดีเป็นพิเศษ และด้วยการกล่าวแต่ในสิ่งที่ทำให้บุคคลอื่นรู้สึกว่าคุณมีความสามารถมิได้ด้อยดำน้อยหน้ากว่าใคร ตนเองมีความสามารถและมีความสำคัญอยู่เสมอไม่ว่าในสถานการณ์อย่างไร จงคำนึงถึงความสำคัญของเรื่องนี้ไว้ทุกขณะ

5.1 อย่าได้แสดงความลำเอียงเลือกที่รักมักที่ชัง ควรปฏิบัติต่อทุกๆ คนอย่างเสมอภาค

5.2 ควรแสดงเหตุผลให้ทราบในการที่จะต้องทำสิ่งใด หรือไม่ต้องกระทำสิ่งใดถ้าจะปฏิเสธอะไรควรทำอย่างนุ่มนวล โดยแสดงเหตุผลที่ต้องปฏิเสธให้ทราบ

5.3 ควรมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่กระทำได้ ทั้งนี้ เพื่อผู้รับมอบหมายเกิดความรู้สึกว่าตนเองก็มีความสำคัญอยู่ในหมู่คณะ

5.4 ควรพยายามออกคำสั่งเป็นทำนองขอร้องให้กระทำเพราะคนเราชอบให้ขอร้องมากกว่าการสั่ง และมักเต็มใจทำมากกว่าถูกสั่ง ความรู้สึกที่ตนเองไม่ได้ถูกสั่งหรือถูกบังคับให้ทำ เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดกำลังใจในการทำงาน

5.5 ควรอดทนต่อการกระทำของผู้อื่น การที่บุคคลใดได้กระทำสิ่งใดหรือพูดอะไรออกมาเขาย่อมมีเหตุผลบางประการในการกระทำหรือพูดนั้น ฉะนั้นอย่าด่วนประณามหรือตำหนิ การกระทำหรือคำพูดของเขา แต่พยายามค้นให้พบว่า เหตุใดเขาจึงกระทำหรือพูดเช่นนั้น

5.6 เมื่อจะวิพากษ์วิจารณ์ผู้ร่วมงาน จงกระทำในทำนองดีเพื่อก่อมิใช่ดีเพื่อทำลาย เมื่อผู้ร่วมงานปฏิบัติงานบกพร่อง เราชอบที่จะตำหนิเขาได้ แต่ควรให้รู้ด้วยว่าควรปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างไร และในเวลาเดียวกันก็แสดงให้เขาเห็นว่าท่านมิได้เจตนาจะดูถูกดูหมิ่นตัวเขา หรือมีความรู้สึกว่าเขาอ่อนความสามารถเพราะสาเหตุที่ปฏิบัติงานบกพร่องนั้นเลย

5.7 ควรพัฒนาตนเองให้เกิดทัศนคติ และความรู้สึก อันจะช่วยให้มีอารมณ์มั่นคงและสามารถคุ้มครองตัวเอง มิให้แสดงอาการเดือดพลุ่งเมื่อเกิดมีความกดดัน

5.8 ควรเรียนรู้ลักษณะงานและความต้องการของหน่วยงานอื่นด้วย เพื่อการร่วมมือกับผู้บริหารในหน่วยงานจะได้เป็นไปได้อย่างดี

5.9 ควรพยายามธำรงรักษาความรับผิดชอบซึ่งตนได้รับมอบหมายไว้ด้วยดี การไตร่ตรองว่าทำไมความรับผิดชอบจึงเป็นสิ่งจำเป็น ขอบเขตความรับผิดชอบมีอยู่เพียงใดถ้ายังไม่ชัดเจนพอควรพยายามค้นคว้า

ด้านความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบ หมายถึง พันธะผูกพันในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานให้สำเร็จลุล่วง ผู้นำที่ดีย่อมต้องมีสำนึกแห่งความรับผิดชอบ ยอมรับต่อผลการกระทำไม่ว่าจะในทางดีหรือร้าย กระทำหน้าที่อย่างสุดความสามารถด้วยความเต็มใจ ตระหนักว่าผลงานของตนนั้นมีความหมาย สร้างผลงานที่เชื่อถือได้ ปฏิบัติงานอย่างเอาใจใส่ กระตือรือร้นแม้จะไม่มีผู้ควบคุม ไม่ละทิ้งงานกลางคันหรือผัดวันประกันพรุ่ง ไม่ปล่อยให้ปัญหาเรื้อรังแต่ต้องเร่งแสวงหาวิธีการแก้ไขอย่างรวดเร็วที่สุด ทั้งนี้ผู้นำเองต้องเป็นแบบอย่างแห่งความรับผิดชอบที่ดีให้แก่ผู้ตามให้เรียนรู้การกระทำหน้าที่อย่างสุดกำลังความสามารถเพื่อรับผิดชอบเป้าหมายของตนและของหน่วยงานอย่างดีที่สุด ซึ่งขอบข่ายความรับผิดชอบของผู้บริหารมี 3 ประการ คือ

1. ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงาน คือผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบในจุดมุ่งหมายนโยบายขององค์กร โดยสร้างความสำเร็จในการปฏิบัติงานให้ลุล่วงเป้าหมายให้จงได้
2. มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับบุคคล นั่นคือรับผิดชอบตั้งแต่การสรรหา การพัฒนา การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์ สนับสนุนให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ มีความพึงพอใจในการทำงาน ต้องรับผิดชอบและรับชอบในการกระทำของบุคลากรในหน่วยงาน
3. คือความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง ต้องเป็นนักเผชิญปัญหา กล้าสู่ความจริง ยอมรับผิดพร้อมแก้ไข ฌอลอง มาปรีดา (2537: 19 - 21) และ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 38 - 49)

ทองทิพอาภา วิริยพันธ์ (2545: 104) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อองค์กร บุคคลที่อยู่ในองค์กรและสังคมภายนอก อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำที่ดีมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นที่น่าชื่นชมสรรเสริญ ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้นำที่มีบารมี ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2543: 52) กล่าวว่า ความรับผิดชอบในองค์กรที่กล่าวถึงโดยทั่วไปจะเป็นความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ที่เกิดจากการมอบหมายงาน ผู้ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่จะมีความเข้าใจและยอมรับในกิจกรรมการงาน ตามบทบาทหน้าที่ที่มอบหมาย ซึ่งถือเป็นการยอมรับส่วนบุคคล สำหรับทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ความรับผิดชอบต่อการมอบหมายงานอย่างมีประสิทธิภาพ นับเป็นหัวใจสำคัญของผู้นำ ซึ่งมีอยู่ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดรายละเอียดของงานให้ชัดเจน
2. ให้อำนาจหน้าที่เพื่อให้งานสำเร็จ
3. กำหนดความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง
4. ให้แนวทางเพื่อการเริ่มต้นหรือการติดตาม
5. กำกับดูแลงาน
6. ให้ผลสะท้อนกลับ
7. ให้รางวัลและให้การยอมรับต่อการทำงานและผลลัพธ์

การต่อสู้อุปสรรค อุปสรรคในชีวิตเป็นธรรมชาติหนึ่งที่ทุกคนต้องพบเจอ การเผชิญกับอุปสรรคจะยิ่งสร้างความเข้มแข็ง ความก้าวหน้าในชีวิตก็ได้มาจากการก้าวผ่านปัญหาและอุปสรรค คนชีวิตมาได้ โดยหลักการเผชิญชีวิตหรือฝ่าฟันอุปสรรคให้ลุล่วงไปด้วยดีนั้น ควรต้องมีหลักยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิต ใช้หลักของเหตุผล ไม่ว่าจะพบกับสิ่งที่ดีหรือไม่ดีก็ตามนั้นเป็นเพราะบุคคลได้เข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนสร้างให้สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้น จึงต้องยอมรับความจริงดังที่เป็น และแสวงหาวิธีการแก้ไขให้ดีที่สุด ซึ่งบางครั้งอุปสรรคในชีวิตก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อบุคคลหรือผู้นำต้องเผชิญหน้ากับปัญหาอุปสรรคใดก็ตามจำต้องมีกำลัง 3 ประการเพื่อฝ่าฟันเอาชนะอุปสรรคให้จงได้ นั่นคือ

1. กำลังกาย คือความมีสุขภาพอนามัยดี ร่างกายแข็งแรง เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้ผู้นำยืนหยัดต่อปัญหาได้
2. กำลังความคิด คือวิชาความรู้และมุมมองที่ดี ประสบการณ์ ความรอบรู้ของผู้นำจะนำมาช่วยในการแก้ไขปัญหาได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับว่าผู้นำมีสติต่อการเผชิญปัญหามากน้อยเพียงใด

3. ผู้นำต้องมีกำลังใจที่เข้มแข็ง คือมีจิตใจที่ได้รับการฝึกให้อดทน ไม่หว่านหวังได้ง่าย กำลังทั้ง 3 ประการนี้ ต่างมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กัน การที่กำลังกาย ความคิดหรือใจของผู้ใดบกพร่องไปก็กระทบให้การให้กำลังที่เหลือได้ไม่เต็มศักยภาพ อาทิ ผู้นำที่เกลียดฉลาดแต่ขาดสติก็ไม่สามารถเอาชนะอุปสรรคไปได้ (หลวงวิจิตรวาทการ, 2531: 6 - 7, 146 - 147)

ความยึดมั่นในวัตถุประสงค์ ผู้นำมีการผูกพันกับวัตถุประสงค์ทั้งต่อตนเองและต่อหน่วยงาน ซึ่งการตั้งวัตถุประสงค์นั้นควรคำนึงถึงความเป็นจริง ความเป็นไปได้ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ การที่คนเราจะยึดมั่นในวัตถุประสงค์เพียงใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์นั้นมีความสำคัญกับตนเพียงใด ดังนั้นหากบุคคลใดมีวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กันระหว่างส่วนตัวและในงานแล้ว ย่อมมีแนวโน้มที่จะทุ่มเทและฝ่าฟันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มากกว่า (สมิต อาชนิษฐกุล, 2543: 29 - 32)

รูปแบบการบริหารที่ใช้พื้นฐาน แนวคิดดังกล่าวได้แก่ กระบวนการจัดการโดยยึดวัตถุประสงค์ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรกำหนดเป้าหมายที่ยอมรับร่วมกันวางแผนการปฏิบัติ กำหนดความรับผิดชอบและวิธีการประเมินผลร่วมกัน อันจะนำมาซึ่งความสำเร็จร่วมกันทั้งองค์กร เนื่องจากทั้งผู้บริหารและบุคลากรต่างยึดถือเป้าหมายเดียวกันอย่างเหนียวแน่นในการปฏิบัติงานและเกิดความรู้สึกผูกพันกับเป้าหมาย ความรู้สึกมีส่วนร่วม ต้องการทำให้เป้าหมายบรรลุผล (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2539: 140 - 149)

การริเริ่ม ความก้าวหน้าขององค์กรนั้นขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัยคือ ความเจริญตามธรรมชาติและความเจริญจากความคิดริเริ่มของผู้นำในองค์กร ซึ่งจะแสวงหาวิธีการทำงานใหม่ ๆ มีความขวนขวาย ทุ่มเทในการพัฒนางานอยู่เสมอ นอกจากการทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแล้วยังได้สนับสนุนความคิดริเริ่มของผู้ร่วมงานด้วย กิติ ตัณยานนท์ (2543: 31) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปราชญา กล้าผจญ (2543: 200 - 202) กล่าวถึงคุณสมบัติสำคัญที่สนับสนุนความริเริ่มของผู้บริหารคือต้องกล้าคิด กล้าเสี่ยง กล้าทดลองทำตามความคิดตน พร้อมกระตุ้น จูงใจให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตามแนวคิดของตนด้วยเมื่อผู้นำต้องการทำงานด้วยความริเริ่มสามารถนำหลักการต่อไปนี้เป็นองค์ประกอบในการพิจารณาเริ่มงานที่ริเริ่ม 6 ประการ ได้แก่ การเริ่มจากง่ายไปก่อน เรื่องใกล้ตัวเป็นรูปธรรมเพื่อให้เห็นผลสำเร็จชัดเจน การเริ่มจากสิ่งที่มีอยู่แล้วนำมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์สิ่งที่ยังไม่ใช้เงินไม่ต้องก่อสร้างอาคารสถานที่ใหม่ การเริ่มจากสิ่งที่ใช้แรงงาน ใช้เวลาน้อย การเริ่มจากสิ่งที่นำไปใช้ได้ทันทีเพื่อให้ผลความสำเร็จจูงใจให้เกิดชิ้นงานจากความริเริ่มขึ้นต่อไป การเริ่มจากสิ่งที่ผู้นำมีความรู้ มีประสบการณ์ และพร้อมที่จะทำมากที่สุด สุดท้ายคือการเริ่มจากสิ่งที่เป็น

ความจำเป็นเร่งด่วนทุกคนรู้สึกอยากทำ ได้ประโยชน์ต่อส่วนรวมแต่ต้องไม่ขัดต่อนโยบาย
(เดิม แยมเสมอ, 2537: 34 - 35)

ตรงต่อเวลา เวลา นับว่าเป็นทรัพยากรอันสำคัญและจำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง บุคคลที่รู้จักคุณค่าของเวลาและสามารถใช้เวลาทุกๆ ส่วนให้เกิดประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวม ได้อย่างเต็มที่ ย่อมประกอบกิจการต่างๆ ได้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเสมอ การรู้จักคุณค่าของเวลา ถือว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ผู้นำต้องเอาใจใส่และปฏิบัติให้ได้ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผลงานในเวลาที่กำหนดหรือมีอยู่

สำรอง เพ็งหนู (2540: 16) ได้กล่าวถึงผู้นำถ้าไม่ปฏิบัติตามกำหนดการในแผนงานแล้ว ย่อมก่อให้เกิดปัญหามากมายตามมา เพราะการปฏิบัติงานของผู้นำนั้น ไม่ได้ปฏิบัติงานตามลำพัง ยังมีผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงาน ต้องเกี่ยวเนื่องกับองค์การภายนอก ชุมชนต่างๆ การกำหนดเวลา การนัดหมายจึงเป็นสิ่งที่ผู้นำต้องให้ความสำคัญ เพราะผลเสียหรือความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นไม่ใช่เฉพาะกับตัวผู้นำเท่านั้น แต่ย่อมส่งผลถึงองค์การด้วย ผู้นำจึงต้องกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานว่าในแต่ละเดือน ในแต่ละวันต้องปฏิบัติงานอะไร ต้องไปพบหรือนัดหมายใครไว้ เพื่อจะได้เตรียมตัวให้พร้อมสำหรับกิจกรรมนั้นๆ

ผู้นำต้องรู้จักการบริหารเวลา เนื่องด้วยเวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญโดยเฉพาะผู้นำในองค์กรใหญ่ๆ ที่มีภารกิจและพบปะผู้คนเป็นจำนวนมากทั้งในและนอกองค์กร เวลาที่ผ่านไปทุกนาทีจึงมีคุณค่า ซึ่งผู้นำควรบริหารเวลา ดังนี้

1. จัดลำดับความสำคัญของงาน เพราะงานแต่ละงานนั้นมีความสำคัญและเร่งด่วนไม่เท่ากัน ผู้นำต้องปฏิบัติงานที่สำคัญและเร่งด่วนก่อนงานอื่นๆ
2. จัดทำแผนหรือปฏิทินการปฏิบัติงาน เมื่อให้ลำดับความสำคัญของงานแล้วก็จะต้องจัดทำแผนหรือปฏิทินการปฏิบัติงานให้สอดคล้อง และควรให้มีเวลาว่างบ้างเพื่อจะได้ปรับแผนให้มีความยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมปฏิบัติตามปฏิทิน
3. คุณลักษณะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับงานนี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความสำเร็จของงานในอนาคต ผู้นำที่มีความต้องการประสบความสำเร็จ มีความรับผิดชอบ มีการริเริ่ม ต่อสู้อุปสรรคยัคนั้น

ในวัตถุประสงค์และมุ่งเน้นผลสำเร็จของงานนั้น จะเป็นผู้ที่สามารถยืนหยัดปฏิบัติงานในความรับผิดชอบได้อย่างถึงที่สุด ภาระงานของผู้นำต้องมีความชัดเจนในเป้าหมาย และต้องพบอุปสรรคนานัปการผู้นำจึงต้องมีความตั้งใจจริง โดยคุณลักษณะเกี่ยวข้องกับงานนี้จะช่วยให้ผู้นำบรรลุเป้าหมายได้

คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม

คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม หมายถึง ลักษณะผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของสังคม

กิตติพันธ์ รุจิรกุล (2539: 85) กล่าวว่าหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการหรือเอกชนก็ตาม ถ้าจะให้เกิดความเจริญก้าวหน้า สามารถดำเนินกิจการได้ผลดีหรือประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำเป็นสำคัญ แต่เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไป จะเห็นได้ว่าผู้นำเพียงคนเดียวไม่สามารถที่จะดำเนินกิจการภายในหน่วยงานให้สำเร็จลุ่วงไปตามจุดประสงค์ได้ด้วยดี ทั้งนี้เพราะการทำงานนั้นจำเป็นต้องอาศัยบุคคลต่างๆ นับตั้งแต่ผู้ร่วมงาน และผู้ที่เราจะต้องติดต่อด้วยอีกเป็นจำนวนมาก ลำพังผู้นำเพียงคนเดียวแม้ว่าจะมีความรู้ความสามารถมากมายหลายด้านเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าขาดความสามารถในการเข้ากับคนไม่สามารถที่จะชักจูงให้ผู้ร่วมงานร่วมใจกันปฏิบัติภารกิจ คือขาดความสามารถในการมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นแล้ว ย่อมเป็นที่แน่นอนว่า จะไม่สามารถนำหน่วยงานหรือองค์กรไปสู่จุดหมายได้

ผู้นำหรือผู้บริหารคงไม่มีความสามารถพอที่จะทำงานทุกหน้าที่ ทุกตำแหน่งหรือทุกสิ่งทุกอย่างให้สำเร็จลุ่วงได้ ซึ่งผู้นำจะต้องทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานอื่นๆ โดยแต่ละคนก็จะมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันออกไปตามขนาด หรือความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน แต่ละคนก็จะมีภูมิหลัง บุคลิก ความต้องการ แรงจูงใจหรือเป้าหมายชีวิตที่แตกต่างกัน ฉะนั้นจึงเป็นภาระยิ่งใหญ่ที่ผู้นำหรือผู้บริหารที่จะต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับคนเหล่านี้ เพื่อความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน ซึ่งมีผู้ให้ทัศนะเกี่ยวกับวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น ไว้ดังนี้

สาร์อง เฟ็งหนู และคณะ (2540: 64 - 65) กล่าวถึงวิธีการทำงานกับผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายและราบรื่น ดังนี้

1. เป็นผู้ให้การยอมรับ ชื่นชม และยกย่องในความสำเร็จของผู้ร่วมงาน ไม่ฉวยโอกาสเอาผลงานของผู้อื่นเป็นของตน
2. เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือที่ดี พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ร่วมงานทุกด้าน ช่วยแก้ปัญหา มีความห่วงและความกระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานใหม่ที่มีปัญหา
3. สร้างทัศนคติที่ดีในการทำงาน พยายามมองด้วยเจตนาดี ให้ความช่วยเหลือร่วมมือร่วมใจอย่างสุดกำลังความสามารถ
4. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในหน่วยงาน การทำงานที่ใดก็ตาม การปฏิบัติงานในฐานะสมาชิกของกลุ่มดีกว่าปฏิบัติงานไปตามลำพัง ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทำให้งานดำเนินไปสู่ผลดี
5. เป็นผู้มีความจริงใจกับทุกคน
6. เป็นบุคคลเปิดเผยตรงไปตรงมา ซึ่งทำให้บุคคลอื่นมีความเชื่อถือและไว้วางใจการกระทำสิ่งใดก็ง่ายเข้า

บรรพต สุนทรวง (2543: 11 - 82) ได้กล่าวถึงความมีเสน่ห์ที่กาย เสน่ห์ที่ปาก เสน่ห์ที่ใจ และเสน่ห์ที่พฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเสน่ห์ที่กายนั้นมาจากการเป็นคนร่าเริงเป็นนิจ มีสัมมาคารวะ ตามวัฒนธรรมไทย มีอัธยาศัยอันดี รู้จักกล่าวขอโทษและขอบคุณผู้อื่น การวางตัว แต่งกาย เหมาะสมถูกกาลเทศะและเข้ากับบุคลิกภาพของตน ต่อมาเสน่ห์ที่ปากนั้นต้องมีการขบถในการพูด ให้ความสนใจแก่ผู้ฟัง ใช้ภาษาที่เหมาะสม ไม่พูดจาโอ้อวด เลียดสีผู้อื่น เสน่ห์ที่ใจนั้นเป็นเสน่ห์ ที่ใช้ได้ไม่มีวันหมดสิ้น ช่วยส่งเสริมให้เสน่ห์ด้านอื่นๆ แสดงออกด้วยความจริงใจ เป็นธรรมชาติ ผู้มีเสน่ห์ที่ใจจะเป็นผู้ที่เอื้อเฟื้อ เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ ปฏิบัติดีต่อผู้อื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย มีศีลธรรมในการดำเนินชีวิต ใช้สติควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความกตัญญู ทั้งยังเป็นผู้รู้จักในภัยผู้อื่น และเสน่ห์สุดท้ายคือเสน่ห์ที่พฤติกรรมนั้น สามารถแสดงออกได้โดยการมีมารยาททางสังคมต่าง ๆ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ล้วนสะท้อนความมีเสน่ห์ได้ทั้งสิ้น และเสน่ห์ที่ยั่งยืนที่จะสร้างความประทับใจแก่ผู้อื่นได้ตลอดไปนั้นต้องเริ่มจากเสน่ห์ที่ใจและฝึกฝน ต่อมาให้เกิดเป็นเสน่ห์ที่กาย ที่ปาก และที่พฤติกรรมได้

ปราชญา กล้าพัญญ (2543: 10 - 13) กล่าวถึงความสามารถในการบริหารนั้น ย่อมมีความผูกพันต่อหน้าที่ของผู้บริหารในการจัดการ 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์วางแผนงานระยะยาวและระยะสั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยการใช้หลัก 5wh+h คือใคร ทำอะไร ที่ไหน กับใคร เมื่อไร อย่างไร ทั้งยังต้องสามารถวิเคราะห์สถานการณ์วางแผนกลยุทธ์ขององค์กรได้
2. การจัดองค์การ (Organizing) เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายผู้บริหารต้องจัดรูปแบบองค์การให้เหมาะสมกับภาระหน้าที่งาน ซึ่งต้องอาศัยความรู้ในงานเพื่อจัดองค์การได้อย่างเหมาะสม โครงสร้างนี้มีความสัมพันธ์ต่อระบบงานต่างๆ
3. การจัดบุคลากรลงสู่หน่วยงาน (Staffing) เป็นหน้าที่ในการบริหารบุคลากรเกี่ยวข้องกับการสรรหา แต่งตั้งบุคลากรให้เหมาะสมกับตำแหน่งตามความสามารถ
4. การอำนวยการ (Directing) ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถในการสื่อสาร จูงใจ การตัดสินใจ สั่งการ แก้ไขปัญหา จัดการความขัดแย้ง ฯลฯ เพื่ออำนวยการงานบรรลุตามเป้าหมาย
5. การควบคุมงาน (Controlling) การกำกับดูแลให้งานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารต้องมีความสามารถในการประเมินผล

ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล Knowles and Bye (1971 อ้างใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535: 115 - 116) ให้ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลว่า เป็นผลรวมที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันของบุคคล มีการติดต่อสื่อสาร ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและจูงใจซึ่งกันและกัน ซึ่งมีองค์ประกอบของบุคคลที่มีต่อกัน 3 ประการ คือ

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ความต้องการ ความเชื่อ ความรู้ ความสามารถที่บุคคลมี
2. ความคิดเกี่ยวกับตน เป็นสิ่งสะท้อนถึงประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

3. สิ่งจูงใจอื่นที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นต้น

ปรียาพร วงศ์นุตรโรจน์ (2535: 231 - 236) กล่าวถึงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้น สามารถนำหลักทฤษฎี 4 มาประยุกต์คือ สัจจะ คือความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา ช่วยสร้างความไว้วางใจได้ ทมะ คือความข่มใจและหักห้ามใจมิให้โกรธ โลก หลง ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยไม่กระทบกระทั่งกันได้ ขันติ คือความอดทน มานะ พ่ายสุดคือจากะ การบริจาการรู้จักให้แก่ผู้อื่น เป็นการเริ่มสร้างความสัมพันธ์อันดี สามารถชนะใจผู้อื่นได้และในการปฏิบัติงาน ผู้นำควรมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานคือ การทำงานอย่างประชาธิปไตยให้อิสระในการคิดแก้ปัญหาแก่ผู้ร่วมงานให้ความรู้แก่ผู้ร่วมงานได้ทราบจุดมุ่งหมายของงานและองค์กรอย่างชัดเจน มอบหมายงานให้เหมาะสม มีการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และส่งเสริมความก้าวหน้าในการทำงานแก่ผู้ร่วมงาน รวมทั้งต้องใช้หลักการประสานสัมพันธ์เชิงบวก โดยเฉพาะการใช้การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ดั่งที่ บัญชา อึ้งสกุล (2543: 15 - 17) ได้ให้คำแนะนำผู้บริหารในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพด้วยหลักการ 2 ประการ ได้แก่ หลักการแรกการใช้หลักของ Ego State คือผู้บริหารต้องสามารถมองบุคลิกภาพของตนเองและผู้ร่วมงานได้อย่างแม่นยำ ว่ามีบุคลิกภาพแบบของพ่อแม่แบบผู้ใหญ่หรือแบบเด็ก เพื่อเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม หลักการที่สอง การใช้หลักของการสัมผัสทางกายใจทางบวก เช่น ผู้บริหารต้องชื่นชม ให้กำลังใจ เอื้ออาทร เป็นต้น

มีความซื่อสัตย์และยุติธรรม ความซื่อสัตย์และยุติธรรมทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เป็นคุณธรรมที่สำคัญ ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติของผู้นำที่จะต้องยึดถือปฏิบัติ เพราะผู้นำนั้นเป็นหัวหน้าของหน่วยงาน จะต้องรับผิดชอบองค์การ รับผิดชอบต่อบุคลากร ซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชา ถ้าขาดความซื่อสัตย์และยุติธรรมไม่ได้รับความเชื่อถือ ความมั่นใจ ความไว้วางใจ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อขวัญของบุคลากร

สำรอง เฟื่องหนู (2540: 99 - 100) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ คือ การปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งที่ช่วยรักษาหลักการแห่งความประพฤติ ปฏิบัติให้เป็นไปในทางที่ดี ซึ่งเพื่อร่วมงานหรือบุคคลในปกครองจะให้ความเคารพนับถือและให้ความไว้วางใจ ซึ่ง สำรอง เฟื่องหนูและคณะ กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ของผู้นำนั้นประกอบด้วย

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง

1.1 ไม่สับปลับกลับกลอก

1.2 ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือจูงไปในทางเลื่อมเลีย

1.3 มั่นคงในการทำความดีของตน

1.4 ประพฤติตนตรงตามการพูดและการคิด

2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน

2.1 ไม่เอาเวลางานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว

2.2 ไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตน

3. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล

3.1 ประพฤติตรงไปตรงมา ไม่กิดคดต่อเพื่อน

3.2 ไม่ชักชวนไปในทางที่เลื่อมเลีย

3.3 ไม่สอพลอเพื่อหาผลประโยชน์

3.4 เตือนสติและแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์

3.5 ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น

4. ความซื่อสัตย์ต่อสังคมและประเทศชาติ

4.1 ร่วมมือร่วมใจทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ

4.2 ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือเอาดีเข้าตน

4.3 ไม่ร่วมมือทำงานใดๆ ที่ผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของสังคม

ส่วนความยุติธรรม คือ การปฏิบัติตนให้ถูกต้องเป็นกลางโดยไม่ลำเอียง ในการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษต่อผู้ใดผู้หนึ่ง ผู้นำหรือผู้บังคับบัญชานั้น จะต้องยึดหลักแห่งความยุติธรรมไว้เป็นอย่างมั่นคง เพราะถ้าผู้นำขาดความยุติธรรมแล้ว จะทำให้ส่วนรวมเสียหายได้ในที่สุด และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้นำซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงก็คือ การพิจารณาความผิดของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งทำผิดกฎเกณฑ์หรือระเบียบวินัยขององค์กร ซึ่งควรคำนึงถึงหลักในการพิจารณา ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การพิจารณาตามตัวบทกฎหมาย กล่าวคือ การที่จะถือว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นความผิดวินัย ต้องมีกฎหมายบัญญัติว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดวินัย
2. หลักมโนธรรม ได้แก่ การพิจารณาโดยคำนึงถึงความเป็นจริงและความถูกต้องเหมาะสมตามเหตุผลที่ควรจะเป็นก่อนที่จะปรับบทความผิดและกำหนดโทษ จะต้องคำนึงถึงความเป็นจริงตามเหตุผลที่ควรจะเป็นในสภาพเช่นนั้น ประกอบด้วย

ความยุติธรรมเป็นคุณธรรมหรือความดีงามเบื้องต้นแรกของสังคมที่มีพื้นฐานมาจากธรรมชาติที่มีเหตุผลของมนุษย์ หลักเรื่องความยุติธรรมเป็นพื้นฐานของโครงสร้างของสังคม นับตั้งแต่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ หลักการ เงื่อนไข และข้อบังคับในการดำเนินชีวิตประจำวันของสังคม

คุณลักษณะผู้นำด้านสังคมของผู้บริหารเสมือนเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติการจัดการบริหารสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายด้วยความร่วมมืออันดีทั้งระหว่างผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ประโยชน์จากการจัดการศึกษามีได้แก่ ผู้เรียนเท่านั้น แต่สังคมยังได้รับประโยชน์จากการที่สถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนก็เป็นบุคลากรอันมีประโยชน์ต่อชุมชนเช่นเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างกันนี้น่ามาซึ่ง

การดูแลเอาใจใส่ระหว่างกัน มีแลกเปลี่ยนความรู้ และในอนาคตชุมชนก็จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนด้วยทรัพยากรที่มีภายในท้องถิ่นและพัฒนาได้จากบุคลากรในท้องถิ่นนั่นเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและพบว่าม้งงานวิจัยที่ได้ศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องดังนี้

ผ้น หอมเกต (2534) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่พึงประสงค์ของครูอาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่พึงประสงค์ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะทางกายภาพ ภูมิหลังส่วนบุคคล สติปัญญา บุคลิกภาพ ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และลักษณะทางสังคม อยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพอยู่ในลำดับความสำคัญสูงสุด และเมื่อเปรียบเทียบตัวแปร พบว่า ครู อาจารย์ที่มีเพศ อายุ และวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

ณัฐวุฒิ ภารพบ (2537) ได้วิจัยเรื่องความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน ผลการศึกษาพบว่า 1. ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชนในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. ลำดับความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ด้านสติปัญญา ด้านลักษณะทางสังคม ด้านลักษณะทางกาย ด้านภูมิหลังทางสังคม และด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน

จิระศักดิ์ ชังพุก (2547) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านลักษณะนิสัย และด้านความรู้ความสามารถ อยู่ในระดับมาก

เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านคุณลักษณะทางสังคม ด้านคุณลักษณะเกี่ยวกับงาน และด้านภูมิหลังทางสังคม

สมหมาย เทียนสมใจ (2548) ได้ศึกษา คุณลักษณะของผู้นำของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ซึ่งคุณลักษณะของผู้นำของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ตามทัศนะของบุคคลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่าในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านภูมิหลังทางสังคม ด้านความเกี่ยวข้องในงาน ด้านสติปัญญา ด้านบุคลิกภาพ ด้านลักษณะทางสังคม ด้านลักษณะทางกาย ส่วนคุณลักษณะของผู้นำของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ตามทัศนะของบุคคลนอกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นลักษณะทางกายและสติปัญญาอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความเกี่ยวข้องในงาน ด้านภูมิหลังทางสังคม ด้านลักษณะทางสังคม ด้านบุคลิกภาพ ด้านลักษณะทางกาย ด้านสติปัญญา

กองการวิจัยทางการศึกษา (2545) ได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย จำนวน 31 เรื่อง ระหว่างปี พ.ศ.2532 – 2544 และได้ผลการสังเคราะห์ เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน โดยมีประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านวิชาการ ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการบริหารงาน สรุปว่า คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล มีความรับผิดชอบ กล้าตัดสินใจ อดทน มีความสามารถแก้ปัญหา มีมนุษยสัมพันธ์ ฐานะทางสังคม โน้ม น้ำใจ ประสานประโยชน์ได้ดี มีความฉลาด มีเหตุผล ร่วมกิจกรรมทางสังคม ฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจดี มั่นคงในสิ่งที่ถูกต้อง มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน คุณลักษณะด้านวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความคิดริเริ่มยืดหยุ่น ค้นคว้าวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ก้าวทันวิทยาการและเทคโนโลยี รู้ถึงความต้องการและความสนใจของเพื่อนร่วมงาน คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีกิริยาท่าทางดี มีการแสดงออกดี เข้มแข็ง กระฉับกระเฉง มีพลัง ควบคุมอารมณ์ได้ หนักแน่นอดทน กระตือรือร้น มองโลกในแง่ดี ปรับตัวได้ดี มีเกียรติ ได้รับการยกย่องจากสังคม คุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหารงาน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสามารถในการจัดการกระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จ รักการทำงาน เชื่อมมั่นต่อตนเอง เข้าใจสถานการณ์ ทำงานอย่างมีคุณภาพ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการทำงานและการวางแผนงาน

งานวิจัยต่างประเทศ

Penix (1998) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบเจตคติความเป็นผู้นำของครูใหญ่ เพศชายและเพศหญิงในโรงเรียนประถมศึกษาในอาร์คันซอ (ความแตกต่างทางเพศ) จุดประสงค์ ของวิจัยนี้เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของครูใหญ่เพศชายและหญิงในโรงเรียนประถมในอาร์คันซอ โดยใช้มิติผู้นำของ Consideration and initiation of structure จุดประสงค์ที่สองเพื่อเปรียบเทียบเจตคติ ความเป็นผู้นำของครูใหญ่ชายและหญิงในโรงเรียนประถมโดยมีตัวแปรสถิติประชากรที่แน่นอนซึ่ง อาจส่งผลกระทบต่อเจตคติความเป็นผู้นำ แบบสอบถามความคิดเห็นความเป็นผู้นำได้ถูกแจกจ่าย ไปยังครูใหญ่กลุ่มตัวอย่าง ที่แบ่งตามชั้นจำนวน 315 ฉบับ ในอาร์คันซอ ตอบกลับมา 152 ฉบับ หรือ 48 เปอร์เซ็นต์ระดับนัยสำคัญได้กำหนดขึ้นที่ .01 เพื่อเป็นเกณฑ์วัดการวิเคราะห์ทางสถิติ จาก การศึกษานี้ไม่มีความแตกต่างอย่างสำคัญดำรงอยู่ระหว่างครูใหญ่เพศชายและหญิง ครูใหญ่เพศชาย และหญิงมีเจตคติที่คล้ายกันต่อความเป็นผู้นำ การศึกษานี้สรุปดังนี้ 1. ครูใหญ่ชายและหญิงของ โรงเรียนประถมในอาร์คันซอ มีเจตคติที่คล้ายกันต่อความเป็นผู้นำ ซึ่งแยกตามความไว้วางใจระหว่าง กัน ความนับถือ มิตรภาพและความอบอุ่นระหว่างครูใหญ่และคณะทำงาน 2. ครูใหญ่เพศชายและ หญิงในโรงเรียนประถมในอาร์คันซอมีเจตคติที่คล้ายกันต่อความเป็นผู้นำซึ่งแยกตามองค์กรผู้นำ นิยามของกลุ่มสัมพันธ์และแบบแผนที่ชัดเจนของการบรรลุผลตามเป้าหมาย 3. ตัวแปรสถิติ ประชากรที่ต่างกันในเรื่อง อายุ ระดับการศึกษา ประเภทโรงเรียน พื้นฐานจริยธรรม ประเภทของ เขตโรงเรียน จำนวนปีที่เป็นครูใหญ่ และ เพศหรือชนิดของแบบผู้นำที่เป็นแรงจูงใจต่างไม่มี ผลกระทบต่อเจตคติของความเป็นผู้นำของครูใหญ่เมื่อพิจารณาของเพศแต่ละคน จากการวิจัยนี้จึง เสนอแนะได้ว่าสตรีควรได้รับโอกาสที่พอเพียงเพื่อให้เกิดความมั่นคงต่อตำแหน่งการบริหาร เจต คติของเพศหญิงเกี่ยวกับความเป็นผู้นำต่างคล้ายกับของเพศชายดังนั้น เพศจึงไม่ควรนำมาใช้เพื่อ แสดงภาพความเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมที่กำลังเติบโต

Cotton and Ashley (2003) ได้วิจัยเรื่อง ความต้องการการพัฒนาวิชาชีพความเป็นผู้นำด้าน การเรียน การสอนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในในคอมมอนเวลท์ รัฐเวอร์จิเนีย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมออกในด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพ ให้กับครู ในด้านการให้ความสำคัญในการเน้นการศึกษาด้านการเรียนการสอน การส่งเสริมการ ทำงานร่วมกันในคณะครู การพัฒนาการนิเทศการสอนในคณะครู การส่งเสริมสนับสนุนและ ปรับปรุงโครงการใหม่ ๆ ให้ดีขึ้น การนำหลักการพื้นฐานต่าง ๆ ของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มาพัฒนา คณะทำงาน การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อประกอบการตัดสินใจในการสอนและ ผู้บริหารที่มี

ประสิทธิภาพ แสดงพฤติกรรมออกในด้านสังเกตการสอนในห้องเรียนและหรือ มอบหมายงานให้ครู อาจารย์ ดำเนินการ การจัดการการสอนใช้วิธีประชุมครูภายในหมวดวิชาการจัดครูเข้าสอน คำนึงถึงความถนัด ความต้องการของครู ให้คำแนะนำเชิงบวก สะท้อน ความคิดเพื่อปรับปรุงการสอน กระตุ้นให้ครู อาจารย์ ใช้เวลาในการสอนให้มีประโยชน์สูงสุด ช่วยจัดสิ่งรบกวนเวลาในการสอน กำกับติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากร เอาใจใส่ต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนการสอน ส่วนปัญหาในการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพคือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อเอกสาร เพื่อให้ครูได้ศึกษา ค้นคว้าพัฒนาวิชาชีพ

กรอบความคิดในการวิจัย

คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครู 6 ด้าน คือ คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับงาน คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยกล่าวถึง ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล วิธีสร้างเครื่องมือ ลักษณะแบบสอบถาม เกณฑ์การให้คะแนน วิธีจัดกระทำกับข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ตามลำดับ

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัยสังกัดโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอควนขนุน อำเภอศรีบรรพต อำเภอป่าพะยอม อำเภอศรีนครินทร์ จำนวน 12 โรงเรียน จำนวนครู 259 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ และคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความต้องการของครู โดยกำหนดขอบเขตออกเป็นคุณลักษณะในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ คือ กายภาพ ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ ลักษณะเกี่ยวข้องกับงาน และลักษณะทางสังคมมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Rating Scales)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของท่านที่นอกเหนือจากส่วนที่กล่าวมาแล้วในตอน ที่ 2

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นแบบสอบถาม ภายใต้อองค์ประกอบ คุณลักษณะในด้านต่างๆ ดังนี้ ภาวะผู้นำหลังทางสังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และลักษณะทางสังคม
2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด และให้ครอบคลุมขอบเขตการวิจัย
3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง รับคำแนะนำ และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คือ นายเจริญ ภักดีวานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลธิศ สามีโต และดร.อนงค์ เขาวะกิจ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าเท่ากับ .96
5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง
6. นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try out) กับครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนอนุบาล เอกชน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2
7. นำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มทดลอง ไปตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปรากฏผลได้ค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .92

8. นำแบบสอบถามไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเป็นขั้นสุดท้าย และนำไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การให้คะแนน

แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคิดเป็นร้อยละ เพื่อเป็นตัวแปรในการศึกษา

แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่อง กำหนดค่าคะแนน ดังนี้

ทำเครื่องหมาย /	ในช่องมากที่สุด	มีค่าคะแนน	5	คะแนน
ทำเครื่องหมาย /	ในช่องมาก	มีค่าคะแนน	4	คะแนน
ทำเครื่องหมาย /	ในช่องปานกลาง	มีค่าคะแนน	3	คะแนน
ทำเครื่องหมาย /	ในช่องน้อย	มีค่าคะแนน	2	คะแนน
ทำเครื่องหมาย /	ในช่องน้อยที่สุด	มีค่าคะแนน	1	คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถึงผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการส่งแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือและแบบสอบถามไปยังโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ทุกโรง และให้ครูกลุ่มเป้าหมายกรอกแบบสอบถาม แล้วส่งคืนผู้รับใบอนุญาต เพื่อผู้วิจัยจะได้ไปปรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 254 ชุด จากเอกสาร 259 ชุดและนำมาใช้จำนวน 254 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.06

3. นำแบบสอบถามที่กรอกแล้ว มาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์คำตอบของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำกับข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และจัดหมวดหมู่ตามลักษณะตัวแปร แล้วหาค่าร้อยละ
2. ตรวจสอบแบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ โดยคิดเป็นค่าร้อยละ เพื่อนำมาเป็นตัวแปรในการศึกษาค้นคว้า
3. ตรวจสอบแบบสอบถามตอนที่ 2 ให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนที่ได้ระบุไว้
4. คำนวณค่าเฉลี่ย (μ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ของแต่ละคน และคำนวณค่าเฉลี่ยรวมของแบบสอบถามแต่ละองค์ประกอบเพื่อทราบระดับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามความต้องการของครู ซึ่งกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นแต่ละข้อคำถามระดับหนึ่ง เพียงระดับเดียวโดยเทียบกับเกณฑ์ประเมินค่าความคิดเห็นตามเกณฑ์ (ประคอง กรณสูตร, 2538: 77)

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึงความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึงความต้องการอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึงความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึงความต้องการอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึงความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
5. คำนวณค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร เพื่อทราบความกระจายของข้อมูลเป็นรายข้อและรายด้าน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล “การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1” ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 254 ชุด สำหรับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนประชากร
μ	แทน	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
σ	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผู้ศึกษาแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร

รายละเอียดของการวิเคราะห์จะนำเสนอด้วยตารางแสดงให้เห็นถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการตีความหมายของข้อมูลที่ได้จากตารางเฉพาะบางประเด็นที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับเนื้อหา ของผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร โดยศึกษาสถานภาพส่วนตัวเกี่ยวกับ เพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยนำเสนอข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ในรูปแบบของความถี่ ร้อยละ และ ตาราง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว
(N = 254)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	33	13.0
หญิง	221	87.0
อายุ		
ไม่เกิน 25 ปี	24	9.4
25 - 30 ปี	68	26.8
31 - 35 ปี	39	15.4
36 - 40 ปี	37	14.6
41 - 45 ปี	40	15.7
46 ปีขึ้นไป	46	18.1
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	8	3.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	25	9.8
ระดับการศึกษา		
ปวช./ปวส.	19	7.5
อนุปริญญา	28	11.0
ปริญญาตรี	168	66.1
อื่นๆ	6	2.4

จากตารางที่ 1 ประชากรมีจำนวน 254 คน พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 87.0 ส่วนประชากรที่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 13.0 ประชากรส่วนใหญ่มีอายุ 25 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.8 รองลงมาคือประชากรที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 18.1 ส่วนประชากรที่มีอายุไม่เกิน 25 ปีมีน้อยที่สุด โดยมีเพียงร้อยละ 9.4 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 66.1 รองลงมาคือประชากรที่มีระดับการศึกษานุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 11.0 ส่วนประชากรที่มีระดับการศึกษาอื่นๆ เช่น กำลังศึกษาระดับปริญญาโท มีน้อยสุด โดยมีเพียงร้อยละ 2.4 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล เอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้านคือ คุณลักษณะของผู้นำด้านกายภาพ คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะผู้นำด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และคุณลักษณะผู้นำด้านสังคม วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลโดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร

ความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร	μ	σ	ระดับความต้องการของครู
คุณลักษณะของผู้นำด้านกายภาพ	4.35	0.52	มาก
คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล	4.25	0.53	มาก
คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ	4.29	0.57	มาก
คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ	4.34	0.62	มาก
คุณลักษณะผู้นำด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน	4.31	0.57	มาก
คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม	4.38	0.63	มาก
โดยรวม	4.32	0.51	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โดยรวมเมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยของการแสดงความคิดเห็นจากแบบสอบถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่าของ Likert 5 ระดับ พบว่าประชากรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.32, \sigma = 0.51$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชากรมีความต้องการคุณลักษณะผู้นำด้านสังคม เป็นอันดับ 1 ($\mu = 4.38, \sigma = 0.63$) คุณลักษณะของผู้นำด้านกายภาพ เป็นอันดับ 2 ($\mu = 4.35, \sigma = 0.52$) และคุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล เป็นอันดับสุดท้าย ($\mu = 4.25, \sigma = 0.53$)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารด้านกายภาพ

(N = 254)

คุณลักษณะของผู้นำ ด้านกายภาพ	ระดับความต้องการของครู					μ	σ	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. สุขภาพร่างกายแข็งแรง	127	109	18			4.43	0.62	มาก
2. ดูแลร่างกายให้สะอาดอยู่เสมอ	137	98	19			4.46	0.63	มาก
3. ออกกำลังกายสม่ำเสมอ	88	108	57	1		4.11	0.76	มาก
4. มีสภาพร่างกายที่พร้อมจะทำงานอยู่ตลอดเวลา	127	106	20	1		4.41	0.65	มาก
5. บุคลิกภาพท่าทางสง่าผ่าเผย	122	99	32	1		4.35	0.71	มาก
6. วางตัวดีเป็นที่น่าประทับใจแก่ผู้พบเห็น	116	102	35	1		4.31	0.72	มาก
รวม						4.35	0.52	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ความต้องของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ด้านกายภาพ โดยภาพรวม พบว่า (ค่าเฉลี่ย = 4.35) ประชากรมีความต้องการในระดับมาก โดยเฉพาะเรื่อง การดูแลร่างกายให้สะอาดอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย = 4.46) ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ มีสภาพร่างกายที่พร้อมจะทำงานอยู่ตลอดเวลา (ค่าเฉลี่ย = 4.41) และการออกกำลังกายสม่ำเสมออยู่ในระดับต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.11)

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารด้านภูมิหลังส่วนบุคคล

(N = 254)

คุณลักษณะของผู้นำ ด้านภูมิหลังส่วนบุคคล	ระดับความต้องการของครู					μ	σ	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ผ่านการศึกษาอบรม ในศาสตร์ด้านการ บริหารการศึกษา	121	91	40	2		4.30	0.76	มาก
2. เป็นผู้ที่ไม่ศึกษาหา ความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ	134	81	39			4.37	0.74	มาก
3. มีประสบการณ์การ เป็นผู้นำที่นำมา ประยุกต์ใช้บริหาร โรงเรียน	126	89	37	2		4.33	0.75	มาก
4. มีความมั่นคงทาง เศรษฐกิจที่เอื้อต่อการ ทำงาน	88	100	62	4		4.07	0.81	มาก
5. เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงใน สังคม	58	130	59	6	1	3.94	0.77	มาก
6. เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต	148	85	21			4.50	0.65	มากที่สุด
รวม						4.25	0.53	มาก

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ด้านภูมิหลังส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.25) โดยเฉพาะเรื่องการเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต (ค่าเฉลี่ย = 4.50) ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่การเป็นผู้ที่ใฝ่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย = 4.37) และการเป็นผู้มีชื่อเสียงในสังคมอยู่ในระดับต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.94)

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารด้านสติปัญญาและความสามารถ

(N = 254)

คุณลักษณะของผู้นำ ด้านสติปัญญาและ ความสามารถ	ระดับความต้องการของครู					μ	σ	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล	129	90	35			4.37	0.71	มาก
2. มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	127	98	28	1		4.38	0.69	มาก
3. แก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์	116	103	33	2		4.31	0.72	มาก
4. มีการตัดสินใจได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ	110	103	39	2		4.26	0.74	มาก
5. มีความสามารถในการพูด	88	113	52	1		4.13	0.74	มาก
6. มีความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์	108	119	27			4.32	0.66	มาก
7. มีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว	106	105	43			4.25	0.73	มาก
รวม						4.29	0.57	มาก

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของ
ผู้บริหาร ด้านสติปัญญาและความสามารถ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.29)
โดยเฉพาะเรื่องการมีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ค่าเฉลี่ย = 4.38) ในระดับมาก
รองลงมาได้แก่การมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล (ค่าเฉลี่ย 4.37) และการมี
ความสามารถด้านการพูดอยู่ในระดับต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.13)

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของ
ผู้บริหารด้านบุคลิกภาพ

(N = 254)

คุณลักษณะผู้นำด้าน บุคลิกภาพ	ระดับความต้องการของครู				μ	σ	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อยที่สุด			
1. กล้าคิด กล้าพูดและ กล้าทำในสิ่งที่เห็นว่า ถูกต้องดีงาม	145	82	27		4.46	0.68	มาก
2. มีความเชื่อมั่นใน ตนเองไม่หลงเชื่อคำ ชักจูงของผู้อื่นโดยง่าย	121	86	46	1	4.29	0.77	มาก
3. ประพฤติตนในทางที่ ดีงามเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ผู้ได้บังคับบัญชา	134	81	39		4.37	0.74	มาก
4. มีปฏิภาณไหวพริบใน การคิดอย่างสร้างสรรค์	119	92	43		4.30	0.74	มาก
5. มีความกระตือรือร้น ในการทำงาน	143	74	35	2	4.41	0.75	มาก
6. แต่งกายเหมาะสมกับ กาลเทศะ	129	79	45	1	4.32	0.79	มาก
7. กริยามารยาทสะท้อน การได้รับการอบรม มาเป็นอย่างดี	114	101	38	1	4.29	0.73	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(N = 254)

คุณลักษณะผู้นำด้าน บุคลิกภาพ	ระดับความต้องการของครู					μ	σ	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
8. มีความคล่องในการ ทำงาน	127	84	39	4		4.31	0.79	มาก
	รวม					4.34	0.62	มาก

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.34) โดยเฉพาะเรื่องการกล้าคิด กล้าพูดและกล้าทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องดีงาม (ค่าเฉลี่ย 4.46) ในระดับมาก รองลงมาได้แก่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.41) การมีความเชื่อมั่นในตนเองไม่หลงเชื่อคำชักจูงของผู้อื่นโดยง่ายและการมีกริยามารยาทสะท้อนการได้รับการอบรมเป็นอย่างดีอยู่ในระดับต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.29)

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน

(N = 254)

คุณลักษณะผู้นำด้าน คุณลักษณะที่เกี่ยวข้อง กับงาน	ระดับความต้องการของครู					μ	σ	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. มีความสามารถในการ กำหนดอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ ของผู้ใต้บังคับบัญชา ทุกคน	110	123	21			4.35	0.63	มาก
2. เปิดโอกาสให้ ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วม ในการทำงาน	108	122	24			4.33	0.64	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(N = 254)

คุณลักษณะผู้นำด้าน คุณลักษณะที่เกี่ยวข้อง กับงาน	ระดับความต้องการของครู					μ	σ	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
3. มีวิธีการกระตุ้น บุคลากรให้เกิดขวัญ และกำลังใจในการ ปฏิบัติงาน	124	85	40	5		4.29	0.80	มาก
4. มีความรับผิดชอบใน หน้าที่การงานและ องค์กร	126	94	34			4.36	0.71	มาก
5. กล้าเสี่ยงต่ออุปสรรค ต่างๆในการทำงาน	97	113	43	1		4.20	0.73	มาก
6. มีความยึดมั่นใน วัตถุประสงค์ในการ ทำงาน	114	92	48			4.26	0.76	มาก
7. สนับสนุนให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ริเริ่มวิธีปฏิบัติงาน ด้วยตนเอง	116	114	24			4.36	0.65	มาก
8. สามารถบริหารเวลาได้ อย่างเหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ	125	89	40			4.33	0.73	มาก
รวม						4.31	0.57	มาก

จากตารางที่ 7 ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.31) โดยเฉพาะเรื่องการมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและองค์กรและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ริเริ่มวิธีปฏิบัติงานด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย = 4.36) ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ การมีความสามารถในการกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน (ค่าเฉลี่ย = 4.35) และกล้าเสี่ยงต่ออุปสรรคต่างๆในการทำงานอยู่ในระดับต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.26)

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการคุณลักษณะผู้นำของ
ผู้บริหารด้านสังคม

(N = 254)

คุณลักษณะผู้นำด้าน สังคม	ระดับความต้องการของครู					μ	σ	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้ดี	146	80	28			4.46	0.69	มาก
2. สามารถปรับตัวเข้ากับ สังคมได้เป็นอย่างดี	133	82	39			4.37	0.74	มาก
3. วางตัวในสถานการณ์ ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม	117	98	39			4.31	0.72	มาก
4. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ต่อเพื่อนร่วมงานและ ผู้ได้บังคับบัญชา	137	95	22			4.45	0.65	มาก
5. มีความยุติธรรมใน การปฏิบัติงาน	144	61	49			4.37	0.79	มาก
6. ให้การช่วยเหลือเมื่อมี โอกาส	126	80	48			4.31	0.77	มาก
รวม						4.38	0.63	มาก

จากตารางที่ 8 ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของ
ผู้บริหารด้านสังคม โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.38) โดยเฉพาะเรื่องการมี
ความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี (ค่าเฉลี่ย = 4.46) ในระดับมาก รองลงมาได้แก่มนุษย์
สัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชา (ค่าเฉลี่ย = 4.45) และการวางตัวในสถานการณ์
ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและการให้การช่วยเหลือเมื่อมีโอกาสอยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย = 4.31)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 254 คน พบว่า กลุ่มประชากรให้ข้อเสนอแนะ 59 คน คิดเป็นร้อยละ 23.23 และไม่ตอบ จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 76.77 โดยข้อเสนอแนะต่างๆของประชากรสามารถสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ

1.1 เป็นผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ หน้าตาอึดแอ้มแจ่มใส

2. คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล

2.1 ซื่อสัตย์ จริงใจ เข้าใจ มีน้ำใจ

3. คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ

3.1 กล้าตัดสินใจ กล้ายอมรับในสิ่งที่ปรับปรุงและแก้ไข

3.2 มีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้บริหาร

3.3 สามารถคิดและแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นไปตามทิศทางที่สมบูรณ์

3.4 ต้องรู้จักและเข้าใจความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยบางครั้งผู้บริหารต้องสังเกตเอง จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความศรัทธามากยิ่งขึ้น

3.5 ลักษณะผู้นำ ต้องมีการใช้จิตวิทยาในการบริหารบุคคลอย่างมาก เพื่อที่จะได้วางบุคลากรให้ตรงกับงานที่ถนัดเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ กล้าพูด กล้าทำ วางตัวให้ผู้ใต้บังคับบัญชากล้าที่จะเข้าไปพูดคุย ปรึกษาในทุก ๆ กรณี

3.6 มีจิตใจที่เข้มแข็งมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าพูด และกล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง

3.7 เปิดโอกาสรับสิ่งใหม่ๆ ใส่ใจเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้โรงเรียนมี
ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ

4.1 ทำให้ดูอยู่ให้เป็น เป็นแบบอย่างที่ดี

4.2 ต้องมีบุคลิกภาพที่ดี มีปิยวาจา วางตัวให้ถูก เข้ากับทุกคนได้ดี ตัดสินใจรวดเร็ว

4.3 ผู้นำควรเอาใจใส่ และเป็นแบบอย่างต่อคณะครูและบุคลากร

4.4 ในเวลาทำการอาจวางตัวเป็นผู้นำ แต่ถ้านอกเวลาทำการ ควรปฏิบัติตนแบบคนใน
ครอบครัว พี่ปกครองน้อง

4.5 ผู้บริหารต้องยึดมั่นและศรัทธาในศาสนาที่ตนเองนับถือ มีแนวปฏิบัติที่เป็น
ตัวอย่างแก่บุคลากรในโรงเรียนและแก่บุคคลทั่วไป

5. คุณลักษณะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับงาน

5.1 ส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้มีการพัฒนาความรู้เพื่อนำมาปรับใช้กับองค์กรให้มี
ประสิทธิภาพ

5.2 มีวิธีการกระตุ้นบุคลากรให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

5.3 การมอบหมายงานให้ผู้ได้บังคับบัญชา ควรให้ตรงกับความถนัดและความสามารถ
ของแต่ละบุคคล

5.4 พัฒนาบุคลากรด้านการทำโครงการ และการวิจัยตลอดจนเทคนิคใหม่ๆ ในการจัดกิจกรรมที่เน้นบูรณาการ

5.5 เมื่อผู้ได้บังคับบัญชาทำความเข้าใจให้เรียกคุยเป็นการส่วนตัวเพื่อตักเตือน หรือ ตักเตือนก็ได้ จะสามารถทำให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาเกรงใจ และเคารพ

5.6 มีความยึดมั่นวัตถุประสงค์ในการทำงาน

5.7 ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะผู้นำอย่างครบถ้วน เป็นผู้บริหารมืออาชีพที่มีความเชี่ยวชาญ และมีลักษณะผู้นำอยู่ในเกณฑ์ดีมากในทุกๆ ด้าน

5.8 ควรศึกษาวิชาจิตวิทยาเบื้องต้น เพื่อนำความรู้ไปประกอบกับการบริหาร และจะได้เข้าใจธรรมชาติของคน

5.9 ยึดหลักสายกลางและความยุติธรรมในการบริหารงานภายในองค์กร ให้ความสำคัญกับตนเองในบางโอกาส

5.10 ผู้บริหารควรมีความเห็นอกเห็นใจครูให้มาก เสนอแนะแนวทางหรือช่วยเหลือครูในการเรียนการสอน

6. คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม

6.1 ยอมรับ และรับฟังความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชาอย่างสมเหตุสมผล

6.2 ใช้คำพูดที่จะขยอ ชมเชย และบอกส่วนที่ต้องแก้ไขได้อย่างเหมาะสม (ต่อผู้ได้บังคับบัญชา)

6.3 มีลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี เสียสละเพื่อส่วนร่วม

6.4 ร่วมทำกิจกรรมกับผู้ได้บังคับบัญชาให้บ่อยที่สุดเท่าที่ทำได้ไม่แบ่งชนชั้น

6.5 อยากให้สนับสนุนเงินในการช่วยกิจกรรมต่างๆ

6.6 มีคุณธรรม เมตตา มีความเที่ยงธรรม และรักษาสีล5

6.7 ผู้นำต้องมีทั้งพระเดชพระคุณ เพื่อเป็นที่ปรึกษาของผู้ได้บังคับบัญชา

6.8 มีความเสมอและความจริงใจต่อบุคลากร และมีขวัญและกำลังใจต่อบุคลากรและให้ดูจากผลงานและการทำงานของบุคลากรแต่ละคน

6.9 ผู้บริหารโรงเรียนควรทำความคุ้นเคยและเข้าถึงบุคลากรคนอื่นในโรงเรียน (ครู อาจารย์ นักการภารโรง) และนักเรียนผู้ปกครองด้วย ผู้บริหารจะได้รับทัศนคติหลายๆด้านจากหลากหลายบุคคลที่มีหน้าที่แตกต่างกัน และนำทัศนคติที่ได้นั้นมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขการบริหารโรงเรียนต่อไป

6.10 ต้องเป็นคนดี ซื่อสัตย์ทำหน้าที่ให้ดีที่สุดและช่วยเหลือคนอื่นในเรื่องการงานหรือเรื่องอื่นได้ดี มีความอดทนมุ่งมั่นทำงานเกี่ยวกับการเป็นผู้บริหารและมีความรู้ความคิดความสามารถที่ดี

6.11 นอกจากคุณสมบัติดังระบุในแบบสอบถามแล้ว ผู้นำจะต้องร่วมทำงานกับครูและพนักงานด้วย เพื่อทราบปัญหาของการทำงานในทุกขั้นตอน และร่วมแก้ปัญหาได้ในทันที นอกจากนี้การร่วมงานกันจะทำให้ผู้นำรู้จักนิสัยใจคอของผู้ได้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี และเพิ่มความเชื่อมั่นอย่างเหนียวแน่นในการทำงาน

ข้อวิจารณ์

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ มีหลายประเด็นที่ควรนำมาพิจารณา เพื่อให้ทราบสภาพที่แท้จริงที่เป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เกี่ยวกับความต้องการของครู เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ซึ่งผลของการวิจัยนำมาวิจารณ์ได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า ความต้องการของครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณลักษณะผู้นำทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ลักษณะทางกาย ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญาและความสามารถ บุคลิกภาพ ความเกี่ยวข้องกับงาน และลักษณะทางสังคม เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการบริหารงานเป็นอย่างยิ่ง เพราะความสำเร็จในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การแก้ปัญหา ความซื่อสัตย์สุจริต และความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนความอยู่รอดขององค์กร ผู้นำมีส่วนทำให้องค์กรเกิดความก้าวหน้า โดยใช้ศิลปะและความสามารถในการจูงใจให้ผู้ร่วมงานและบุคคลอื่นทำงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ และเต็มกำลังความสามารถ ซึ่งตรงกับบทบาท ภารกิจ ของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชนที่ต้องมีหน้าที่กำกับดูแล การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยตรง จากเหตุผลดังกล่าวน่าจะทำให้ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการศึกษาระดับความสำคัญ ปรากฏว่า การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จัดอันดับจากค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม (4.38) คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ (4.35) คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ (4.34) คุณลักษณะผู้นำด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (4.31) คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ (4.29) และคุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล (4.25) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละด้าน ตั้งแต่ด้านที่อันดับมากที่สุด ถึงอันดับน้อยที่สุดเป็นที่น่าสังเกตว่า ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงเขต 1 ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก แสดงว่า ความต้องการของครูดังกล่าวมีความสำคัญจึงน่าจะเป็นประโยชน์ ถ้าผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงเขต 1 ได้พัฒนาตนเองให้เกิดคุณลักษณะผู้นำให้ครบทั้ง 6 ด้าน ของการวิจัยนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของจิระศักดิ์ ช้างพุก (2547: บทคัดย่อ) ที่พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ทั้งสี่ด้าน ได้แก่ ภูมิหลังทางสังคม ความรู้ความสามารถ ลักษณะนิสัย คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สมหมาย เทียนใจ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้นำของคณะกรรมการเขตพื้นที่

การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน นอกจากนี้สอดคล้องกับ ณัฐวุฒิ ภารพบ (2537: 96) ที่ได้ศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ บุคลิกภาพ สติปัญญา ลักษณะทางสังคม ลักษณะทางกาย ภูมิหลังทางสังคม และลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก

จากการที่ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนได้เปิดโอกาสและเอื้ออำนวยให้ครู ได้พัฒนาตนเองโดยการจัดอบรม ประชุม สัมมนาและศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของผู้นำ และมีความต้องการเกี่ยวกับของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนในระดับสูง เพื่อที่จะได้เป็นผู้นำและเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งหากมีความสามารถในการปกครอง บังคับบัญชา จะนำพาผู้บังคับบัญชาไปในทางที่ดี (กิติ ดยัคคานนท์ 2532: 21)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนตามคะแนนเฉลี่ยเป็นรายชื่อแล้วปรากฏว่าความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่สำคัญ 10 อันดับแรก ได้แก่

1. เป็นผู้มีนิสัยซื่อสัตย์สุจริต (4.50)
2. กล้าคิด กล้าพูด และกล้าทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องดีงาม (4.46) ดูแลร่างกายให้สะอาดอยู่เสมอ (4.46) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี (4.46)
3. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา (4.45)
4. สุขภาพร่างกายแข็งแรง (4.43)
5. มีสภาพร่างกายที่พร้อมจะทำงานอยู่ตลอดเวลา (4.41) มีความกระตือรือร้นในการทำงาน (4.41)

6. มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (4.38)

7. เป็นผู้ที่ใฝ่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ (4.37) มีความสามารถในการคิด แก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล (4.37) ประพฤติตนในทางที่ดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชา (4.37) สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี (4.37) มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน (4.37)

8. สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ริเริ่มวิธีปฏิบัติงานด้วยตนเอง (4.36)

9. บุคลิกท่าทางสง่าผ่าเผย (4.35) มีความสามารถในการกำหนดอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน (4.35)

10. มีประสบการณ์การเป็นผู้นำที่นำมาประยุกต์ใช้บริหาร โรงเรียน (4.33) เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงาน (4.33) สามารถบริหารเวลาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (4.33)

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ผัน หอมเกตุ (2534: 71) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่พึงประสงค์ของครู อาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา 10 อันดับแรก ได้แก่ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคนมีเหตุผล เป็นคนใฝ่ศึกษาหาความรู้ คำนึงเพิ่มเติมอยู่เสมอ มีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน มีอารมณ์เยือกเย็น สุขุม หนักแน่น ไม่หุนเหินเชื่อคนง่าย มีความเฉลียวฉลาด ไหวพริบทันคน เป็นคนตรงต่อเวลา ทำงานได้อย่างกระฉับกระเฉง จะเห็นได้ว่า ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ เสมอ ศิริพงษ์ (2542: 26) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเป็นมนุษย์ที่ศักดิ์สิทธิ์ หากผู้ใดได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์ที่ศักดิ์สิทธิ์ แล้ว เขาผู้นั้นจะได้รับความศรัทธาอย่างจริงใจจากผู้อื่นที่ใกล้ชิดและยอมให้ความร่วมมือปฏิบัติด้วยความเต็มใจ เพราะในปัจจุบันสังคมต้องการคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ในการบริหารงาน ดังนั้น ความต้องการของครูในด้านความซื่อสัตย์สุจริตจึงเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่ผู้บริหารทุกคนจะต้องพึงมีเป็นอันดับแรก

2. จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อวิจารณ์ในคุณลักษณะผู้นำ 6 ด้านซึ่งเรียงจากมากไปน้อย คือ

2.1 คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม ความต้องการของครูในด้านดังกล่าวอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ คุณลักษณะผู้นำทางด้านของผู้บริหารที่สามารถเข้ากับคนอื่นได้ดี ทั้งนี้จะเป็นเพราะผู้บริหารที่สามารถเข้ากับคนอื่นได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน และเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่ง กิตติพันธ์ รุจิรกุล (2539: 85) กล่าวไว้ว่า หน่วยงานหรือองค์กรใดๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการหรือเอกชนก็ตาม ถ้าจะให้เกิดความเจริญก้าวหน้า สามารถดำเนินกิจการให้ได้ผลดีหรือประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำเป็นสำคัญ แต่เมื่อพิจารณาลงไปจะเห็นได้ว่า ผู้นำเพียงคนเดียวย่อมไม่สามารถที่จะดำเนินกิจการภายในหน่วยงานได้ เพราะต้องอาศัยเพื่อนร่วมงานและผู้ที่เราจะต้องติดต่ออีกด้วย ดังนั้นผู้นำต้องมีความต้องการความร่วมมือจากผู้อื่น เป็นผู้มีเกียรติในสังคม และวางตัวเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนี้ สාරอง เฟิงหนู (2540: 64-65) กล่าวถึงวิธีการทำงานกับผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จได้ว่า ผู้นำ ควรเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือที่ดี พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ร่วมงานทุกด้าน ช่วยแก้ปัญหา มีความเป็นห่วงและความกระตือรือร้นที่จะให้เพื่อนร่วมงานที่มีปัญหา ตลอดจนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสังคมให้มีความร่วมมือจึงจะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ดังนั้นจากความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารทางด้านสังคมนั้นเสมือนเป็นช่องทางที่จะส่งเสริมให้การปฏิบัติการทางบริหารสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายด้วยความร่วมมืออันดีทั้งระหว่างผู้ร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชา รวมถึงผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ประโยชน์จากการจัดการศึกษามีได้แก่แก่ผู้เรียนเท่านั้น แต่สังคมยังได้ประโยชน์จากการที่สถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

2.2 คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ ความต้องการของครูในด้านดังกล่าว อยู่ในระดับมาก แสดงว่า คุณลักษณะทางบุคลิกภาพของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชนเป็นที่ต้องการของครู ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการ กล่าวคิด กล่าวพูดและกล่าวทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องดีงาม ซึ่ง สอดคล้องกับ ทิพาดี เมฆสวรรค์ (2544: 7 - 35) และ รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544: 37) เพราะผู้นำมีภารกิจต้องนำผู้ตามให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำจึงต้องมีความกล้าคิด กล้าทำ กล้านำ กล้าเปลี่ยนแปลง กล่าวคือความกล้าคิดในต่างมุม กล้าเสนอความคิดเห็น ความกล้าทำคือกล้าที่จะทำเป็นตัวอย่าง ทำในสิ่งใหม่สร้างสรรค์ ความกล้านำคือกล้าตัดสินใจ กล้าบริหารสิ่งที่เป็นนามธรรม และกล้าเปลี่ยนแปลง คือ ผู้นำแสดงออกถึงการให้คุณค่าต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงใดๆ ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาขึ้น

ซึ่งผู้นำจะเปิดเผยถึงความต้องการ ความคิดเห็น ทักษะ หรือความรู้ผ่านการสื่อสารด้วยภาษาพูดและภาษากายที่เหมาะสมอันทำให้กลุ่มรับรู้ความคิด ความต้องการของผู้นำ แต่ความกล้าแสดงออกของผู้นำนั้นต้องมีขอบเขตของความกล้าเพื่อมิให้เกิดผลที่เสียหายแก่ตนเองได้ ซึ่งปัจจัยที่นำมาพิจารณานี้คือ 7C ได้แก่ความคิดความเชื่อในสิ่งที่เห็นว่าดีงาม (Conviction) มีความประสงค์ที่จะแสดงออกซึ่งความคิดความเชื่อนั้นๆ (Compassion) มีมโนธรรม มีสติในการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรทำ (Conscience) มีความฉลาด มีเหตุผลของประเด็นต่างๆ (Cleverness) มีความเห็นเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆ รู้จัก แก้ไข เข้าใจในผลดีและเสียที่อาจเกิดขึ้น (Connection) มีความยึดมั่นในความกล้าหาญอย่างคงเส้นคงวา (Commitment) และมีบุคลิกเป็นแบบฉบับของตนเองกล้าแสดงออกอย่างถูกกาลเทศะ (Character) นอกจากนี้บุคลิกท่าทางของผู้นำก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารซึ่ง ธงชัย สันติวงษ์ (2548: 127) ยังให้ความเห็นว่า บุคลิกท่าทางของผู้นำจะมีบุคลิกแตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล ซึ่ง บัณฑิต พฤษะวัน (2537: 32) เสนอว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีเมื่อพบเห็น ต้องเกิดความสนใจ ศรัทธา และให้ความร่วมมือ ยอมรับนับถือแต่แรกพบ คือ สภาพร่างกาย ได้แก่ สุขภาพแข็งแรง รูปร่างได้สัดส่วน หน้าตายิ้มแย้ม และแววตาเป็นมิตร จะเห็นได้ว่า ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางบุคลิกภาพ จะต้องเป็นผู้นำที่ดึงดูดใจบุคคลอื่น อุดม เข้มแข็ง ร่างกายสมบูรณ์ จะมีสุขภาพจิตดี ผู้บริหารที่สุขภาพดีจะเป็นคุณลักษณะที่ดึงดูดใจบุคคลอื่น ให้ยอมรับนับถือว่าเป็นผู้เข้มแข็ง อุดมจะสามารถฟันฝ่าและนำหมู่คณะได้ ดังนั้น จึงน่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ถ้านักบริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงเขต 1 ได้เสริมสร้างลักษณะทางกายของตนเองให้มีสมรรถภาพที่สมบูรณ์ทุกส่วนในสภาพที่พร้อมจะทำงานได้ตลอดเวลาอย่างกระฉับกระเฉงในเวลาทีนานกว่าบุคคลทั่วไป

2.3 คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ ความต้องการของครูในด้านดังกล่าว อยู่ในระดับมากแสดงว่า คุณลักษณะทางกายภาพของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงเขต 1 มีความสำคัญ ทั้งนี้ ครู อาจารย์ ที่สังกัดสำนักงานดังกล่าว น่าจะมีความเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนเรื่องของคุณภาพร่างกายแข็งแรง การดูแลร่างกายให้สะอาดอยู่เสมอ การมีสภาพร่างกายที่พร้อมจะทำงานอยู่ตลอดเวลาและวางตัวดีเป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็น ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวเป็นบุคลิกภาพเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงเขต 1 ยังแสดงลักษณะส่วนบุคคลให้ครูได้เห็นในด้านบุคลิกภาพไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งเรื่องนี้ กิติ ดยัคคานนท์ (2543: 30) และมณูญ วงศ์นารี (2539: 86 – 109 – 110) ได้แสดงความคิดเห็นว่าบุคลิกภาพที่ดี คือ กล้าหาญ เชื่อมั่นในตนเอง รูปร่างสง่า แต่งกายดี บุคลิกภาพดี

วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ ต้นตัว ซึ่งหากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนได้แสดงออกในสิ่งเหล่านี้ให้ครูได้เห็น จะช่วยทำให้ครูมองโลกในด้านดี ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมงานมีความสุขและแจ่มใสไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับอารี พันธุ์ณี (2547: 77) ได้กล่าวว่า สุขภาพอนามัย สุขภาพจิต ผู้นำต้องใส่ใจดูแลรักษาสุขภาพอนามัยให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพราะผู้นำย่อมต้องทำงานหนัก ต้องใช้สมองไตร่ตรอง ขบคิด แก้ปัญหา ถ้าวางกายไม่อยู่ในสภาพที่แข็งแรงพอ ก็ไม่อาจสู้งานที่ยากได้ ฉะนั้นจึงหัดบริหารร่างกาย และบริหารจิตใจอยู่เสมอโดยปฏิบัติตามหลัก “5 อ” อาหาร อากาศ อูจจาระ อารมณ์ ออกกำลังกาย และฝึกจิตใจให้คิดเชิงบวกตลอดเวลา ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ ผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงเขต 1 ได้แสดงให้เห็นยังไม่ชัดเจน จึงทำให้ความต้องการของค่าน่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง หากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้มีการประเมินผลนี้ว่าเป็นข้อมูลย้อนกลับในเรื่องกายภาพของตนเอง โดยยอมรับฟังความคิดเห็นของครูในการที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ร่วมงาน รวมทั้งจะได้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงต่อไป

2.4 คุณลักษณะผู้นำด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ความต้องการของครูในด้านดังกล่าวอยู่ในระดับมาก แสดงว่า คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงเขต 1 น่าจะมีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน ที่มีความสามารถและความรับผิดชอบในการทำงานและการบริหารงานจะส่งผลให้งานประสบความสำเร็จมากกว่า สอดคล้องกับปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2539: 8-9) เสนอแนะไว้ว่า การที่ผู้นำที่มีความตั้งใจในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ ขยันอดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค มุ่งงานเป็นหลักการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพของบุคคลนั้น และนอกจากนี้ กองวิจัยทางการศึกษา (2545: 7) ยังได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภา 2540 มาตรฐานที่ 3 มุ่งพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพเป็นผลทำให้ความคิดความต้องการของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 อยู่ในระดับที่มาก นอกจากนี้ เติม แยมเสมอ (2537: 34 - 35) กล่าวว่า ผู้นำต้องทำงานด้วยความคิดริเริ่ม 6 ประการ คือ การเริ่มจากง่ายไปก่อน เนื่องจากใกล้ตัว เป็นรูปธรรม ใช้เวลาน้อย เริ่มจากสิ่งที่ผู้นำไปใช้ได้ทันที เริ่มจากสิ่งที่ผู้นำมีความรู้ ประสบการณ์ ดังนั้น จากความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน น่าจะเป็นประโยชน์ ถ้าผู้บริหารโรงเรียนพัฒนาตนเองให้เกิดคุณลักษณะผู้นำด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ทั้งนี้เมื่อความพึงพอใจของครูซึ่งจะมีส่วนในการจูงใจให้ครูอาจารย์ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.5 คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ ความต้องการของครูในด้านดังกล่าว อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล การมีวิสัยทัศน์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์การแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์ การตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ มีความสามารถด้านการพูด มีความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว สิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารทางด้านสติปัญญา และความสามารถเป็นอย่างสูง ดังที่ พระธรรมปิฎก (2542: 15 - 16) กล่าวว่า พระพุทธเจ้าทรงแสดงลักษณะของนักสื่อสารที่ดีไว้ 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก พูด แจ่มแจ้ง สามารถอธิบายได้เข้าใจ มองเห็นเหตุผลจนหมดข้อสงสัย ประการที่สอง พูดจริงใจ ให้เห็นคุณค่า ความสำคัญจนเกิดการซาบซึ้ง ยอมรับและปฏิบัติตามประการที่สามพูดเข้าใจ ทำให้เกิดความมั่นใจ มีกำลังใจกระตือรือร้นที่จะทำให้สำเร็จ ประการที่สี่ พูดให้รู้แจ้ง เกิดบรรยากาศ แห่งเมตตา ไมตรี ซึ่งสอดคล้องกับ สำนอง เพ็งหนู และคณะ (2540: 16) กล่าวว่า วิธีการทำงานกับผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย และราบรื่นนั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้ให้การยอมรับ ชื่นชม และยกย่องในความสำเร็จของผู้ร่วมงาน ไม่ฉวยโอกาสเอาผลงานของคนอื่นเป็นของตนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือที่ดี พร้อมทั้งให้การช่วยเหลือผู้ร่วมงานทุกด้าน ช่วยแก้ปัญหา มีความห่วง และมีความกระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานใหม่ที่ปัญหา สร้างทัศนคติที่ดีในการทำงาน พยายามมองด้วยเจตนาดี จึงทำให้บุคคลอื่นมีความเชื่อถือ นอกจากนี้ วิจิตร วรุตบางกูร (2542: 84) ได้กล่าวว่าผู้นำที่มีความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีความรู้พื้นฐาน กล่าวคือ ต้องมีความรู้พื้นฐานในการบริหารมาก่อน รู้จักทำคาดการณ์ล่วงหน้า มองปัญหาและงานที่จะต้องดำเนินการได้อย่างตลอด ผู้นำที่ดีควรมีความรู้ทั้งทฤษฎีและทางปฏิบัติ และนำความรู้เหล่านั้นมาปฏิบัติได้ นอกจากนี้ยังต้องมีความรู้ทั่วไปอีกด้วย ดังนั้น กล่าวได้ว่า ผู้นำของผู้มีปัญญา ต้องมีปัญญาด้วย ผู้ทำทางการศึกษาจะต้องมีความรอบรู้ทางวิชาการเป็นอย่างดี จึงน่าจะเกิดผลดีต่อการบริหารโรงเรียน

2.6 คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล ความต้องการของครูในด้านดังกล่าวอยู่ในระดับมาก แสดงว่า คุณลักษณะด้านภูมิหลังส่วนบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 มีความสำคัญ ทั้งนี้ ครู อาจารย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงเขต 1 น่าจะมีเหตุผลว่า ภูมิหลังทางสังคมที่ดีของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาล 1 เอกชนช่วยเกื้อหนุนให้เกิดคุณลักษณะผู้นำได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก คุณลักษณะทางสังคมไทย ที่ให้ความสำคัญยกย่อง ผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีเกียรติ และศักดิ์ศรี โดยเฉพาะครูถือได้ว่าเป็นผู้ให้

ความรู้ ที่ต้องผ่านการศึกษาอบรมในศาสตร์ ด้านการบริหารการศึกษา มีฐานะมั่นคงทางเศรษฐกิจ ที่เอื้อต่อการทำงาน และเป็นผู้ที่ใฝ่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ จึงเป็นคุณลักษณะที่ต้องการของ ครูที่อยากเห็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ และเป็นผู้บริหารมืออาชีพ โดยที่ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นสิ่งที่ครู มีความต้องการมากที่สุดซึ่ง อาจเป็นความซื่อสัตย์ เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเป็นมนุษย์ที่ศักดิ์สิทธิ์ หากผู้ใดได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์ที่ศักดิ์สิทธิ์แล้ว เขาผู้นั้นก็จะได้รับการยอมรับศรัทธา อย่างจริงใจจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและยอมให้ความร่วมมือปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจสอดคล้องกับ เสมอ ศิริพงษ์ (2542: 26) ที่ว่า พยามัง กล่าวว่ คนเราหากไร้สัจจะก็ยืนหยัดอยู่ในหมู่คนมิได้ ตนเองรักษาสัจจะ ผู้อื่นจึงจะให้ความเชื่อถือ หากไร้สัจจะเสียแล้ว ผู้อื่นก็จะ ไม่เชื่อถือ ทุกคนจึงต้อง มีความซื่อสัตย์ นอกจากนี้ วิทยา นาควัระ (2542: 32 - 35) กล่าวว่า สถานะทางสังคมของผู้นำอาจ หมายถึง การมีชาติตระกูล ตำแหน่งหน้าที่ ยศฐานบรรดาศักดิ์ สถานะทางการเงินซึ่งล้วนแต่เป็น องค์ประกอบหนึ่งในการติดต่อสมาคมกับบุคคลอื่นในสังคม แต่สิ่งที่ผู้นำการเสียไม่ได้ นั่นคือ ความเป็นผู้มีเกียรติ และมีความเป็นผู้ดี คุณสมบัตินี้เป็นสิ่งที่แสดงออกในทุก ๆ การกระทำ ที่ สะท้อนให้เห็นทางกาย วาจา บุคลิกภาพ มารยาท จิตใจดี จึงพอสรุปได้ว่าคุณลักษณะดังกล่าวมี ความจำเป็น สำหรับผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 เพราะคุณลักษณะเหล่านี้ ช่วยส่งเสริมความเป็นผู้นำ เมื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ และ ประสพผลสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชน ควรคำนึงถึงคุณลักษณะผู้นำด้านนี้ด้วย

จากผลการวิจัยนี้ น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ในการพัฒนาตนเองตามความต้องการของครู เพื่อให้เกิด ประโยชน์ แก่ตนเอง ครู อาจารย์ ผู้เรียนในอนาคตสืบไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาล เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนอนุบาลเอกชนปี การศึกษา 2552 จำนวน 259 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ได้ผ่านการ ทดลองแล้ว ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 แบบสอบถามดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 เป็นแบบสอบถามชนิด มาตรฐานประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยมีโครงสร้างแบบสอบถาม ครอบคลุมคุณลักษณะ ผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน รวม 6 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิ หลังส่วนบุคคล คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับงาน และ คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารตามความคิดเห็นที่นอกเหนือจากส่วนที่กล่าวมาแล้วในตอนที่ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการโดยขอหนังสือและนำตัวจากภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. ขอความร่วมมือทางโรงเรียนส่งกลับคืนผู้วิจัยด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทั้งหมด 259 ฉบับ ได้รับคืน 254 ฉบับ เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 98.06

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ใช้อัตราส่วนร้อยละ ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ใช้อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ ของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ในการรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน ความต้องการของครูอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะ ผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 เมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสังคมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ด้านสติปัญญาและ ความสามารถ ด้านภูมิหลังส่วนบุคคลและด้านกายภาพ

3. ข้อเสนอแนะความต้องการของครูที่เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีคุณลักษณะรู้ทันเหตุการณ์ มีวิสัยทัศน์และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ในการปฏิบัติงานหลายฝ่ายแล้วจึงตัดสินใจ ควรมีความอดทน อดกลั้น ใจกว้างมีเหตุผล แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้และเป็นผลดีกับส่วนรวม มีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ควรไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดริ้วรอยอย่าคูหมั่นผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีความเสียสละต่อส่วนรวม และมีความยุติธรรม เป็นผู้มีอารมณ์ขันอารมณ์ดีอยู่เสมอ ชื่นชมและแสดงออกด้วยการยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น เป็นผู้มีปิยะวาจาไพเราะ และมีความถ่อมตนและไม่ยกตนข่มท่าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการวิจัยความต้องการของครูที่เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในด้านการวางแผนและกำหนดนโยบายและดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพต่อผู้บริหาร ดังนี้

1. คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ ผู้บริหารควรจะดูแลร่างกายให้สะอาดอยู่เสมอ เพราะผู้บริหารจะต้องพบปะผู้คนดังนั้นการมีร่างกายสะอาดอยู่เสมอย่อมเป็นที่ดึงดูดใจ สร้างความเลื่อมใสได้มากแก่ผู้พบเห็น
2. คุณลักษณะด้านภูมิหลังส่วนบุคคล ผู้บริหารควรจะมีชีวิตสุจริตในการทำงาน เพราะจะได้รับการยอมรับและศรัทธาอย่างจริงใจจากผู้ร่วมงาน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
3. คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความสามารถ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะในปัจจุบันจากการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วยิ่งทำให้ผู้นำ ต้องมีวิสัยทัศน์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จึงจะนำพาองค์กร และผู้ร่วมงานให้ประสบผลสำเร็จได้

4. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรจะมีกล้าคิด กล้าพูดและกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องดีงาม เพราะจะแสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้นำของผู้บริหาร

5. คุณลักษณะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับงาน ผู้บริหารควรจะมีสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ริเริ่มวิธีปฏิบัติงานด้วยตนเอง เพราะจะทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้และกล้าคิด กล้าสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ดีงามซึ่งจะส่งผลต่อความเข้มแข็งของโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู

6. คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม ผู้บริหารจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เพราะการทำงานทุกอย่างไม่สามารถดำเนินงานได้เพียงคนเดียว โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ร่วมงาน ดังนั้นผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาล เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

2. ควรมีการศึกษา และเปรียบเทียบความต้องการของครูเกี่ยวกับ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลของรัฐ และเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 และเขต 2

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กวี วงศ์พูน. 2535. ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

กองบรรณาธิการ. 2543. การพัฒนาบุคลากร เสริมสร้างชาวปัญญา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด.

กองวิจัยทางการศึกษา. 2545. รายงานการสังเคราะห์ เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กันยา สุวรรณแสง. 2533. การพัฒนาบุคลากรและการปรับตัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บารุงสาส์น.

กิตติพันธ์ รุจิรกุล. 2539. ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

กิติ ตยัคคานนท์. 2533. เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: มัดเตอร์ฟลาย.

_____. 2534. นักบริหารทันสมัย. กรุงเทพมหานคร: มัดเตอร์ฟลาย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543. คนแถวหน้า : ลักษณะชีวิตบุญเจอความสำเร็จ.
กรุงเทพมหานคร: Than Printing Company Limited.

เขตรัฐ พ่วงธรรมรงค์. 2542. การศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ที่ผู้ประกอบการในจังหวัดราชบุรีพึงประสงค์ในการว่าจ้าง. ราชบุรี: คณะวิทยาการจัดการ
สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

จรัญ ปัทมดิลก. 2533. การศึกษาไม่ใช่แพ้ชั้น แต่เป็นการปลูกฝังคุณธรรมของชาติ. วารสาร
กองทุนสงเคราะห์การศึกษาเอกชน. 8 (4): 2-5.

จิราภรณ์ วุฒิกักดี. 2542. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู อาจารย์
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**

จิตรา ก่อเนนทเกียรติ. 2543. **คุณสมบัติของความสำเร็จ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จิตรา.**

จิระศักดิ์ ช่างพุก. 2547. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความ
คิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. ปรัญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.**

จุมพล สวัสดิยากร. 2540. **หลักการบริหารและมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
สุวรรณภูมิ.**

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. 2543. **ศิลปะแห่งชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ดี แอล เอส.**

ฉลอง มาปรีดา. 2537. **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.**

ชาญชัย อาจินสมาจาร. 2540. **การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.**

_____. 2543. **ทักษะภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: มัลติอินฟอร์เมชัน เทคโนโลยีจำกัด.**

ณัฐวุฒิ ภารพบ. 2537. **การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียน
อนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช.
ปรัญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.**

เดิม แยมเสมอ. 2537. **ครูใหญ่. กรุงเทพมหานคร: บริษัทต้นอ้อ จำกัด.**

ทองทิพอาภา วิริยะพันธ์. 2545. **ผู้บริหารยุคบรรษัทภิบาล. กรุงเทพมหานคร: อินฟอร์มีเดีย บุ๊คส์.**

ทิพาดี เมฆสวรรค์. 2544. กล้าคิด กล้าทำ กล้านำ กล้าเปลี่ยน. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.

ธงชัย สันติวงศ์. 2548. พฤติกรรมบุคคลในองค์กร. กรุงเทพมหานคร: พิกษ์อักษร.

_____. 2543. องค์กรและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์. 2530. การบริหารและการนิเทศการศึกษา. สงขลา: เทมการพิมพ์.

นงนุช วงษ์สุวรรณ. 2544. การบริการทรัพยากรมนุษย์. จันทบุรี: โครงการตำราสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.

นภคณ เจนอักษร. 2540. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา. สาระ บทความทางวิชาการเพื่อเสริมสร้างวิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษา. ชัยนาท: ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.

นิพนธ์ ศศิธร. 2534. หลักการพูดต่อชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

บรรพต สุกแสวง. 2543. คนมีเสน่ห์และศิลปะการพูด. กรุงเทพมหานคร: แสงเทียนการพิมพ์.

บัญชา อิงสกุล. 2543. นักบริหารทันสมัย: หลักการประสานสัมพันธ์เชิงบวก. วารสารวิชาการ. 7(4): 49.

บันลือ พุกกะวัน. 2537. การนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.

บุญมี แท่นแก้ว. 2541. จริยธรรมกับชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.

ประคอง วรรณสุด. 2538. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2539. การประเมินผลการปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ประชุม โพธิกุล. 2531. “ภาวะผู้นำในการบริหารการศึกษา”. จดหมายข่าวสถาบันพัฒนาผู้บริหาร
การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. 2540. ศิลปะการนำของผู้นำยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วันทิพย์.

ประดิษฐ์ สังขะวิชัย. 2531. สภาพปัญหาการจัดการศึกษาไทย. เอกสารประกอบการสัมมนา
ปัญหาการศึกษาไทย. สงขลา: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาลัยครูสงขลา.

ประมวลพระบรมราโชวาท: พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการศึกษา. 2548.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ประเสริฐ เชษฐพันธ์. 2542. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปราชญา กล้าผจญ. 2543. 88 คู่ทางความสำเร็จของนักบริหาร. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอดโล่
การพิมพ์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต.

ฝัน หอมเกต. 2534. การศึกษาคูณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่พึงประสงค์
ของอาจารย์สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สงขลา.

ผกา แสงอรุณ. 2531. การบริหารและการนิเทศการบริหารเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน.

_____. 2534. การมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน.

พิชัย เสงี่ยมจิตต์. 2542. การบริหารงานเฉพาะด้านในสถาบันการศึกษา. อุบลราชธานี:
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

พระเทพวิสุทธิเมธี. 2538. คำบรรยายในการประชุมสัมมนาผู้บริหารและหัวหน้าหน่วยงานย่อย.
กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา. ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). 2540. เพื่อชุมชนแห่งการศึกษาและบรรยากาศแห่งวิชาการ
(คุณธรรมของครูอาจารย์และผู้บริหาร). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก จำกัด.

_____. 2542. ภาวะผู้นำ. ผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต). 2530. ทางสายกลางของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร:
อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

พลวัต (นามแฝง). 2543. บุคลิกแห่งความสำเร็จ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเลิฟแอนด์ไลฟ์ จำกัด.

ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์. 2540. พฤติกรรมองค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร:
โอเดียนสโตร์.

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. 2542. ภาวะผู้นำของไทยในอนาคต. ผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มติชน.

ภาควิชาจิตวิทยา. 2538. จิตวิทยาทั่วไป. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มนูญ วงศ์นารี. 2539. คู่มือการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

ยุทธิ (นพพร) พัทธวิเชียร. 2542. จิตวิทยา เส้นทางสู่ความเป็นเลิศของนักบริหารศิลปะการถ่ายทอด.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. 2544. ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธนรัชการพิมพ์ จำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.

วรารัตน์ เจียวไพรี. 2542. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี.

วันทนา เมืองจันทร์. 2532. บทบาทของผู้บริหารนักพัฒนาโรงเรียน. *ครูปริทัศน์*. 12 (มิถุนายน – กรกฎาคม 2532).

วิจิตร วรุตบางกูร และ สุพิชญา ชีระกุล. 2542. การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา
เบื้องต้น. สมุทรปราการ: ขนิษฐาการพิมพ์.

วิทยา นาควัชร. 2542. *ชีวิตวันนี้ เล่ม 2*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาตนเองและนักบริหาร.

_____. 2543. *อยู่อย่างสง่า*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งพับลิชชิ่ง.

วินิจ เกตุจำ. 2535. *มนุษย์สัมพันธ์สำหรับผู้บริหารยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2548. *การวิเคราะห์งานวิจัยทางการบริหารการศึกษา*. สกลนคร:
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ศิริพร พงศ์ศิริโรจน์. 2540. *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: หจ.เทคนิค 19.

ศิริพงษ์ ศรีชัยรัตน์. 2542. *กลยุทธ์ความเป็นเลิศทางการบริหารคน*. กรุงเทพมหานคร:
จูนพับลิชชิ่ง.

ศิริวรรณ ตัญยานนท์. ม.ป.ท. *การจัดสำนักงาน*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ป.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2539. *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิสิทธิ์
พัฒนา จำกัด.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2532. *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ชัยศรีการพิมพ์.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2543. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน
จำกัดทิพย์วิสุทธิ.

สมหมาย เทียนสมใจ. 2548. คุณลักษณะผู้นำของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี
เขต 2. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. 2542. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

สมศักดิ์ วิราพร. เอกสารประกอบการเรียนวิชาการจัดงบประมาณและการเงินทางการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมิต อาชนิจกุล. 2543. การพัฒนาตนเอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.

สรกมล อุดุลยานนท์. 2542. ปรัชญาของงานหนทางสู่ความสุข. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541. เส้นทางสู่โรงเรียนในอุดมคติ.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

_____. 2541. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.

_____. 2542. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2548. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2548.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2535. แผนพัฒนาการศึกษาเอกชนฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535

- 3539). กรุงเทพมหานคร: กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.

_____. 2548. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนการศึกษาเอกชน (พ.ศ. 2549-2552).

กรุงเทพมหานคร: กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.

_____. 2550. สถิติการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2550. กรุงเทพมหานคร: กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.

ตำรวจ เฟื่องหนู. 2540. คู่มือการนำค่านิยมที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติกลุ่มนักบริหาร.

กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.

ลีปนนท์ เกตุทัต. 2542. วิสัยทัศน์กว้างไกล ปฏิบัติได้ผลจริง. ผู้นำ. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์มติชน.

สุภาลักษณ์ ปัญชรเทวกุล. 2540. 80 วิธี เพื่อเป็นนายชั้นเยี่ยม. กรุงเทพมหานคร: แมคกรอ-ฮิล

อินเตอร์เนชันแนล เอ็นเตอร์ไพรส์ อิงค์. แปลจาก David Freemantle. n.d. 80 Things You Must Do To Be a Great Boss. New York : McGraw-Hill, Tnc.

สุเมธ เดียวอิสเรศ. 2527. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา

การพิมพ์.

เสนาะ ดิยาวัว. 2544. หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสมอ ศิริพงษ์. 2542. คุณธรรมผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.

โสภณ สุภาพงษ์. 2544. **แรงคลไ้แห่งชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: กองทุนวัฒนธรรมเพื่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม.

หลวงวิจิตรวาทการ. 2531. กรุงเทพมหานคร: วิคตอรีเพาเวอร์พอยต์.

อรุณ รักรธรรม. 2533. **มนุษย์สัมพันธ์กับนักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อัจฉรา สุขารมณ. 2543. EQ: ความฉลาดทางอารมณ์กับความสำเร็จในการทำงาน. **รวมบทความทางวิชาการ เรื่อง อีคิว**. กรุงเทพมหานคร: DESKTOP.

อานันท์ ปันยารชุน. 2542. **ผู้นำ คือผู้ที่คนอื่นอยากเดินตาม**. ผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

อารี พันธุ์มณี. 2547. **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธนรัชการพิมพ์ จำกัด.

อุทัย บุญประเสริฐ. 2540. **หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เอสดีเพรส.

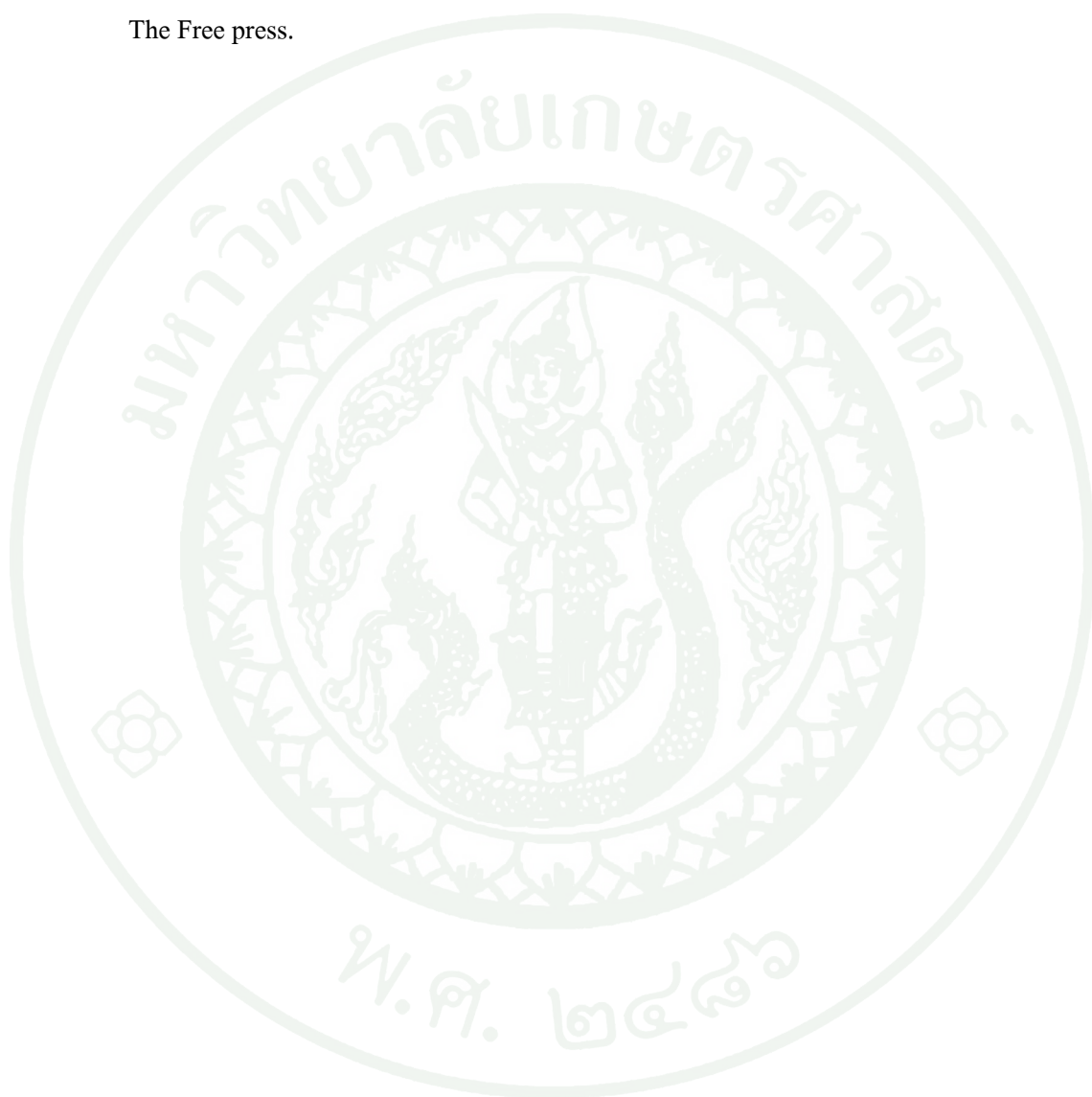
เอกชัย กีสุขพันธ์. 2538. **การบริหาร ทักษะและปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.

Cotton E.A.and Ashley B.J.. 2003. **Instructional Leadership Proficiencies of Elementary Principals**. Washington D.C, George Washington University.

Penix, Kevin O' Neal. 1998. **A Comparative Analysis of Leadership Attitudes of Male and Female Elementary Public School Principals in Arkansas (gender differences)**. Ed.D. dissertation, University of Arkansas.

Pervin, L.A. 1989. **Personality Theory and Research**. (5th Ed.). New York: John Wiley and Sons, Inc.

Stogdill, R.M. 1974. **Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research**. New York: The Free press.

บันทึกข้อความ

สวณราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ ศธ 0513.10901/

วันที่ กันยายน 2552

เรื่อง ขอทำหนังสือราชการเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการทำ
วิทยานิพนธ์

เรียน หัวหน้าภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

สิ่งที่แนบมาด้วย หนังสือราชการ จำนวน 3 ฉบับ

ด้วยนายศุภกร พลายนแสง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาปฐมวศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี เล่ห์มงคล	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ ดร. ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลธร	กรรมการร่วม

ในการวิจัยครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมในประเด็นที่ศึกษา และพิจารณาคำดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเครื่องมือของนิสิตให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสม สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป จึงขอออกหนังสือราชการถึงผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านดังรายชื่อตามแนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี เล่ห์มงคล)
ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บันทึกข้อความ

สวนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ ศร 0513.10901/

วันที่ กันยายน 2552

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชลาธิป สมหาโต

- สิ่งที่แนบมาด้วย
1. โครงร่างวิทยานิพนธ์ 1 ฉบับ
 2. แบบสอบถามความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 1 ฉบับ

ด้วยนายศุภกร พลายนแสง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1” ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี เล่ห์มงคล และ อาจารย์ ดร.ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลธร ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ จำเป็นต้องใช้แบบสอบถามความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จึงมีความจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะต่อแบบสอบถาม เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ดังนั้นจึงใคร่ขอกความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้โปรดพิจารณาตรวจสอบคุณภาพ และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงเครื่องมือให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์จกเป็นพระคุณยิ่ง

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศษ 0513.109 /

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑ 10900

กันยายน 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายเจริญ ภัคดีวานิช

สิ่งที่แนบมาด้วย 1. โครงร่างวิทยานิพนธ์ 1 ฉบับ
2. แบบสอบถามความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร
โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 1 ฉบับ

ด้วยนายสุภกร พลายแสง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1” ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี เล่ห์มงคล และ อาจารย์ ดร.ปิยะนันท์ หิรัณย์โชติร ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องใช้แบบสอบถามความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จึงมีความจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะต่อแบบสอบถาม เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและทำการศึกษาต่อไป

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือในการทำวิจัยในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และคณะศึกษาศาสตร์ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โทร.0-2579-7114 ต่อ 111

ที่ ศธ 0513.109 /

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑ 10900

กันยายน 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

สิ่งที่แนบมาด้วย 1. โครงร่างวิทยานิพนธ์ 1 ฉบับ

2. แบบสอบถามความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร
โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 1 ฉบับ

ด้วยนายศุภกร พลายแสง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1” ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี เล่ห์มงคล และ อาจารย์ ดร.ปิยะนันท์ หิรัณย์โชติธร ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องใช้แบบสอบถามความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จึงมีความจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะต่อแบบสอบถาม เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและทำการศึกษาต่อไป

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือในการทำวิจัยในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และคณะศึกษาศาสตร์ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โทร.0-2579-7114 ต่อ 111

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นายเจริญ ภัคดีวานิช
ข้าราชการบำนาญ
อดีตรองอธิบดีกรมสามัญศึกษา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชลาธิป สมหิโต
อาจารย์สาขาปฐมวัยศึกษา
ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. ดร.อนงค์ เชาวนะกิจ
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0513.109 /

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑ 10900

กันยายน 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วยนายสุภกร พลายแสง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาปฐมนิเทศศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1” ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทมาวดี เล่ห์มงคล และอาจารย์ ดร.ปิยะนันท์ หิรัญย์หิโลทร

เพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ การวิจัยนี้จำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์จาก โรงเรียนในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิทยานิพนธ์ จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ทั้งนี้ นายสุภกร พลายแสง จะมา ติดต่อรายละเอียดต่าง ๆ กับโรงเรียนของท่านด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง และขอขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โทร.0-2579-7114 ต่อ 111

รายชื่อโรงเรียนที่เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

1. โรงเรียนเรวดีศึกษา
2. โรงเรียนอนุบาลเรวดี
3. โรงเรียนอนุบาลเรวดีควนขนุน
4. โรงเรียนอารีย์ศึกษา
5. โรงเรียนอนุบาลธิดาเมตตาธรรม
6. โรงเรียนอนุบาลสุวรรณภักดี
7. โรงเรียนวิระนาถศึกษามูลนิธิ
8. โรงเรียนเรวดีพัทลุง
9. โรงเรียนอนุบาลเสริมปัญญา
10. โรงเรียนมัธยมพัทลุงวิทยา (แผนกอนุบาล)
11. โรงเรียนอนุบาลช้างน้อย
12. โรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1
2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร
3. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ จึงจะเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์นำไปใช้ประโยชน์ได้
4. การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่เป็นผลเสียใดๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาโดยส่วนรวมในอนาคต

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ศุภกร พลายแสง

นิสิตปริญญาโท สาขาปฐมวัยศึกษา

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามคำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ☐ ลงใน ☐ หน้าข้อความให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 25 ปี☐ 25-30 ปี☐ 31-35 ปี☐ 36-40 ปี☐ 41-45 ปี☐ 46 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย☐ ปวช./ปวส.☐ อนุปริญญา☐ ปริญญาตรี☐ อื่นๆโปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย (□) ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความต้องการของท่านเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยแต่ละช่องมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับมาก
 3 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
 2 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับน้อย
 1 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับความต้องการของครู				
		5	4	3	2	1
	<u>คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ</u>					
1.	สุขภาพร่างกายแข็งแรง					
3.	ดูแลร่างกายให้สะอาดอยู่เสมอ					
4.	ออกกำลังกายสม่ำเสมอ					
5.	มีสภาพร่างกายที่พร้อมจะทำงานอยู่ตลอดเวลา					
6.	บุคลิกภาพ ท่าทางสง่าผ่าเผย					
7.	วางตัวดี เป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็น					
	<u>คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล</u>					
8.	ผ่านการศึกษาอบรมในศาสตร์ด้านการบริหารการศึกษา					
9.	เป็นผู้ที่ใฝ่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ					
10.	มีประสบการณ์การเป็นผู้นำที่นำมาประยุกต์ใช้บริหารโรงเรียน					
11.	มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการทำงาน					
12.	เป็นผู้มีชื่อเสียงในสังคม					
13.	เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต					

ข้อ	ความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับความต้องการของครู				
		5	4	3	2	1
14.	คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล					
15.	มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
16.	แก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์					
17.	มีการตัดสินใจได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ					
18.	มีความสามารถด้านการพูด					
19.	มีความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์					
20.	มีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว					
21.	คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ กล้าคิด กล้าพูดและกล้าทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องดีงาม					
22.	มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่หลงเชื่อคำชักจูงของผู้อื่นโดยง่าย					
23.	ประพฤติตนในทางที่ดีงามเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชา					
24.	มีปฏิภาณไหวพริบในการคิดอย่างสร้างสรรค์					
25.	มีความกระตือรือร้นในการทำงาน					
26.	แต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ					
27.	กริยามารยาทสะท้อนการได้รับการอบรมมาเป็นอย่างดี					
28.	มีความคล่องตัวในการทำงาน					

ข้อ	ความต้องการคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับความต้องการของครู				
		5	4	3	2	1
29.	<u>คุณลักษณะผู้นำด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน</u> มีความสามารถในการกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน					
30.	เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงาน					
31.	มีวิธีการกระตุ้นบุคลากรให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน					
32.	มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและองค์กร					
33.	กล้าเสี่ยงต่ออุปสรรคต่างๆ ในการทำงาน					
34.	มีความยึดมั่นในวัตถุประสงค์ในการทำงาน					
35.	สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ริเริ่มวิธีปฏิบัติงานด้วยตนเอง					
36.	สามารถบริหารเวลาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ					
37.	<u>คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม</u> สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี					
38.	สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี					
39.	วางตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม					
40.	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา					
41.	มีความยุติธรรมในการปฏิบัติงาน					
42.	ให้การช่วยเหลือเมื่อมีโอกาส					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาล
เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนที่ท่านต้องการอย่างไรบ้าง
โปรดระบุ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล

นายสุภกร พลายแสง

วัน เดือน ปี ที่เกิด

12 พฤศจิกายน 2528

สถานที่เกิด

จ.พัทลุง

ประวัติการศึกษา

ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)

มหาวิทยาลัยทักษิณ

